

SZEGEDI TANKERÜLET.

1931—32. ISK. ÉV.

A SZEGEDI
KEGYESRENDI VÁROSI RÓM. KATH.
DUGONICS ANDRÁS GIMNÁZIUM

É R T E S Í T Ő J E.

KÖZZÉTESZI :
DR. TIHANYI BÉLA
IGAZGATÓ.

A SZEGEDI
KEGYESRENDI VÁROSI RÓM. KATH.
DUGONICS ANDRÁS GIMNÁZIUM

É R T E S Í T Ő J E.

KÖZZÉTESZI :
DR. TIHANYI BÉLA
IGAZGATÓ.

Exakt tudományok és modern műveltség.

1. A tizenhatodik században kezdődik az európai népek történetében az a korszak, amikor az európai gondolat, az európai civilizáció feladatai közé számítja az egész emberiség fölötti hegemonia elnyerését. Földünknek az európai kultúra centrumaitól távol eső részeinek az európai emberiség számára való megismertetésével kezdődik ez a folyamat és folytatódik ezeknek a földrészeknek a gyarmatosításával, tehát az európai népek számára való többé-kevésbé nyílt meghódításával. Napjainkban érkezett el ez a törekvés a kulminációhoz, ami talán annyit is jelent, hogy az Untergang des Abendlandes veszedelme fenyeget, annyi azonban bizonyos, hogy a hegemoniáért egyre komolyabb riválisok jelentkeznek. Az európai gondolat, az európai kultúra dicséretére legyen azonban mondva, hogy ezek a riválisok tanítványai voltak az európai kultúrának: Ázsia csak azóta tud rivalizálni Európával, amióta bizonyos tekintetben Európává lett, amióta az európai kultúráig eljutott, amióta az európai kultúrát folytatni képesnek érzi magát. Kelet és Nyugat nagy küzdelmében a Kelet eljutott annak a tudatáig, hogy csak úgy számíthat győzelemre, ha átveszi a Nyugat haremodorát és harci eszközeit, ami végső elemzésben még mindig a nyugati gondolat fölényét, a nyugati gondolatnak talán legnagyobb hódítását jelenti. És ha a spengleri jövendölés valaha valóra válik, ez csak akkor következhet be, ha a Kelet felveszi magába a Nyugatot, ha a történelem rácsafol Rudyard Kipling megállapítására, hogy: East ist east and west is west, never they will meet.¹⁾

Ma még az a helyzet, hogy a modern kultúra aequivalens az európai kultúrával. Modern japán vagy indiai kultúra tulajdonképpen nincs: ami ezeknél a népeknél modern, az végső elemzésben európai, ami eredeti, az nem modern. Föltehető az a kérdés, hogy hogyan jutott el az európai népek kultúrája odáig, hogy az *emberiség* kultúrájának a címét igényelhesse magának. Annál is inkább feltűnő ez az igény, mert az, amit európai kultúrának nevezünk, térben és időben a legheterogénebb elemekből van összetéve szemben a Keletnek autochton kultúráival. De talán akkor járunk legközelebb az igazsághoz, hogyha éppen ebben a heterogeneitásban látjuk az alapját az európai gondolat nagy terjeszkedőképességének: az az európai emberiség, amely olyan könnyen

¹⁾ A kelet kelet és a nyugat nyugat; a kettő sehahem fog találkozni.

tudta asszimilálni az antik gondolatokat, egészen természetszerűen nemcsak újat tudott magából ezeknek a hatására kitermelni, hanem amikor elég erős volt, azt tovább is tudta adni — míg a keleti kultúrák zárt organizmusai a megfelelő életfeltételek mellett nagy fejlődésre voltak képesek, hiányzott azonban belőlük az az alkalmazkodó képesség, amely megváltozott életfeltételek között is tudott volna a régi tőből új hajtásokat létrehozni. Egy keleti kultúrának sincs olyan változatos története, mint az európainak. Az európai kultúra az autochton, de nem nagy történelmi érzékű görög kultúrából indul ki. Ezt a kultúrát vette át és ennek a segítségével *civilizálta* a Földközi-tenger partjait a római impérium, amely megalkotta a római jogot, minden azóta keletkezett állam szervezetének prototípusát. A kereszténység ennek a kereteibe kapcsolódott és adott neki új színezetet és tartalmat. A kereszténységnek köszönjük, hogy a „civis Romanus“ fogalma etikai tartalmat nyert és a „barbárság“, mint kategória megszűnt. A népvándorlás sajátos kultúrájú népei megalapították a mai Európát és a scholastikán és renaissance-on keresztül organikus egészé asszimilálták a görög-római műveltséget és a patrisztikai keresztényéget. Ezek a lényeges fázisai az európai *társadalom* kialakulásának és körülbelül ekkor kezdődik a területi és nemzeti szempontból való elkülönülés folyamata is. Ez a folyamat ismét új színeket és formákat hozott létre, de a közös történelmi emlékek következtében az európai népek többé már nem tudtak egymástól elszakadni. *A tudományos kutatás* az a terület, amely közös ügye az újkorban az európai népeknek, amelybe belekapcsolódnia ma európai és modern kultúrát jelent mindenki számára és amely kitermelte magából az európaiságot ma leginkább reprezentáló gondolatot: az exakt természettudományos gondolkodást és az ezzel kapcsolatos technikai kultúrát.

A technikai kultúra adta az európai társadalom kezébe azokat az eszközöket, amelyekkel az az egész emberiség fölött való hegemoniát megszerezte, maga a technikai kultúra pedig az exakt tudományoknak a gyakorlati eredménye. Amikor az exakt tudományoknak a modern műveltségben elfoglalt helyét vizsgáljuk, ebbe a perspektívába kell a kérdést beállítanunk, hogy az egész probléma-komplexum fontossága helyes megvilágításba kerüljön.

2. Az exakt tudományok közé a matematikát és azokat a tudományokat sorozzuk, amelyek matematikai módszerrel dolgoznak, azaz jól definiált fogalmakból indulnak ki és tételeiket ezekből logikai következtetésekkel vezetik le. Más szóval a racionalitás és a kvantitatív felülgőzés jellemzik őket. Az első a tudományos kutatás általános tulajdonsága, a második az exaktság differentia specificája. Mindkettő a mi nyugati műveltségünknek genuin produktuma. Ezzel nincs az a gondva, hogy a Kelet nem jutott el a tudományig, sőt a matematikáig és így az exakt tudományokig, hanem hogy a Kelet *műveltségében* az objektív

szakszerű tudomány sohasem jutott el addig az öncélúsáig, amely olyan korlátlan fejlődésképeséget biztosított volna neki, mint az a nyugati kultúrában látható. Legjobban megközelíti a tudományos üzem kritériumát a keleti népek asztronómiája: azonban a keleti asztronómiák kizárólag a naptárkészítésnek és így állami és kultuscéloknak szolgálatára voltak rendelve és ami bennük ezt meghaladta, az már asztrológia volt, tehát a mythosnak és költészetnek birodalmába tartozott.

Egy egészen vázlagszerű történeti visszapillantás keretében akarjuk megjelölni műveltségünk történetének azokat a mozzanatait, amelyek a mai exakt gondolkodás kialakulásának szempontjából jelentőségek. Természetesen ezek a fejtegetések egyáltalán nem tartanak igényt a teljességre. Még azt sem tűzzük ki célul, hogy az egyes koroknak ebből a szempontból való jellemzését adjuk, inkább csak azt akarjuk megvilágítani, hogy melyek voltak a nyugati művelődés történetében azok a forduló pontok, amikor a témánk szempontjából jelentős új gondolatok felléptek.

3. Maga a racionális tudományos kutatás abban az értelemben, amint azt ma használjuk, a görög génusz produktuma. Burnet méltán mondhatta, hogy: *the thing we call science is thinking about the world in the Greek way*²⁾. Tudományos kutatás objektumául venni valamit annyit tesz, mint logikailag igazolható és rendszerbe foglalható tételket állítani fel róla. Tudományos üzemről ott beszélünk, ahol a racionális megismerés az emberi tevékenység céljává lesz: ez sajátos tartalma a mai európai kultúrának és ez az, ami a görögök fellépésével kezdődik az emberiség történetében. Objektív ismereteknek a birtokában természetesen azelőtt is volt az emberiség, ezek azonban nem lépték túl lényegében egy banauzista érdeklődés szféráját: legjobb esetben etikai és szociális célokat szolgáltak, megjelenési formájuk pedig a mythos és költészet volt. A tudományos kutatás korszakalkotó ténye történetileg épen azzal kezdődik, hogy az emberiségben egy szkepszis lépett fel a mythos világnézetével szemben és ezzel együtt egy igény a mythos örök témájának, a rajtunk kívül lévő világnak, *κόσμος*-nak racionális magyarázatára.

Ma, amikor a tudományos kutatás több mint kétezer éves múltra tekint vissza, tudjuk, hogy a *κόσμος*, a világ vagy a „természet“ tulajdonképpen irracionális. Aki a tudománytól azt várja, hogy az valaha is felvilágosítást tud majd adni *de omni re scibili et de quibusdam aliis*, az előbb-utóbb Kepler tanítványának panaszával fogja végezni, hogy „lényegében“ semmit sem fog fel — ami egyébiránt nagyon jellemző megállapítása az Ember Tragédiájának és minden emberi törekvés tra-

²⁾ Amit mi tudománynak nevezünk, az görög módon való gondolkodás a világról.

gédiájának. A tudományos kutatás minden eredménye az, hogy fixálja a „makrokozmosz“ irracionális mozzanatait, számukat lehetőleg redukálja, nevekkal lássa el őket, amilyenek erő, anyag, atom, elektron stb. Ezzel a tudományos kutatás bizonyos szempontból visszatér a mythikus világszemlélethez, amely *perszonifikálja* a maga másféle redukációjával nyert végső mozzanatait és a külvilág jelenségeit a perszonifikált természeti erőknek — isteneknek, daemonoknak — küzdelmeiből, egymáshoz való viszonyából magyarázza.

A kozmogónia problémájának ebben a „tudományelőtti“ felfogásban a theogónia felel meg: a *κόσμος* egységét és rendszeres összefüggését az Olympus isteneinek emberi módon elképzelt és rendezett társadalma és családfája biztosítja. Hogy a tudomány által nyújtott világképet mégis értékesebbnek tartjuk a mythos világképénél, az tulajdonképpen onnan van, mert a tudomány az elkerülhetetlen irracionális mozzanatokot kevesebbre redukálja, mint a mythos, úgyszólván néhány egészen általános, szürke fogalom alá rejti és így az egészen racionális rendszer iránt való igényünket jobban kielégíti — míg a mythos, amely egy tudományelőtti korszakban lényegében szintén a tudomány feladatát tűzi maga elé, a maga isteneivel ezekkel a túlságosan anthropomorph individumokká hypostazált principiumokkal annyira kihangsúlyozza a történések irracionális mozzanatait, hogy jogosan hívja ki a racionális gondolkodás kritikáját. A mythos örökébe a modern életben a művészet lép, amely a maga tudatos fikcióival lemond a mythosnak arról az igényéről, hogy objektív valóságnak tartsák, de ezzel nem mond le minden objektivitás igényéről. Így a művészet nem törődve a „csip-csup igazsal“ (Arany, Vojtina) a valóság égi mása lesz és az életnek és társadalomnak mélyebb problémáit a szemléletesség erejével sokszor hatalmasabban tudja elének állítani, mint a tudomány a maga eszközeivel arra valaha is képes lenne. Ezt különben már a görög kultúra eredményeinek első nagy összefoglalója, Aristoteles is észrevette, amikor azt a különösen hangzó megjegyzést tette, hogy a költészet „igazabb“, mint a történetírás, mert a történetírás csak azt jegyzi fel, ami megtörtént, a költészet pedig arról szól, aminek történnie kellett volna.

A mythikus világmagyarázattal szemben a Krisztus előtti hatodik században az úgynevezett miletosi iskola tagjainál lépett fel először az a szkepszis, amelyet a tudományos gondolkodás első lépésének ismertünk meg. Aristoteles azzal jellemzi álláspontjukat, hogy: *περὶ τῶν ὄντων τὴν ἀλήθειαν ἐσκόπουν, τὰ δ'ὄντα ὑπέλαβον εἶναι τὰ αἰσθητὰ μόνον*³⁾. Ez más szóval annyit tesz, hogy a „világ“-ra vonatkozó „igazságok“ megállapításánál csak azokat az adatokat lehet felhasználnunk, amelyeket az érzékelés — ma azt mondanók: a tapasztalás — bocsát rendelkezésünkre. Ez

³⁾ A létező dolgokról az igazságot keresték, létezőknek pedig csak az érzékelhetőket tartották.

végző elemzésben minden természettudománynak alap gondolata és programja. Természetes, hogy a Kr. e. hatodik században ezt a programot nem lehetett abban a terjedelemben végrehajtani, mint ma. A miletosi iskola tagjai nem is jutottak tovább annál a problémánál, amelyet modern szóval az anyag problémájának nevezünk és amelyet ők az *ἀρχή* problémájának neveztek. Nem fontos, hogy miben látták ők azt az őanyagot, amelyből minden származik. Ami az ő működésükben korszakalkotó, az abban van, hogy azok a változatos formák, amelyeket a természet érzékeink számára megjelentet, szerintük egy azonos természetű és bizonyos megadott tulajdonságokkal felruházott szubsztrátumnak különböző megjelenési módjai, amelyeket immanens módon lehet megmagyarázni adottaknak vehető mechanikai erők segítségével. Az első természettudományos hipotézisek alakulnak így ki az ión természetfilozófusok iskolájában, amelyek primitívek azokhoz az adatokhoz viszonyítva, amelyek ma állnak rendelkezésünkre, de zseniálisak, ha meggondoljuk, hogy abban az időben készültek, amikor a világ keletkezésének és a természeti jelenségeknek a magyarázatára a hesiodosi és pherekydesi kozmogóniákon kívül más nem állott rendelkezésre, amikor a Föld, a Tenger és a Chaos személyes istenek voltak. Érdekes ebből a szempontból vizsgálni Anaximenes tanítását. Anaximenes a levegőt tekintette a világ őanyagának és a keletkezéstről azt tanította, hogy: γεννασθαι πάντα κατά τινα πόνωσις τούτου (τοῦ ἀέρος t. i.) καὶ πάλιν ἀραιώσιν⁴⁾). Ezáltal egy kvantitatív felfogást visz bele a világképbe: a dolgok különbözőségét arra vezeti vissza, hogy az őanyagból azon a helyen több vagy kevesebb van-e. Ezzel az anyagi változások számára egy newtoni értelemben vett *vera causát* jelöl meg. Fölhasználva elődjének, Anaximandrosnak gondolatát, az *ἀέθριος κίνησις*-ről, az univerzum kialakulását azzal magyarázza, hogy a kezdetben mindenütt egyforma sűrű levegő körmozgásba jött — az antik fizikában a körmozgást tekintették a legegyszerűbbnek úgy, mint ma az egyenesvonalú egyenletes mozgást — és ennek a hatása alatt jött létre az univerzum közepén a legsűrűbb anyag, a föld, körülötte helyezkedett el a víz, amely nála ritkább, majd a levegő, míg végül a gömbalakú világ külső felületén levő levegő, amelynek a nagyobb térfogat miatt tovább kell ritkulnia, fölmelegszik és tűzzé alakul. A modern fizikus szemével nézve ugyan különösnek találjuk először is azt, hogy a forgó mozgás hatása alatt középen helyezkedik el a sűrűbb és a széleken a ritkább anyag — hiszen a centrifugális géppel végzett egyik legegyszerűbb kísérlet éppen az ellenkezőjéről győz meg minket — meg kell azonban gondolnunk, hogy az ókorban, amikor a centrifugális erőnek és a súlypontnak a fogalma nem volt még kidolgozva, a *δίνησις*-ről ez a felfogás volt az uralkodó. A másik dolog, amin a modern fizikus megütközhetik, az, hogy a rit-

⁴⁾ Minden a levegőnek valamilyen sűrűsödése és ritkulása által keletkezik.

külö levegő melegebb, mint a sűrűsödő. Ezt azonban Anaximenes egy mindenki által bármikor elvégezhető kísérlettel bizonyította: ha nyitott szájjal leheljük ki a levegőt, akkor ritkább és melegebb, ha pedig kis nyílást hagyunk a szánkban, akkor hidegebb lesz a leheletünk. Természetes, hogy ez a megfigyelés teljesen hibás: Anaximenes azonban azt a következtetést vonta le belőle, hogy a hideg és a meleg nem különböző anyagok, hanem ugyanannak az anyagnak különböző állapotai, amelyek bármilyen anyagon megjelenhetnek. Ez pedig a modern természettudományak is egyik alapvető megállapítása.

Az egész irányzatot, különösen annak későbbi fázisait materializmus névvel is szokás jelölni, amely szóhoz bizonyos odiózus kísérő képzetek csatlakoznak. Nem szabad azonban az antik materializmust a tizennyolcadik századból származó szempontok alá foglalni. Igaz ugyan, hogy már Thalest, a miletosi iskola megalapítóját, azután meg Anaxagorast és főként Demokritost már az ókorban is istentelenséggel vádolták. Az ő istentelenségük azonban az állami és a mythos istenei ellen irányult. Működésük bátor és minden következménnyel számoló keresése volt az igazságnak és irányzatuk Demokritosnál vállalkozni mert egy az antik viszonyoknak megfelelően minden ismert jelenségre kiterjedő, immanens ellentmondásoktól ment, pozitív bizonyítékokkal alátámasztott rendszer föllállítására. Demokritos alapgondolata az, hogy minden létező dolog kis részekből, atomokból áll, amelyek hordozói az összes érzékelhető anyagi tulajdonságoknak, amelyekre csak a mechanika törvényei érvényesek és amelyekre kívül semmi sincs. Rendszerének tárgyalása kívül esik témánk körén, az egész irányzat gondolkodásmódjára nézve a primitívebb anaximenesi gondolatok tárgyalása sokkal jellemzőbb példát nyújtott.

Az antik „materializmus“, amely Thalésszel kezdődött és Demokritosban érte el a csúcspontját, győzelmesen vívta meg harcát a mythológiával és végérvényesen megdöntötte az olympusi istenek teóriját. Nem volt ilyen könnyű azonban az a második küzdelme, amelyet az idealizmussal szemben vívott, amelynek legkimagaslóbb alakja az antik világban és talán az egész emberiségnek legnagyobb gondolkodója, Platon volt. Az idealizmus kialakulása és ismertetése nem ide tartozik. Alapgondolata az, hogy az empirián kívül álló gondolattartalmaknak, különösen a célgondolatnak kíván formáló, kialakító erőt biztosítani a világról való felfogásunkban, természetesen nem a mythos naiv, perszifikáló módján, hanem a most már jogaiba lépett ész bizonyító erejének felhasználásával. Az antik kornak nagy egyeztetője, Aristoteles, aki teljesen a biológiai fogalomalkotás hatása alatt áll, sem tudta gondolatvilágába beleilleszteni Demokritos felfogását és voltaképpen az ő kritikája volt az, amely a kezdődő antik természettudományt csírájában elfojtotta úgy, hogy ezek a gondolatok csak az aristotelizmus tekintélyének hanyatlásakor tudtak ismét fejlődésnek indulni. Azóta is a ter-

mészettudományok történetének minden jelentős mozzanata az empirizmus és az idealizmus harcával kezdődik.

Az idealizmus fellépése akadályozta meg tehát, hogy kifejlődjék a természetkutatásnak egy olyan iránya, amelyet ma természettudománynak nevezünk. Az idealizmus ugyanis csak a nagy átfogó összefüggéseket tartotta szem előtt, végső okokat keresett és részletek pontos leírásával nem törődött. Ami részletkutatás az antik korban mégis volt, az alárendelt szerepet játszott és sohasem került az érdeklődés középpontjába. Figyelemreméltó eredményeket az ókor csak a matematikában és a csillagászatban tudott elérni. Meglehetősen jó leírásait produkálta a bolygók mozgásának: Eudoxos már a heliocentrikus rendszerhez is eljutott úgy, hogy Kopernikus tulajdonképpen az ő gondolatait újította fel. A hangmagasságnak a húr hosszúságával való összefüggését is teljesen tisztázták a negyedik század matematikusai, valamint a mechanika alapjelenségeinek leírása is ebből a korból származik.

A középkor Aristoteles nyelvét és terminológiáját használja, de tulajdonképpen Platonnak, az idealizmus legnagyobb alakjának a gondolataihoz csatlakozik: Platonon nevelkedett szent Ágoston, aki a scholasztika összes problémáinak első megfogalmazója. Ennek a kornak is természetszerűleg volt képe a világról és természetről, ebben azonban a metafizikai beállítottság dominál és épen azért részletkutatásra indításokat nem adhatott. Filozófiai tudományok és filozófiai beállítottságú korok ugyanis nem tudnak szabadulni attól az igénytől, hogy a filozófia a tudományt, a kutatás tárgyát jelentse. Pedig ez csak annak a történeti adottságnak a következménye, hogy azon a differenciálatlan fokon, amikor a tudományos kutatás kezdődött, minden kutatás az egész világrépre vonatkozott, tehát filozófiai jellegű volt. Ezzel szemben a szaktudomány egy tudomány akar lenni és épen azzal, hogy egy tárgyat választ magának, nem lép fel azzal az igényvel, hogy minden kérdésre feleletet fog adni. Filozófiailag beállított korokban épen ezért a szaktudományok nem fejlődnek. A középkort a kereszténység és a racionalizáló görög gondolat nagy szintézise érdekelte: épen ezt a feladatot oldotta meg a scholasztika. Természetesen ennek a keretében jutott hely a természetkutatásnak is és a középkor sok részletkérdésben helyesbítette Aristoteles természettudományos nézeteit is, de hiányzott az a nagy egyéniség, aki az elért eredményeket rendszerbe tudta volna foglalni.

4. A természetvizsgálat, mint probléma csak akkor indulhatott újabb fejlődésnek, amikor olyan közérdeklődésre számító igények merültek fel, amelyek ennek a problémának a megoldását kívánták. Ezeket az igényeket pedig a korai renaissance-ban keletkezett technikai érdeklődés szolgáltatta. A technika alapvető problémája „népszerűen” szólva az, hogy hogyan lehet egy bizonyos munkát a lehető legkevesebb „erő-

feszítéssel“ elvégezni, hogyan lehet olyan „gépeket“ konstruálni, amelyek a természeti erőket állítják az ember szolgálatába úgy, hogy az embernek csak az irányítás szerepe jusson. Ilyen „gépek“ természetesen voltak az ókorban is: a hadviselés, az építkezés, a művészet, a ruházatnak, a tápláléknak az előállítása — különösen amikor a társadalmi élet sokszor igen raffinált igényekkel lépett fel — természetszerűen elég nagy technikai felkészültséget követelt és hozott létre. Az ókorban azonban az előkelők raffinált ízlésének kielégítése lenézett rabszolgamunka volt — talán csak a szobrászat és festészet alkotott bizonyos tekintetben kivételt. A rabszolgaüzemnél nem volt fontos a munkás testi erejének kímélése, hiszen általában elég rabszolga állott rendelkezésre. Tulajdonképpen a kereszténység etikai felfogása nyilvánul meg abban, hogy a kézimunka a szabad embernek, a társadalom tagjának és nem a kaszton kívül álló páriának foglalkozása lett és így az a törekvés is, amely ennek a munkának a megkönnyítésére irányult, ki tudta vívni magának a társadalom figyelmét és elismerését. A mérnök-típus kezdett ekkor kialakulni és kezdett részt kérni abból a nimbuszból, amely az ókorban a filozófust, a középkorban a teológust körülvette.

Ennek a renaissance-mérnöknek az alakjára jellemző példa Leonardo da Vincinek titáni egyénisége. Az Utolsó Vacsora festőjének Lodovico da Sforzához intézett ajánlkozó levele jellemzi legjobban ennek a páratlan uomo universale-nek a programját:

„Miután, Felsőleges Uram, eleget foglalkoztam azoknak az alkotásaival, akik magukat mestereknek mondják a hadiszerek készítésében és minthogy meggyőződtem, hogy az ő általuk előállított hadiszerek készítése és kezelése semmi tekintetben sem különbözik az általánosan elerjedt szokástól, anélkül, hogy máshoz fordulnék, Felsőged kegyes figyelmét kérem, hogy titkaimat közölhessem és rendelkezésére bocsássam és annak idején meg is valósítsam mindazt, amit itt csak részben és röviden sorolok fel.

1. Vannak különböző fajtájú, igen könnyű és erős hidaim, amelyeket könnyen lehet szállítani és amelyek lehetővé tezik az ellenség áldözését, illetőleg adott esetben az előre való menekülést; vannak olyanok is, amelyek biztosak és elpusztíthatatlanok tűzben és csatában, amelyeket könnyen és kényelmesen lehet szétszedni és felállítani. Vannak eljárásaim, amelyekkel az ellenség hidait fel lehet égetni és elpusztítani.

2. Ismerem a módját annak, hogy hogyan kell várostromnál a vizet árkokban elvezetni és tudok számtalan hidat, fallőrő kost, létrát és hasonló eszközöket készíteni.

Item, ha a falak magassága vagy a vár erőssége miatt ágyúkat nem lehet alkalmazni, vannak módszereim, amelyekkel minden védőbástyát, vagy erődítményt tönkre lehet tenni, ha csak nem épült sziklán.

4. Érték ágyúknak a készítéséhez is, amelyek kényelmesen és könnyen szállíthatók és amelyek jégesőként kődarabokat lönek és füstjükkel az ellenében rémületet keltenek.

5. Item, vannak eljárásaim, amelyekkel földalatti utakat, titkos és kanyarodó meneteket lehet zaj nélkül fűzni, hogy egy megjelölt ponthoz érjünk

és amelyek szükség esetén alkalmasak arra, hogy segítségükkel árok vagy folyó alatt át lehessen kelni.

6. Item, építeni fogok biztos és kifogástalanul fedett harci szekereket; ha ezek a tüzéséggel az ellenség közé kerülnek, nincs olyan nagy tömegű fegyveres, amelyen át ne tudnának törni. Mögöttük nagy számú gyalogság sértetlenül és ellenállás nélkül vonulhat fel.

7. Item, szükség esetén készíték ágyúkat és mozsarakat a legtetszezősebb és legcélszerűbb alakban, egészen eltérőket a használatban levőknél.

8. Ahol ágyúk használata nem lehetséges, készíték különböző alakú vetőgépeket, amelyeknek bámulatos hatásuk van és eltérnek a használatban levőktől. Általában a különböző feladatoknak megfelelően számtalan különféle eszközt fogok gyártani a támadás és védelem céljaira.

9. Ha tengeri háborúra kerül a sor, különféle támadásra és védelemre alkalmas eszközöket tudok készíteni és olyan járműveket, amelyek a legnagyobb ágyúk visszautó hatásának is ellent tudnak állni.

10. Béke idején, úgy gondolom, bárki mással összehasonlítva, kiválóbbat tudok alkotni az építészetben, nyilvános és magánépítkezések tervezé-ében és vízvezetékek készítésében.

Item, szobrokat fogok készíteni márványból, bronzból és agyagból, a festészet terén is megéreszek mindent, amit csak tenni lehet, hasonlítatlanul jobbat, mint amire bárki más képes.

Azt a bronz lovasszobrot is el tudom készíteni, amely emlékül fog szolgálni, Atyjának és halhatatlan és örök dicsőségéül a felséges Sforza-háznak.

Ennek a prometheusi léleknek az állami életnek minden mozzanata háború, építészet, festészet, szobrászat csak technikai probléma, amelyet meg tud oldani az, aki ismeri a természet erőit és tud velük bánni. Tehát tanulmányozni kell a természetet. Lionardo előtt nem volt olyan aprólékos jelenség, amelyet nem tartott volna elég fontosnak ahhoz, hogy foglalkozzék vele, hogy törvényeit ne törekedjék alkalmazni. A mechanikának, hydrodynamikának, perspektívának problémái, az anatómia és biológia mind egyformán érdekelték. Tanulmányozta a madarak repülését, hogy repülőgépet konstruálhasson, foglalkozott a perpetuum mobile problémájával. Nem a „végső“ okokat kereste, amelyekből le lehet vezetni azt, ami van, hanem a konkrét természethez fordult, annak a működését akarta megismerni és leírni, hogy azután gyakorlati célok szolgálatába állíthassa. Felismerte azt is, hogy ha a természetet úgy akarjuk megismerni, hogy céljainknak megfelelő működésre bírassuk, akkor egészen más alapokra kell fektetnünk a vizsgálatainkat, egészen más problémafeltevésre és módszerekre van szükség, mint amilyenek eddig ismeretesek voltak. Eljutott az empirikus tudományoknak a mai értelemben vett célkitűzéséig.

Természetesen nem Lionardo da Vinci volt az első, aki ezeket az újkori gondolatokat kimondta és aki megfigyeléseit ebben a szellemben végezte. Az ő neve és egyénisége ezen a helyen csak összefoglaló szimbóluma az újkori törekvéseknek. Magának Lionardo da Vincinek természettudományos nézetei nem igen haladják meg a kortársaiét, bár

mechanikai és szilárdságtani vizsgálatai között vannak nem csekély számban olyanok, amelyek mai szemmel nézve is korrektek. Hosszú volt az út, amelyen a természetvizsgálat eljutott a középkori spekulatív módszertől az empiriának új fogásaihoz: ezt az utat itt nincs módunkban követni. A végső állomása azonban ennek a fejlődésnek az újkor legtermékenyebb módszere, a *kísérlet* volt. Sine experientia nil scire potest — verulami Baconnek ez a közismert mondása azonban, bármennyire modernnek tetszik is, nem azt jelentette, amit mi gondolunk alatta. Az újkor elején experientia alatt voltaképpen azt értették, amit mi megfigyelésnek, tapasztalásnak mondunk. Csak a Lionardo da Vinci-félc mérnök-típusok kezdtek a mai értelemben vett kísérleteket végczeni, amelyekben a vizsgált jelenséget mérésnek lehetett alávetni és amelyek segítségével a jelenségnek exakt leírását lehetett adni. Ez az ő gyakorlati céljaikat tekintve természetszerű is: a technikusnak, a mérnöknek legfontosabb problémája az épületnek, gépnek a méretezése, hogy az a kívánt célnak megfeleljen. Ettől már csak egy lépés az, hogy azok a mérések, amelyeket a mérnöknek az anyagokon előzőleg végezni kellett, mielőtt épületét vagy gépét megvalósította volna, amelyek tehát végső elemzésben természeti konstánsoknak meghatározásai, ne csak gyakorlati célokat szolgáljanak, hanem öncélúakká válva új tudományos vizsgálatok alapjai legyenek.

5. Amikor az az átmeneti korszak, amelyet Lionardo da Vinci egyéniségével jellemeztünk, rájött a kvantitatív kísérlet módszerére, szinte egy csapásra kialakul a mai világképünk. Galilei a testek esésének törvényeit állapítja meg, az ő vizsgálatai alapján Newton megalkotja az úgynevezett klasszikus mechanikát, Kopernikus és Keppler a világegyetem berendezéséről alkotott képet változtatják meg végleges érvényességgel, amit a távcső feltalálásának és ezzel kapcsolatban az optika fejlődésének köszönhetünk. A tizennyolcadik században a technika és a tudomány újabb hatalmas lépéssel jutott előbbre a gőzgép feltalálásával. Az elméleti tudomány a hőtannak a fejlődését köszönheti neki, sőt ennek az eredménye az is, hogy a kémiában a phlogiston-elmélet helyébe az elemekről szóló mai felfogás lépett. Az elektromos jelenségek felfedezése volt a következő igen fontos lépés, ami ugyan eleinte alig volt több a tizennyolcadik század természettudományokkal kacérkodó szalonjainak divatos játékszerénél és tulajdonképpen csak akkor vált azzá a hatalmas tényezővé, amely az egész életet teljesen átalakította, amikor Faraday az indukció jelenségének felfedezésével kapcsolatot létesített az elektromos és mágneses jelenségek között és lehetővé tette az elektromos energia-átvitel technikai problémáját. Itt tehát az elméleti érdeklődés adott a technikus kezébe egy szinte kiaknázhatatlan lehetőséget. Faraday tette körülbelül az utolsó igazán „korszakalkotó” felfedezés, a technika összes úgynevezett „csodái”, a rádiót is ideértve, tulajdonképpen ezen alapulnak és talán csak az anyagvizsgá-

latnak egészen modern eredményei fognak a jövőben lényegesen új lehetőségeket nyújtani.

6. Az exakt gondolkodás kialakulásának áttekintése után az exakt fogalomalkotást akarjuk megvilágítani. Exakt fogalomalkotás akkor lehetséges, amikor valamit úgy lehet megdefinálni, hogy az a mennyiség kategóriájába sorozható, tehát mérhető legyen. Elvont fejtegetés helyett példaképpen egy igen fontos fogalomnak, az erő fogalmának két leírását fogjuk ismertetni. Lionardo da Vinci, akit mint mechanikust természetszerűen igen érdekelt ez a fogalom, a következőképpen próbál felelni arra a kérdésre, hogy mi az erő:

„ . . . az erő egy anyagtalán tevékenység, láthatatlan képesség, amelyet a mozgásnak kívülről jövő hatalma hoz létre, amely a testekben van, áthatja őket, működése abban áll, hogy a testeket kiemeli természetes állapotukból . . . Azáltal, hogy csodálatos tevékenységű aktív életet ad nekik, kényszeríti a létező dolgokat alakjuknak és helyzetüknek megváltoztatására. Féktelenül rohan a vesztébe és változik az őt létrehozó okoknak megváltozásával. A lassúság nagyvá teszi, a nagy sebesség gyöngévé. Erőszak hozza létre, a szabadság elpusztítja. Minél nagyobb, annál hamarább emészti el magát. Vakon tör le mindent, ami saját pusztulásának útjába áll, saját létrehozóját igyekszik a küzdelemben legyőzni és elpusztítani, el is pusztítja, de vele együtt magát is. Hatalmasabb lesz ott, ahol erősebb ellenállásra talál és erő zakkal űz el mindent, ami halálának útjában áll . . . Az erő három feladatot old meg, amelyek végtelen sokat foglalnak magukba. Ez a három feladat: húzás, taszítás, nyugalomba hozás. Az erő két különböző mozgásból jöhet létre. Az első esete az erő keletkezésének az, amikor egy test térfogatnövekedése hozza létre, amint az a tűznek a lövőfegyverben való megsokszorozódásakor történik. Ez a tűz . . . nagy heveséssel tör egy nagyobb térfogat felé és elsöpör minden akadályt, amely törekvésének ellene szegül. Ugyanezt teszi a víznek és szélnek az áramlása, amely szintén elűz minden útjába akadó ellenállást. Másodszor erő jön létre minden olyan testnek a mozgásakor, amely természete ellenére van meghajlítva, amint ez az íjjnál és hasonló berendezéseknél látható, amelyeket csak erőszakkal lehet meghajlítani és amelyek meghajlítva újra kiegyenesedni vágnak és szabadságuk visszanyerése után azt a tárgyat, amely mozgásuknak ellenáll, nagy erővel taszítják el.“

Ez kétségkívül igen szemléletes leírása annak, amit a mindennapi életben erőnek *érzünk*. Az exakt tudomány azonban ezzel még semmit sem tud kezdeni. Ha exakt fogalmat akarunk nyerni az erőről, akkor Newtonnal mindenekelőtt abból indulunk ki, hogy az erő oka a mozgásállapot megváltozásának. A mozgásállapot a mozgó test tömegétől és sebességétől függ: definícióképpen *mozgásmennyiségnek* nevezzük a tömegnek és sebességnek, ennek a két *mérhető* mennyiségnek a szorzatát és minthogy az erő a test sebességét változtatja meg bizonyos *idő* alatt (ami ismét mérhető mennyiség), azért az erőt a tömegnek és az időegységre (illetőleg az „*idődifferenciál*“-ra) eső sebességnövekménynek szorzatával mérjük. Így jutunk el az erőnek a mai fizikában szokásos meghatározásához, hogy az erő a tömeg és gyorsulás szorzata. Ez a definíció nem ad direkt feleletet arra, hogy *mi* az erő, ellenben módot

nyújt arra, hogy különböző erők között aequivalentiát állapítsunk meg, hogy különböző erőket „nagyságra nézve“ összehasonlítsunk, lehetővé teszi tehát, hogy az erőt egy számmal fejezzük ki, hogy az erőviszonyokat matematikai egyenletekbe foglalhassuk.

Ez a programja az exakt módszernek az egész vonalon. Sohasem kérdezzük azt, hogy *mi* az energia, az elektromosság, vagy akármi más, hanem hogy *mennyi*. Amikor erre feleletet tudunk adni, kétségkívül megismertük egy bizonyos módon a kérdéses tárgyat. Akit ez a felelet nem elégít ki, aki mindenáron a dolgok úgynevezett lényegét akarja megismerni, az az exakt tudományoknál bizonyára nem kap feleletet a kérdésére. Valószínűleg nincs és nem is lesz felelet *erre* a kérdésre. *Mi* az elektromosság? *Az*, ami létrehozza az elektromos jelenségeket. *Exakt* leírásuk megtalálható minden ezzel foglalkozó kézikönyvben — e piu non dimandare⁵⁾). A természetnek annál a megismerésénél, amelyet az exakt tudományok nyújtanak, nem szabad többet kérdeznünk akkor, amikor a kérdés végső elemzésben irracionális mozzanatokot akarna racionálisokká tenni. Épen az jellemzi az exakt gondolkodást, hogy precízen állapítja meg azt a pontot, ahol *ἄναρχη στήναι* és működését az innenső partra korlátozza — hogy itt nem végez jelentéktelen munkát, arra ma már nem szükséges bizonyítékokat felhozni. Az, ami a „túlsó“ parton van — nevezzük azt akár Ding an sich-nek, akár a dolgok metafizikai lényegének — épen az az irracionális mozzanata a létnek, amit racionálisan felfogni akarni nem lehet feladata a racionális gondolkodásnak, egyszerűen azért nem, mert ami „felfoghatatlan“, arról nem lehet „fogalmat“ alkotni és így az exakt kutatás szempontjából még örülni kell, hogy:

... eben, wo Begriffe fehlen,
Da stellt ein Wort zum rechten Zeit sich ein.

Az exakt kutatás célja az, hogy használható leírását adja a vizsgált jelenségnek és az exakt megismerés ezen túl semmit sem akar. Szerencsére ezek között a keretek között is épen elég megismerni való van. Kis részletigazságok ezek — de *igazságok* és így méltóak arra, hogy tudomásul vegyük őket. A részletigazságok tisztelete az, amire az exakt kutatásnál szükségünk van, sokszor nagyon aprólékos részletmunka az, amit végezni kell annak, aki az exakt kutatás nagy üzemébe belcáll. Eredménye ennek a sok részletmunkának világos kép a rajtunk kívül levő világról, a „természetről“ és egyúttal a lehetősége annak, hogy az eredményeket az élet technikai természetű feladataira alkalmazzuk. Az exakt kutatás és a technika között mindig megvan ez a belső kapcsolat.

Az exakt kutatás azonban sohasem áll meg a leírásnál, hanem egy bizonyos egészen sajátos módon igyekszik arra a kérdésre is megfelelni,

⁵⁾ És többet ne kérdezz. (Dante: Inf.)

amelyet az előbb fölöslegesnek mondtunk. A jelenségek eme exakt *magyarázatának* a feladata azonban csak az, hogy a részletjelenségeket egységbe foglalja. Ez olyan fogalmak segítségével történik, amelyek nem tárgyai közvetlenül a tapasztalásnak, tehát bizonyos értelemben fikciók. Ilyenek az éternek, az atomnak, az elektronnak a fogalma (ha a két utóbbit ma már többnek is tekintik merő hipotézisnél, nem szabad elfelejtenünk, hogy amikor behozták őket a fizikába, nem voltak egybe egyszerű hipotézisnél). Ezeknek a fogalmaknak segítségével állítják fel a theóriákat, amelyeknek a logikai értékük nem az, hogy igazak, azaz hogy megfelelnek az objektív valóságnak, hanem az, hogy *ha* elfogadjuk őket, egyszerű lesz-e segítségükkel a jelenségek magyarázata, tudunk-e velük kapcsolatot létesíteni lehetőleg sok jelenség között és megegyezésben lesz-e a magyarázat más tapasztalatokkal. Például az elektrosztatika és az elektromos áram legtöbb jelensége igen szemléletesen magyarázható, ha feltesszük, hogy kétféle „elektromosság” van, amelyeknek bizonyos tulajdonságaik vannak. Ezt a kétféle elektromosságot jobb elnevezés híján „anyag”-nak, „fluidum”-nak tekintjük, bár sok tekintetben eltérő tulajdonságokkal ruházzuk fel őket, mint a többi tapasztalati anyagokat. Egy pillanatig sem „hiszünk” azonban ezeknek az elektromos fluidumoknak az objektív létezésében, az egész hipotézisnek a haszna csak az, hogy például az áramló elektromosság és a hidrodinamika jelenségei között egy szembetűnő analógia létesül, a jelenségeket egyáltalán könnyebben tudjuk leírni és — ami szintén nem jelentéktelen előny — konstruálni tudunk berendezéseket, „gépeket”, amelyek a valóságban is úgy működnek, amint azt előre vártuk tőlük. Ha tehát nem is objektív igazság a kétféle fluidum létezése, az mindenesetre objektíve igaz, hogy ezek a jelenségek úgy folynak le, *mintha* volna két fluidum a megadott tulajdonságokkal. Mi lesz azonban akkor, ha várakozásunk ellenére egy jelenség másképpen következik be, mint ahogyan a hipotézis szerint be kellett volna következnie? Semmi egyéb, minthogy konstatáljuk, hogy az a jelenség hipotézisünkkel nem magyarázható és hogy át kell térnünk egy másik hipotézisre, amellyel mind a két jelenséget meg lehet magyarázni. Ez történt akkor, amikor a fény emissziós elméletét a rezgési elmélet váltotta fel. Egy bizonyos ideig minden optikai jelenséget meg lehetett magyarázni azzal, hogy a fény egy súlytalan rugalmas anyag, amelyet a fényforrások nagy sebességgel lövelnek ki magukból. Amikor ismertté vált az interferencia jelensége, az első hipotézis ellentmondásra vezetett (olyan helyen, ahová két helyről is esik fény, nem lehet sötétség, *ha* a fény anyag) és ekkor kellett konstruálni az ismert rezgési elméletet, amely természetesen alkalmazható az interferencia előtti jelenségekre is, bár a magyarázat nem olyan egyszerű. Az egyik elmületről a másikra való áttérés akkor is bekövetkezhetik, ha az új elmélet több, különálló jelenségesoport magyarázatát teszi lehetővé. Ezért jutott uralomra az elektron-elmélet,

amely lehetővé teszi az elektromos, hőtani és optikai jelenségek egy-
séges magyarázatát és emellett azzal, hogy új alapokra helyezi az
anyagról való felfogásunkat, a kémiát is egészen átalakította úgy,
hogy valószínűnek látszik, hogy a kémiát és fizikát egy diszciplínába
fogja összcfolvasztani. Hogy az elektron-elmélet „megdöntötte“ az előző
elméletet, az semmi egyebet nem jelent, mint azt, hogy ha azt mondjuk,
hogy ezek és ezek a jelenségek úgy folynak le, „mintha“ lennének
elektronoknak nevezett részei az anyagnak ilyen és ilyen tulajdonsá-
gokkal felruházva, több jelenséget tudunk egyszerre megmagyarázni,
illetőleg jobban tudjuk a jelenségeket áttekinteni, mintha más fikciót
veszünk fel. Megjegyzendő, hogy az elektron-elmélet „elfogadása“ még
azt sem jelenti, hogy az elemi elektromos jelenségek magyarázatára
ezen túl már nem lehet használni a régen „megdőlt“ Symmer-féle két-
fluidumos elméletet — épen úgy, mint az úgynevezett geometriai opti-
kában, azaz a fény visszaverődésének és törésének a leírásánál még
mindíg az emissziós elmélet idejéből való fogalmakkal szokás dolgozni.

Hogy a hipotézis mégsem haszontalan dolog, annak az oka először
is az, hogy valahogyan ki kell magunkat fejeznünk, hogy a tapasza-
latokat leírassuk. Ebből a szempontból a hipotézis legalább is egy
kényelmes façon de parler. Ezenkívül azonban a hipotézisnek a leg-
nagyobb jelentősége a termékenységében van, azaz abban, hogy segít-
ségével új jelenségeket lehet előrelátni, amelyek aztán a hipotézis joga-
sultságát is igazolják. Ismeretes, hogy az elemek Mendelejev-féle perio-
dikus rendszere tette lehetségessé egy sereg új elemnek a felfedezését
és a mechanikai hőelmélet alapján következett be az olvadáspont és a
nyomás közti összefüggés megállapítása. A hipotézisalkotás tehát a
természetvizsgálatnak egy nagyon fontos segítőeszköze, ha benne ki-
mondott tételek nem is jelentenek mindenestől objektív igazságot.

Ennél fontosabb azonban az a logikai probléma, hogy min alapszik
az exakt megállapításoknak az igazsága. Konkrétebben: meg lehet álla-
pítani, hogyha 1 ampère erősségű áramot vezetünk keresztül ezüst-
nitrátoldaton, akkor az oldatból másodpercenként 0.001181 *gr* ezüst
válík ki. Ezt a kísérletet számtalanszor megismételték és mindíg ugyan-
azt az eredményt tapasztalták. Mi biztosít bennünket arról, hogy ez
így lesz a jövőben is? Azt szokás erre felelni, hogy ez a tapasztalat
természeti törvényt fejez ki, a természet törvényei pedig állandók.
Igen, de milyen alapon állítjuk, hogy a természeti törvények állandók?
Erre nem lehet mást felelni, mint hogy eddig nem merült fel olyan
tapasztalati tény, amely azt bizonyította volna, hogy a természeti tör-
vények valamikor is megváltoztak. Nem követünk-e el azonban itt egy
circulus vitiosus? Ez tulajdonképen a természeti törvénynek és az
indukciónak a problémája. Az indukció feltételezi a természeti törvény
létezését és állandóságát azon az alapon, hogy nincs bizonyítékunk az
ellenkező feltevésre. Azonban hogy természeti törvény van, azaz hogy

a tapasztalat világában az okság elve érvényes, az legalább is egy egészen általános hipotézis, amely nélkül exakt kutatás nem lehetséges. Hogy azután a természeti törvény és az okság elve objektív valóság-e, vagy nem, azt filozófiai megfontolások vannak hivatva edönteni, amelyek bármilyen eredménnyel végződjenek is, az empirikus kutatás eredményeit nem befolyásolhatják — legfeljebb filozófiai szempontból adhatnak nekik más értelmezést. Más szóval: indukcióval sohasem lehet bebizonyítani azt, hogy *van* természeti törvény, hanem hogy egy konkrét esetben hogyan szól az, amit más elnevezés híján természeti törvénynek nevezünk. Éppen azért az indukció lényegének teljes félreismerése az, hogy az indukció *sok* speciális esetből következtet az általános törvényre. Ahhoz, hogy indukció segítségével megállapíthassunk egy általános tételt, egyetlen egy eset megvizsgálása is elegendő. Amikor Faraday az áramnak az elektrolytekre való hatását vizsgálni kezdte, már abban a meggyőződésben volt, hogy ilyen hatásnak kell léteznie és amikor észrevette, hogy ez hatás az elektrolyt kémiai bomlása, egészen bizonyosra kellett vennie, hogy a bomlási termékek mennyisége az áram intenzitásától és az elektrolyt kémiai tulajdonságaitól fog függni. Az egyes kísérletek célja ezután már csak az, hogy megállapítsa az elektrochimiai *acquiivalens*nek nevezett *számot*, amely például az ezüstre nézve 0.001181. Ezt a számot pedig egy mérésből is meg lehet állapítani. Hogy a gyakorlatban mégis nem egy, hanem esetleg néhány száz mérést is szoktak ilyen esetekben végezni, annak nem az az oka, mintha ezzel nagyobb bizonyosságot lehetne szerezni, hogy valóban ezüstöt kapunk-e a kathódon, hanem az, hogy a mérőeszközök pontatlanságát és a mérésnél elkövetett szubjektív hibákat a lehetőség szerint kiküszöböljük. Egészen bizonyos ugyanis, hogy ha például a kilencvennyolcadik mérésnél nem tapasztalnánk, a kathódon súlynövekedést, azt annak tulajdonítanók, hogy a berendezésben van a hiba, semmi esetre sem fogunk arra gondolni, hogy a természeti törvény változott meg — még akkor sem, ha esetleg szkeptikus filozófiai álláspontunknak megfelelően a természeti törvényt csak egyszerűen statisztikai valószínűségnek tartjuk.

Amit az exakt fogalomalkotásról elmondottunk, az elsősorban a természettudományokra vonatkozott. A matematikának, minden exakt tudomány prototípusának a fogalomalkotásról szólva, a mennyiség és tér fogalmainak az analizisét kellett volna elvégeznünk. Ez az analizis maga azonban nem tartozik a matematikába éppen úgy, mint természeti törvény fogalma nem tartozik a természettudományok problémái közé. A matematikának csak *tárgya* a mennyiség éppen úgy, mint a természettudományoké a természet, és azok az axiómák, amelyeket a matematikában a mennyiségről fel szokás állítani, a matematikus számára csak annyiban bírnak logikai értékkel, amennyiben konstrukcióit ezekre építi rá. Ez természetesen fölmenti a matematikust attól, hogy

tételeit a tapasztalatokkal kelljen kontrollálnia (modern algebraikban sokszor fordul elő olyan számfogalom, amelynek tulajdonságai nem egyeznek meg a közönséges életben használt számfogalom tulajdonságaival). Egyebekben azonban a speciális matematikai és természettudományos fogalomalkotás között teljes analógia áll fenn. És bár a kettő közül a matematikus eljárás módja a primär, hiszen az a tudomány „exaktabb“, amely közelebb áll a tiszta matematikához, mégis a nagyobb szemléletesség kedvéért választottuk példáinkat a természet-tudományok köréből.

7. Az exakt tudományok elhelyezése a többi tudományok között a tudományelmélet feladata. Nem célunk itt ezt a feladatot megoldani, elég jelezni, hogy tudományok rendszerének problémája a modern filozófia legvitatottabb kérdései közé tartozik. Az a mikrológia, amely a mai tudományos üzemet jellemzi, annyira elkülöníti a különböző problémák kutatóit, hogy igen nehéz egy olyan magas álláspontra emelkedni, amelyről át lehet tekinteni azt az óriási munkaterületet, amelyen a legkülönbözőbb tudományok művelői foglalkoznak. Hiszen a tudományelmélet azért vált ma már úgyszólván külön filozófiai diszciplínává, mert a vizsgálatoknak ez a régebbi korokkal szemben példátlan szétágazódása már szinte teljesen illuzóriussá teszi a tudomány egységét. Bizonyos, hogy akár módszer, akár tárgy szerint csoportosítjuk is a tudományokat, alig kapunk többet a legjobb esetben is egy praktikus céloknak megfelelő encyklopaedia-szerű rendszernél és mindig fognak akadni tudományágak, amelyek számára a legjobban átgondolt rendszer is Prokustes-ágy lesz.

A következőkben megkíséreljük ehelyett az exakt tudományoknak a *modern műveltségben* elfoglalt helyét kijelölni. A „művelt“ ember megjelölés a műveltségnek minden periódusában föltételezi bizonyos korszerű tudományos ismereteknek a birtokát, lehet minden korban a műveltség „tartalmáról“ beszélni. Ez a műveltség-tartalom, amely a „kor színvonalán“ való állást biztosítja, természetesen nem esik össze az illető kor tudományos kutatásának egész körével, jellemzi azonban bizonyos érdeklődési irány, amely épen arra a korra nézve karakterisztikus, és amelynek gyökerei az illető kor szociális berendezésével és történelmi helyzetével vannak összefüggésben. A görög műveltség korában például a filozófiát lehetne ilyennek megjelölni: bármennyire jelentős egyébként a görög matematika vagy a hippokratési orvostudomány még a görög szellemtörténetben is, ezek mégis exkluzív szaköröknek speciális studiumai voltak. A római korszakban a politikai élet és az impérium-gondolat volt ez a centrum: jellemző, hogy a görög gondolattól annyira függő római művészetnek is a fórumok és a császárpalaták építése adta meg a legtöbb önnállóság kifejtésére alkalmas témáit, szemben az eredeti görög művészet örök problémájával, az idea megvalósításának és az ábrázolásnak tiszta filozófiai problémájával.

Ugyanilyen centrális jelentőségű volt a középkorban a scholastika gondolatvilága, az újkor elején a fölfedezések és így tovább.

Ha ennek a centrális műveltségtartalomnak a kérdését a modern korra vonatkozólag is feltesszük, akkor egy speciális nehézséggel állunk szemben. Ma kétféle műveltség-típus van elterjedve: a literary gentleman és a mérnök-típus megjelöléssel lehetne a kettőt elég találóan jellemezni. Vagy ha azokat a tudományos irányzatokat akarjuk kiemelni, amelyek a két típus érdeklődési körének centrumában állnak, szellemtudományos és exakt tudományos típusról beszélhetünk. Lényegében erre a kettőségre megy vissza, hogy a régi egyetemek egységes filozófiai fakultása, a facultas artium, újabban majdnem mindenütt bölcsészet-, nyelv- és történettudományi és matematika-természettudományi karokra oszlott. A középiskola vajdó problémája, a klasszikus és reális típusok elkülönülése, a kétféle irányzat igényeinek a tantervekben és az óraszámokban való ingadozó érvényesülése is végső elemzésben a modern szellemnek erre a kettőségre vezethető vissza.

Hogy az exakt gondolkodás világszemlélete ma legalább a művelt emberiség egy jó nagy részénél nemcsak jelentős darabja, hanem reprezentáló mozzanata a műveltségnek, azt ma már meg lehet állapítani. Bizonyos, hogy a természet megismerése és megértése az exakt kutatási módszer uralomra jutása óta gigantikus lépésekkel jutott előre: a modern természettudomány programjának jó részét be is tudta váltani. Ezért érthető az a bizalom, amelyet fel tudott kelteni maga iránt és érthető, hogy azok a spekulatív igények, amelyeket régebbi korok támasztottak a természettudatással szemben, ma már megszűnteknek tekinthetők. Ennek a bizalomnak a megnyilvánulása az is, hogy az exakt módszer olyan területek feldolgozására is vállalkozott, amelyek neki egyáltalán nem sajátos területei. Az exakt kutatás Sturm und Drang-periódusából való például Leibnitznek egy röpirata, amelyben „more geometrico“ Lengyelország fogalmi meghatározásából és néhány általános axiómából kiindulva vezet le, hogy a lengyeleknek a hesseni nagyhercegséggel kell szövetségre lépniök, hogy országukat felvirágoztassák. Ugyancsak ezek közé a romantikus próbálkozások közé kell ma már sorolnunk a tizennyolcadik és tizenkilencedik század divatos materializmusát. De la Mettrie *L’homme machine* (1747) és Holbach álnév alatt megjelent *Système de la nature ou des lois du monde physique et du monde moral* (1770) című munkái jellemzik ennek az irányzatnak a programját, amelyet ebben a korban még szakemberek is komolyan vettek, a tizenkilencedik századbéli epigonok írásai azonban már csak azok előtt az enfant terrible szerepében tetszelgő nyárspolgárok előtt találtak hitelt, akiknek karikatúráját Flaubert rajzolta meg M. Homais alakjában. Nem ezekre a jelenségekre gondolunk, amikor megállapítjuk, hogy az exakt kutatási módszer neki közvetlenül alá nem vethető területeken is igen termékenyen hatott, amikor a tények tiszt-

teletére, elfogultságtól ment precíz értelmezésre, a lehetőség szerint kvantitatív leírásra kézzel fogható példát nyújtott. Elsősorban a pszichológiára kell utalnunk, amelynek szintén volt egy Hebel und Schraube-korszaka, amelyből azonban kiemelkedve, át tudta menteni újabb irányzataiba azt, mi abban valóban értékes és használható volt úgy, hogy nem szolgálai másolással, hanem az életképes megtermékenyülés esetével állunk szemben. Ugyanígy lehetne kimutatni, hogy mennyivel „exaktabb” módszerrel dolgozik ma már a történelem, a filológia és így tovább azokhoz a módszerekhez képest, amelyeket a tizenhatodik században alkalmazott.

Hogy azonban az exakt gondolkodás a modern műveltségben annyira előtérbe került, annak a legfőbb oka a vele együtt járó technika óriási fejlődése volt. A technika a legláthatóbb eredménye az exakt tudományoknak: a villanyvilágítás, a rádió és a vízvezeték ma már azt a nivót jelenti, amelyet a kispolgári kényelem is nélkülözhetetlennek tart és az industrializmus elterjedésének a határa jelzi ma már az „európai” civilizáció határát.

A technikai alkotásoknak a célja az, hogy az ipari termékek előállítására minél gazdaságosabb legyen. A modern technika ezen a téren tényleg rengeteget tett és a technika lényegéből következik, hogy további fejlődés nemcsak lehetséges, hanem elméletben legalább korlátlan is. Csak a mai világválság jelenségei mutattak rá arra, hogy a hűrt itt sem lehet a végtelenségig feszíteni, hogy a technikusok kifejejtették a kalkulációból azokat az etikai imponderabilitásokat, amelyek sokkal inkább feltételei a világüzem egyensúlyának, mint ahogy azt a technika és a „szabad verseny” romantikus korszakában még csak sejteni is lehetett volna. Goethe Zauberlehrlingjének az esete ismétlődött meg a modern technika tragikumában — de eddig még nem érkezett meg a mester, aki helyre tudná hozni azt, amit a technika bűvészesai elrontottak. Ha tehát az exakt és technikai gondolkodásban látjuk kizárólag a modern európai műveltség reprezentáló mozzanatát, akkor azzal a vallomással kell végeznünk, hogy ez az irányzat zsákutcába jutott és korrckcióra szorul. Nem vezet ki ebből a zsákutcából egy olyan szemlélete a világfolyamatnak, amely csak mérhető és számítható mozzanatokot ismer el és amelyet találóan jellemez Mephistopheles gúnyja:

Daran erkenn' ich den gelehrten Herrn!
 Was ihr nicht tastet, steht euch meilenfern,
 Was ihr nicht fasst, das fehlt euch ganz und gar,
 Was ihr nicht rechnet glaubt ihr, sei nicht wahr,
 Was ihr nicht wägt, hat bei euch kein Gewicht,
 Was ihr nicht münzt, das meint ihr, gelte nicht

Arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a valóságnak kiszámítható és mérhető, szóval exakt vizsgálatnak alávethető része nem a teljes valóság és így az exakt műveltségnek szükséges korrelatívuma az a

világszemlélet, amely komolyan számba veszi az ideális, etikai követelményeket is. Ezt követeli végső elemzésben az exakt kutatás komolyan vett programja is, amely épen alapfeltevéseinek és feladatkitűzéseinek precizen körülhatárolt volta miatt sem követelhet magának döntő szót azokon a területeken, amelyek a kutatás körén kívül esnek. Enélkül nem jutnánk tovább a mult század korlátolt materializmusának a gondolatvilágán. Semmi sem bizonyítja jobban ennek az álláspontnak meghaladott voltát, mint az, hogy a lélek problémája a maga szingularitásában épen úgy, mint kollektív vonatkozásában sohasem volt annyira centrális jelentőségű, mint épen a modern irodalomban és művészetben.

8. Ezek a megfontolások átvezetnek a mult század sokat vitatott kérdésére, a természettudományok és a világnézet viszonyának a problémájára. A világnézetnek feladata az, hogy a világ létbeli és értékbeli oldalára vonatkozó állásfoglalást egy magasabb, egységes felfogásban foglalja össze. Hogy az exakt kutatások lényegesen megváltoztatták a világról való theoretikus ismeretrendszerünket, az kétségtelen. A világnézetben azonban az értékelés szempontjai dominálnak, hiszen végső elemzésben már az is világnézeti állásfoglalásunktól függ, hogy a theoretikus ismereteknek milyen értéket tulajdonítunk. Épen ezért az, amit különösen a mult században „természettudományos“ világnézetnek neveztek, nem a természettudományok terméke — hiszen a világnézet problémáinak, az értékproblémáknak megvizsgálására sem az exakt tudományos módszer, sem más szaktudományos módszer nem alkalmazható — hanem annak az immanens életértékelésnek, amely a renaissance óta átfurmálta a modern embert és amelynek a jellemzője az, hogy az élet súlypontját a látható, érzékelhető, földi létbe helyezi. Ennek az életfelfogásnak pszichológiai és szociológiai gyökereit feltárni egészen külön feladat, amelyre itt természetesen nem vállalkozhatunk. Hordozója ennek a felfogásnak a tizenkilencedik században megerősödött polgári osztály volt, amely a technikai kultúra fejlődésével arra az életstandardre jutott, ahol már szellemi életről, a társadalmi és politikai befolyás megszerzéséről lehetett szó, és amely tudattalanul is érezve, hogy erejét anyagi fellendülésének köszöni, természetszerűleg materialista lett érzésében és gondolkodásában is. Hogy materialista életszemléletét épen az akkor fellendülő természettudományokkal támasztotta alá, az természetes, hiszen a természettudományok a valóságnak épen azzal a részével foglalkoztak, amely a gazdasági fellendülésnek is bázisa. Érdemes itt utalni arra a parallelizmusra is, amely a természettudományok mai módszerének elismertetéséért az újkor elején vívott küzdelem és a polgári osztályok politikai jogaiért vívott küzdelem között fennáll: bizonyos mértékig ez is megmagyarázza azt az agresszív, forradalmi hangot, amely az úgynevezett természettudományos világnézetnek konzervatív szempontból nézve ellenszenves színe-

zetet adott, amennyiben ugyanis a természettudományos világnézet programjával ebben a korban egyértelműnek vették a hagyományos, évszázadok gyakorlata által megszentelt értékek tagadását.

Ma már elmondhatjuk, hogy ezek a viták lezárultak és ha a munkásmozgalmak világnézeti alátámasztásaként a történeti materializmus neve alatt újjá is éledtek, csak annál nagyobb határozottsággal tűnik ki, hogy épen a hagyományos értékek komoly tisztelete, az „alkotmány sáncain belül álló” osztályok lelkiületében még igen nagy mértékben megmaradt gyakorlati materializmus teljes levetése lehet az útja és egyetlen feltétele a jelenkori szociális problémák maradéknélküli, altruista megoldásának. A természettudományokkal való foglalkozás, az exakt kutatásban való részvétel nem jelent és nem jelenthet világnézeti állásfoglalást semmiféle irányban épen azért, mert az érték-gondolatot a maga sajátos természete miatt racionálisan, exakt módon megalapozni sohasem lehet. Ez a megállapítás semmit sem von le az exakt kutatás értékéből és a „sutor ne ultra crepidam” elvét kell érvényesíteni minden olyan törekvésre nézve, amely olyan területre akar alkalmazni egy a maga helyén jól bevált módszert, ahol nincsenek meg az alkalmazhatóságnak a feltételei.

Ugyanezt kell mondanunk az exakt kutatásnak és a világnézeti problémáknak úgynevezett érintkező pontjairól is. Valamikor világnézeti szempontból aggodalommal kísérték a heliocentrikus hipotézis felállítását, ma tudjuk, hogy ezek az aggodalmak fölöslegesek voltak. Az igazság egyetemességébe vetett hittel bizalommal mondhatjuk, hogy ugyanarról a tárgyról egymásnak ellentmondó tételekre nem juthatunk, hogyha azt két különböző oldalról vesszük vizsgálat alá. De ha vannak is világnézeti problémák, amelyeknek az objektum materiale-ja (világ, élet, lélek, keletkezés és elmúlás) közös is az exakt kutatások tárgyaival, a szempont, az objectum formale sohasem ugyanaz és így a tételek sohasem vonatkoznak pontosan ugyanarra a tárgyra, illetőleg mindig lehet és kell olyan fogalmazást találni, amely eloszlatja a felmerülhető félreértéseket.

9. Befejezésül az exakt tudományoknak az iskolában elfoglalt helyéről kell megemlékeznünk. Az iskola feladata az, hogy az előző korok műveltségét átadja a következő nemzedéknek, illetőleg hogy alkalmassá nevelje az újabb nemzedéket arra, hogy az emberiség kultúrtevékenységét folytatni tudja. Ebből a szempontból nézve az iskola szerepét, a középiskola feladata a legkényesebb és a legnehezebben körülhatárolható. Az alsófokú oktatásnak a feladata, az elemi ismeretek közlése, még nem műveltség-közlés, célja egészen általános, terjedelme a társadalom minden rétege számára körülbelül ugyanaz. A felső oktatás feladata ma a szakképzés, tehát már nem műveltségközlés, célját és körét speciális szempontok állapítják meg. Így a középiskolára marad

az „általános műveltség“ közlése és ezzel a felsőbb tanulmányokra való előkészítés feladata. Ennek a feladatnak kétféle megoldása — helyesebben a megoldásnak kétféle iránya van. Az egyik egy többé-kevésbé encyklopaedikus tanítási program megvalósítása, amely nagyon sokszor vonja a középiskolára egyrészt a túlterhelésnek, másrészt az elmerülés hiányának a vádját, de ami még mindig jobb megoldás annál, mintha tíz éves korban kezdődő szakoktatást és — ami ezzel egyértelmű — korai definitív pályaválasztást követelnénk. A másik irány a nevelő iskola modern jelszava, amely az „életre“ való előkészítést, az akarat és jellem nevelésének etikai programját, a *ζωη πολιτι κόγ*-nak, az emberiség kultúrprogramját megvalósító szubjektumnak a kialakítását állítja az iskolai munka előterébe, illetőleg ennek a tevékenységnek a prioritását hangsúlyozza a merő tanítási programmal szemben. Szokás régi és új iskoláról is beszélni aszerint, hogy az első vagy második megoldás valósul-e meg. Nem vállalkozhatunk itt ennek a vitának az eldöntésére annál is kevésbé, mert voltaképpen mindkét irányzat magában véve egyoldalú túlzás és a középiskolai üzemnek éppen az a speciális nehézsége, hogy valamiképpen mindkét igénynek eleget kell tennie. A középiskolának minden felsőbb studiumhoz kell bevezetést szolgáltatnia gyakorlati okok miatt is, éppen ezért nem mondhat le egy bizonyos polymathianak az igényéről — az anyag és a „tantárgyak“ kiválasztásánál azonban természetesen nem a tudományos teljességnek, hanem a tudományos típusok teljességének kell irányadónak lennie. A nevelés etikai programját pedig nem külön „órákon“, hanem a speciális iskolai munkának, tehát a „tantárgyaknak“ keretein belül kell elsősorban megvalósítania. Ezért az iskolában a tantárgyak „nevelő értéke“ is igen jelentős szempont, sőt éppen ez biztosítja a középiskolai oktatás egységes szellemét.

Az exakt tudományok a modern középiskolában rövid idő alatt jelentős szerephez jutottak, ami összefügg ezeknek a diszciplínáknak a tudományok hierarchiájában és a modern műveltségben elfoglalt helyével. De éppen az exakt kutatás területének és módszereinek a többiek-től való lényeges különbözősége egyre jobban veszélyezteti a középiskolai oktatás egységét és a középiskolában adott műveltség homogenitását. Ezt bizonyítja különben az a folyamat is, hogy ma már a középiskolák humanista és reális típusokra tagozódnak aszerint, hogy a műveltségnek melyik típusát veszik inkább alapul. Ha ez a specializálódás gyakorlati szempontból elkerülhetetlen is, még mindig megoldásra vár az a feladat, hogy ez a kétfajta műveltség (amelyet különben mindegyik típus közöl) a középiskolán belül valamiképpen közös nevezőre hozassék — tehát hogy az exakt gondolkodásra való nevelés a humanista gimnázium nevelési programjában se legyen anorganikus, a többi „tananyaggal“ össze nem függő, megemésztetlen tömeg.

Ez végső elemzésben a modern pedagógiában annyira hangozta-

tott koncentrációnak a követelménye. Bizonyos, hogy ez a koncentráció az exakt és a többi studiumok között nem hajtható végre olyan könnyen, mint a nyelvi, történeti és irodalmi tárgyaknál. Hiszen ezeknek majdnem ugyanaz, de legalább is szorosan érintkező a tárgyük, ami az exakt tárgyakról nem mondható el. De ha a koncentrációnak ez a tipikus módja nem is hajtható végre, annál több a belső kapcsolat, amelynek kihasználása pedagógiai szempontból felbecsülhetetlen értékű. Maga az exakt módszer, az exaktságnak logikai mozzanata az, ami ezeknek a kapcsolatoknak a kiépítésére lehetőséget nyújt. Történelmi és irodalmi studiumoknál a tárgyi ismereteken van a hangsúly, nyelvi studiumoknál az idegen nyelv elsajátítása a középiskolában csak eszköz az irodalommal való foglalkozáshoz: ezzel szemben az exakt tudományoknak a középiskolában való tárgyalásánál a tárgyi teljesség mindig másodrendű marad a módszer megismertetésével, az exakt, racionális gondolkodás elsajátításával szemben. A mohácsi vész történetének, Petőfi, vagy Goethe költészetének ismerete szükséges annak a kultúrközösségnek a szempontjából, amelyben élünk és amelybe bevezetni akarjuk a tanítványainkat: egy matematikai tételnek a tartalmára, vagy egy fizikai tüneménynek exakt megértésére viszont tulajdonképpen csak annak van szüksége, aki speciális életpályákra fog lépni. A matematikai tételek levezetése és alkalmazása azonban logikus, racionális gondolkodásra, gondolkodási készségre, a használt kifejezések tartalmának mérlegelésére nevel, amire mindenkinek mindenkor szüksége van és ami ennél fogva minden más tantárgynál is alkalmazásra talál. Amit a stílusztikában a stílus szabatoságáról tanítanak, annak hatalmas, a legkülönbözőbb alkalmazásokban egyre visszatérő példája minden matematikai és természettudományi óra és mindkét tárgy tanárának számtalan esetben nyílik alkalma ezeket a kapcsolatokat tudatosítani, ami nemcsak koncentráció problémáját oldja meg, hanem mindkét tárgy tanításánál jelentékeny eredménnyel is jár. Végre is a kifejezési készség az, amit a középiskola el akar érni.

De az exakt studiumoknak értéke nemcsak ebben a propaedeutikus jellegükben van. A középiskolában előadott tárgyaknak nevelő értékűeknek is kell lenniök, kell tehát kapcsolatokat találni a jellemképzés problémáival is. Az exakt tárgyaknál első tekintetre nem szembetűnők ezek a kapcsolatok és szaktudományos és világnézeti szempontból nem is lehet erőltetés nélkül ilyeneket találni. Meg kell azonban gondolnunk, hogy épen az a logikai eljárás, a következtetés tisztaságának, az összes praemissákkal való számolásnak és a konklúzióban jogosulatlan általánosítások távoltartásának a követelménye, amit matematikai szigorúságnak nevezünk, szóval az exakt tudományoknak legsajátosabb módszere, maga is majdnem etikum és így föltétlenül nevelő erő: az igazságok tiszteletére, a megismert tényekből vonható következmények vállalására való nevelésben minden erőltetés nélkül alkalmazható.

A platoni μήδεις ἀγεομέτρητος εἰσιτω⁶⁾ elv tehát teljes mértékben érvényes a középiskolára nézve is: műveltségre nevelő iskola semmiképpen sem nélkülözheti azokat az eredményeket, amelyekkel az exakt kutatások ajándékozták meg az emberiséget.

Dr. BOHARCSIK PAL.

⁶⁾ Senki se jőjjön ide, aki nem ért a geometriához.

Évzáró beszéd.

Elmondta dr. Buza László egyetemi ny. r. tanár az 1932. évi május hó 29-én megtartott évzáró ünnepélyen.

Mélyen tisztelt Közönség!

Ilyenkor, a tanév végén, mikor a bizonyítvány-kiosztás ideje közeledik, a közönség érdeklődése fokozottabb mértékben fordul az iskolák felé. Ez az érdeklődés azonban rendszerint nem magának az iskolának szól, hanem valamelyik hozzánk közelálló gyermeknek. Hogy ennek a gyermeknek a szempontjából nézzük az iskola munkáját, az önmagában véve még nem hiba, mert hiszen a gyermek adja a mi közvetlen kapcsolatunkat az iskolával s természetes, hogy minket az iskola munkájából első sorban a rájuk vonatkozó rész érdekel. Hiba csak az volna, ha a gyermek iránti elfogultság megakadályozna abban, hogy megtaláljuk az iskola munkájával szemben az értékelés helyes szempontjait, s ha magának a gyermeknek érdekeit is félreismerve nem váránk az iskolától mást, mint azt, hogy nekik minél könnyebben és minél kevesebb munka árán adjon jó bizonyítványt.

Nem lehet eléggé kifejező szavakat találni annak jellemzésére, hogy az iskolának egy nemzet életében minő, minden egyebet messze felülmuló jelentősége van. A leghatalmasabb erő, mely a nemzet egész életét determinálja, az emberi munkaerő. Ettől függ az egyeseknek épen úgy, mint az egész nemzetnek gazdasági jóléte és boldogsága, politikai hatalma, virágzása, vagy aláhanyatlása. S az iskola az, mely azokban a kis ember-palántákban, melyeket a testi és szellemi fejlődés legkezdetén rájuk híznak a szerető szülői szívek, kifejlesztik azokat a lelki és testi képességeket, melyek az ember munkaerejét meghatározzák.

Az egyik ember és a másik ember munkaereje közt óriási a különbség. Egy nemzet munkaerejének nagysága nemcsak polgárainak számától függ, hanem az egyes polgárok egyéni képességeitől: egészséges fizikumától, tudásától és jellembeli tulajdonságaitól is. A hatalmas Isten által adott képességeket elsősorban az iskola fejleszti ki emberi munkaerővé s az iskola munkájánál egyetlen helyes értékelési szempont csak az lehet, hogy a szunnyadó képességekből minő munkaerőt képes kifejlesztetni az illető és az egész nemzet javára.

Az emberi munkaerőtől függ a többi termelési erők hatása és

jelentősége is. Ott van a hatalmas tőke, mely gépóriásainak acélkerekkeivel embereket és társadalmi osztályokat tehet boldogtalanná vagy boldoggá, a még meg sem született jövő generáció egészségét rabolhatja el vagy teheti őket életerős, vidám emberekké, a szerint, hogy milyen az az emberi munkaerő, mely ezt a hatalmas gépezetet mozgatja, mely a tőke lelkét képezi s mely nélkül örök mozdulatlanságra volnának kárhozthatva a tőke félelmetes karjai. Minő hatalmas erőforrások azok a természeti kincsek, melyeket a jó Isten kegyelme nyújt az emberek számára: a föld termő ereje, az eső és a napsugár, a föld belsőjében elrejtett kincsek és erők. Az embertől függ, hogy mivé válnak ezek az ő életében, az ő keze és esze munkájának eredményeként. Nincsenek-e kövér, Isten-áldotta földek, melyek csak gyomot teremnek s nincsen-e sovány: szikes vagy köves talaj, melyből az emberi munka gazdag áldást fakaszt? Nincsenek-e népek, melyek tudatlanul és lustán taposnak a természet földberejtett kincsei felett, míg mások munkája felszínre hozza azokat, hogy a boldogság és jólét eszközeivé váljanak?

Bizony, a legnagyobb földi hatalom az emberi munkaerő! S ez az erő távolról sem csak testi erőt jelent, hanem értelmi erőt és erkölcsi tulajdonságokat is. Ez utóbbiak az emberi munkaerő legértékesebb komponensei. S éppen ezeket a legértékesebb tulajdonságokat képezi ki a tanítás és nevelés munkája által az iskola. Ezért függ egy nemzet munkacréjének nagysága és egész értéke mindég az iskoláktól.

Trianon óta sokat hallunk a magyar kultúrfölény biztosításának szükségességéről. Ne gondoljuk, hogy ez a sokat emlegetett kultúrfölény hiúsági kérdés s nem akar egyebet, mint nemzetközi fórumok előtt dokumentálni azt, hogy mi mennyivel különbek vagyunk azoknál a nemzeteknél, melyek a Szent Korona testét szétdarabolták. A kultúrfölény politikája nem merülhet ki abban, hogy kiváló speciálistákat produkáljon, kik tudományos munkásságukkal magukra és nemzetünkre irányítják a világ tudósainak figyelmét. Távoll áll tőlem, hogy lekicsinyeljem ezeknek a munkáját s tagadásba vegyem azt, hogy ezeknek a tudományos sikereknek, mint a politikai propaganda eszközeinek is, van a nemzet érdekében jelentőségük. A kultúrfölény politikája azonban nem ezt jelenti. Hanem azt, hogy a nemzet munkacréjét az egyes ember tudásának és erkölcsi értékének fokozásával a maximumra kell fokozni, hogy ez által ez a megcsontított és kifosztott nemzet a maga kicsinységében és szegénységében is több erőt reprezentáljon, mint a számbelileg nagyobb, gazdaságilag kedvezőbb helyzetben lévő, több katonai és politikai hatalommal rendelkező szomszéd-nemzetek.

A trianoni békediktátumon vörös fonálként húzódik végig a győztes államoknak az a bosszúálló és elvakult törekvése, hogy a legyőzött országra nézve az inferioritásnak olyan állandó állapotát teremtsék meg,

mely a hatalmi fölényt a győzők számára örökre biztosítja. A békediktátum lehetetlenné teszi Csonkamagyarországra nézve a gazdasági megerősödést és a katonai erő-kifejtést. Lakosságának száma lényegesen kisebb az öt környező kisentente-államok lakosságánál, tehát kevesebb a munkás kéz és kevesebb a gondolkozó emberi fő. De annak lehetőségét nem tudta elvenni tőlünk Trianon, hogy ennek a kevés embernek a munkaerejét értelmi és erkölcsi értékük fokozásával növeljük s ezekkel az értelmi és erkölcsi erőkkal egyenlítsük ki azt az erőbeli differenciát, melyet a gonoszúl kitervelt és kegyetlenül végrehajtott rendelkezések a mi hátrányunkra teremteni akartak.

Szerencsés politikai konstellációk jobbra fordíthatják egy gyenge nemzet sorsát is, de csak annak a nemzetnek a jövője van biztosítva, mely saját erejére támaszkodik s csak az a győzelem tartós, melyet nem az erőviszonyoknak idegen segítséggel és álnok diplomáciával előidézett pillanatnyi eltolódása hozott létre, hanem amely a nemzet saját erejének becsületos gyümölcse.

Trianon után a nemzeti erő fokozásának egyetlen szabad, idegen nemzetek kegyétől nem függő, de viszont idegen nemzetek által nem is korlátozható területe van: az értelmi és erkölcsi erők fokozása. Ez az egyetlen út, mely a nemzet feltámadásához vezet.

Ezért van az iskolák munkájának a mai magyarság életében minden más tényezőt felülmúló jelentősége. Kétségkívül nagyon fontos kérdés ipari termelésünk jövő sorsa, még fontosabb az a válság, mely mezőgazdasági termelésünket fojtogatja, de a nagy, egyetemes jelentőségű probléma az a termelés, melyet az iskola végez: a munkaerő termelése.

Ez a cél nemcsak a nemzeti, hanem az egyes ember szempontjából is. Milyen helytelen úton járnak azok a szülők, kik saját gyermekük jövőjét a nemzet jövőjétől függetlenül képzelik el s annak érdekeivel ellentétesen akarják megoldani. Jőjjünk végre tisztába azzal, hogy sem saját magunk, sem utódaink boldogságát nem lehet egy szerencsétlen és boldogtalan nemzet kebelében biztosítani. Mi szerves alkotó részei vagyunk ennek a nemzetnek s mi lehet a sorsa a test bármelyik szervének — akármilyen egészséges legyen is az különben —, ha maga a test végtelenen beteg.

Saját gyermekeink jövőjét is csak egy úton lehet biztosítani, ha azzal a maximális munkaerővel ruházzuk fel őket, melyet Isten által adott képességeik bennük kifejleszteni megengednek. A háború előtti évtizedek csendes boldogságában úgy képzeltük, hogy a gyermek sorsát biztosítja a jól-rosszul megszerzett diploma, melynek alapján egy nyugodt közhivatalban holta- napjáig tisztességes fizetést és nyugdíjat fog kapni. Ma a diploma — sajnos — akkor sem jelent biztos kenyeret, ha mögötte megfelelő munkaerő és munkaképesség áll. És mit ér a diploma ma ezek nélkül a képességek nélkül?

A vagyon sem tudja az utódok sorsát biztosítani. Az utolsó két évtized eseményei mintha csak döbbenetes figyelmeztetések akartak volna lenni az erről már-már megfelelő emberiség számára, hogy a vagyon hatalmát és jelentőségét túlbecsülni nem szabad. Mert a vagyon még a legértékesebb tulajdonos kezében is máról-holnapra semmivé lehet, megfelelő értelmi és erkölcsi erők nélkül pedig semmiképpen nem tudja a tulajdonos végzetét feltartóztatni.

Saját gyermekeink szempontjából is azt kell tehát várunk az iskolától, hogy testileg, értelmileg és erkölcsileg erős munkásokká tegye őket, mert e nélkül egész jövőjük futóhomokon épül s bármelyik percben összeomolhat. Az iskola munkáját az ő szempontjukból is csak ezen az alapon lehet helyesen értékelni és bizony nem a szerint, hogy könnyen vagy nehezen ad-e jó bizonyítványt.

Az az iskola, amely igazságtalanul elnéző a gyermekekkel szemben, hűtlenné válik magasztos hivatásához. S e mellett bünt követ el magával az illető gyermekkel szemben is. Mennyi keserűség, mennyi szenvedés s a legtöbb esetben milyen szomorú bukás vár az életben arra a szerencsétlen gyermekre, kit a szülei ház esztelen szeretete elkényeztetett. S mennyire fokozódnék az ilyen gyermek tragédiája, ha a szülei ház elkényeztetéséhez még az iskola is hozzá adná a magáét. Az élet nem ismerhet elkényeztetést. Az a nemzet, mely egyeseket vagy társadalmi osztályokat elkényeztet, önmaga sírját ássa meg, éppen úgy, mint az elkényeztetett nemzet is, mely a sors kegyéből nem a saját egyéni értékének megfelelő helyzetet élvez, az elkényeztetettek közös sorsára jut. Az iskolában, mint az erkölcsi értékek szent templomában, a legerősebben kell érvényesülni annak az álláspontnak, hogy az értékelésnek csak egy, kivételt nem ismerő mérője lehet: az illető egyéni képessége és egyéni tulajdonságai.

Ennek az értékelési szempontnak még fokozottabb mértékben kell érvényesülni az ún. n. vezető társadalmi osztályok gyermekeivel szemben. Ez az egyéni érdeken messze felülemelkedő egyetemes nemzeti érdek. A vezetésre nincs öröklött joga egy társadalmi osztálynak sem. Az az osztály hivatott a vezetésre, mely a maga szellemi és erkölcsi tulajdonságainál fogva leginkább tudja a közügyeket az összesség javára intézni. A vezető társadalmi osztálynak minden egyes generációban külön kell dokumentálni a maga hivatottságát. S ha egyszer szellemi és erkölcsi tulajdonságai nem képesítik a vezetésre, nincs az az erő, mely ezt a pozíciót számára tartósan biztosíthatná. A vezető osztályok értelmi és erkölcsi hanyatlása rendszerint előkészítője a nagy társadalmi megrázkódtatásoknak, melyeknek nemcsak a vezető osztályok esnek áldozatul, hanem amelyek szükségképpen visszavetik magát a nemzetet is a fejlődés és boldogulás útján.

Az iskolától függ, hogy a vezető osztályok vezetői hivatottságukat

a következő generációkban is megtartsák s az, aki az iskolát ebben a munkájában bárminő módon is befolyásolni és korlátozni akarja, nemcsak gyermekének árt, de öntudatlanul is osztályának bukását készíti elő s válság felé viszi az egész nemzet életét.

Mi, szülők, akik bizalommal adtuk át legféléltettebb kincsünket: nevünk örököszeit, kikben halálunk után is élni és hatni fogunk, ennek az iskolának, most a tanév végén, tíz hónap fáradságos munkáján végig tekintve, örömmel állapíthatjuk meg, hogy ez a gimnázium, a rend nemes hagyományait követve, milyen ideálisan fogta fel és teljesítette hivatását. Mérjük le gyermekeink értelmi és erkölcsi erőinek egy évi gyarapodását — ez az egyetlen helyes értékmérő — s akkor látni fogjuk, hogy ez az iskola minő új értékeket termelt nemcsak az illetők saját gazdagodására, hanem az egész nemzet munkaerejének fokozására is.

E munka eredménye természetesen nem minden gyermeknél egyenlő, mert nem egyenlők az erők kifejlesztésének előfeltételei. De ezért nem lehet szemrehányás; szemrehányás csak azért lehetne, ha a szülei ház a helyett, hogy megkönnyítené, megnehezítette volna az iskola munkáját s könnyelmű rövidlátással maga akadályozta volna meg az erők maximális kifejlesztésének lehetőségét.

Vagyunk itt szülők, kiknek gyermeke a tanév befejezésével végleg elhagyja ez iskola padjait. Gondoljunk csak vissza arra a naiv kis fiúra, aki 8 évvel ezelőtt félelemmel teli lépte át ennek az iskolának küszöbét s nézzük azt a fiatal embert, aki testi, lelki és erkölcsi erőinek tudatában bátran és büszkén lép ki az életbe, hogy annak most sokszorosán nehéz viszonyai közt is megvívja a maga harcát, Mi sors vár rájuk? Ez a legnagyobb és legtépőbb kérdés, mely a szülői szíveket eltölti. A jövő bizonytalan, de az bizonyos, hogy ez az iskola mindent elkövetett, hogy felvértezze őket a rájuk váró nehéz küzdelemre. Az az erő, melyet e falak közt szereztek, nemcsak munkára fogja őket képesíteni, hanem a rájuk szabott sorsnak keresztyéni alázattal való elviselésére, az esetleges nélkülözésekre és szenvedésekre is, mert ezek elhordozására is erő kell s ez az erő ma a nemzet jövője szempontjából talán mindennél nagyobb értéket képvisel. Ezért van teli szívünk hálával és köszönettel ez iránt az iskola s annak nagyérdemű tanári kara iránt.

A lefolyt évek alatt egy szoros lelki kötelék szövődött a szülői ház és az iskola közt, ha talán testileg alig állt is egymással szemtől-szembe a szülő és tanár s alig váltottak egymással néhány szót. De a gyermek révén ennek az iskolának a lelke ott élt állandóan a szülők közelében. Hányszor nyilatkozott meg egymás közötti életünkben egy-egy érzés és egy-egy gondolat, mely ez iskola lelkének darabja volt. Az iskola lelke megmarad továbbra is köztünk; nemcsak a volt tanítványok, hanem a mi életünkben is állandóan ható tényező lesz mind-

addig, míg földi életünk a hatalmas Isten akaratából gyermekeinkével együtt halad. Az, hogy a gyermekben elválaszthatatlanul összefonódott a szülők és az iskola lelke, felbonthatatlan köteleket teremtett közöttünk: a szülei ház és ez iskola között is ennek a felbonthatatlan köteléknek minden meleg érzésével mondok a szülők nevében ismételt köszönetet s kérem erre az iskolára, annak tanáraitra, s azokra, kiket ez iskola az év végén szárnyai alól kibocsát, a jó Isten mindenre elégséges kegyelmét.

A SZEGEDI OSKOLÁK ÉPÜLETÉNEK TEKINTETE.

(a) T. P. Piaristák Collegiuma. (b) Szent Dömötör Temploma. (c) a Plébánia. (d) a Rajzoló Oskola. (e) a Nemzeti Oskola. (f) Deák Oskola. (g) a Philosophia. (h) a Vörjáló. (i) a Városi Templom. (k) a Felső Városi Szent György Temploma. (m) Polgári Házak.

Iskolánk multja.

1719. június 2-én Temesváry János, Szeged főbírájának kezdeményezésére indultak meg a letelepülési tárgyalások a Kegyesrend és Szeged város hatósága között. A tárgyalások eredményre is vezettek, és 1720. február 20-án III. Károly király jóváhagyásával aláírták a szerződést, melynek értelmében a piaristák az ifjúság nevelése mellett ellátják a Palánk-városrészi Szent Demeter-templom plébániai teendőit is¹⁾.

1. A letelepülés és a szabad tanrendszer korszaka.

(1720—1777).

1720. július 11-én érkeztek Szegedre az első piaristák: Pál, Demjén és Orbán atyák. Otthonuk a Szent Demeter-templom délkeleti oldalán

¹⁾ A plébánia 1789-ig maradt a piaristák kezén — ekkor átvette azt a csanádi egyházmegye világi papsága.

kitatarozott, hat szobából álló „Hatrongyos“ lett. 1721. őszén nyílt meg az iskola első (parva) és második (principia) osztálya 110 tanulóval; 1722/23-ban a harmadik (grammatica) és negyedik (syntaxis), 1723/24-ben az ötödik (poësis) és hatodik (rhetorica) osztály. Az iskolának kezdetben 4, később 5 tanára volt, és külön tanerő foglalkozott az elemi előkészítő osztály minimistáival. A tanárhiányon osztályösszevonással, rendi növendékek vagy idősebb tanulók alkalmazásával segítettek.

Iskolánk pedagógiai törekvéseit már ekkor is jellemezte, az értelem fejlesztése mellett, főképen az ifjúság lelki világának tudatos ápolása. A tananyag megválasztásában a tanár egyénisége szabadon érvényesült. A módszeres eljárásban is csak a korszak második felében kezdte éreztetni itt is a római Collegium Nazarenum Chelucci-Corsini valláserkölcsei és értelemfejlesztő módszere, és Cörver János rendfőnöknek 20 pontból álló módszeres utasítása: *Methodus instituendae iuventutis apud Scholas Pias in Hungaria*, 1757.

Ez időbeli iskolánk padjaiból emelkedtek irodalmunk nagyjai közé Dugonics András, a magyar regényírás úttörője és Révai Miklós, a magyar nyelv nagy rendszerezője.

2. *A Ratio Educationis korszaka.*

(1777—1806.)

Az 1777-ben kibocsátott Ratio értelmében iskolánk három grammatikai és két humanitási osztállyal öt osztályúvá alakult. Az átalakulás különösebb zökkenő nélkül ment, de annál jobban megérezte iskolánk II. József németesítő rendelkezéseinek káros kihatásait: 1790-ben már csak 90 tanulója volt. A császár halála után azonban újra életbe lépett a Ratio, a három alsó osztályban magyarul, a felsőbb osztályokban latinul folyt a tanítás. Az iskola csakhamar nemcsak régi virágzására jutott, hanem 1792. december 11-én a bölcsészeti tanfolyam megnyitásával liceummá is bővült. Csak növelte hírét és látogatottságát, hogy 1799. december 11-én a szépművészetek istápolására bevezette a rajzoktatást. Így érthető, hogy a korszak végén a II. József korabeli hanyatlás nyomai is eltűntek, és az egész Alföldnek és Délvidéknek egyetlen teljes középiskolája ismét közel 500 tanulót számlált.

3. *A Nova Ratio Educationis korszaka.*

(1806—1850.)

Az 1806-ban kiadott Nova Ratio Educationis iskolánkat hatosztályú nagygymnáziummá változtatta. Az elemi harmadik osztályból alakult a gimnázium első osztálya, a két legfelsőbb osztály pedig jelleget cserélt: az ötödik lett a rhetorica, a hatodik a poësis osztálya. Az iskola tannyelvébe egységet hozott az 1843—44-i országgyűlés határczata: iskolánkban is most már nemcsak az alsóbb osztályokban, hanem a felsőbbekben is a tanítás nyelve a magyar lett, latinul már csak a

gyakorlás kedvéért beszéltek. A tanulók száma egyre emelkedett és a korszak második felében meghaladta a 700-at. A szabadságharc eseményei azonban iskolánkra is kihatottak: a bölcsészeti tanfolyam diákjai honvédeknek álltak, és 1848. őszén az új tanévre csak a hat gimnáziumi osztály nyitott kaput.

4. *A Thun-féle rendszer korszaka.*

(1850—1860.)

A szabadságharc leveretése után a Thun-féle rendszer életbeléptetésével a szegedi nagygymnázium a liceum beolvasztásával nyolc osztályú főgimnáziummá lett, és a nagyváradi tankerületből kivéve, beosztották a pesti tankerületbe. Minden osztályban kötelezővé vált a német nyelv, a harmadik osztálytól a görög nyelv és a középiskolai tanulmányok záró vizsgálatoként elrendeltetett az érettségi vizsgálat²⁾. Azáltal, hogy a tanítás nyelvvé a németet tették, a szegedi piarista iskola ismét hanyatlani kezdett. Míg a negyvenes évek második felében a tanulók száma közel járt a 800-hoz, 1850-ben már csak 263 tanuló jelentkezett beíratásra.

5. *Átmeneti időszak tanterv-módosításokkal.*

(1860—1883.)

Az Októberi Diploma kiadása után a Thun-féle Organisations-Entwurf hatályát veszítette. A középiskolai tanterv ismételt módosításon ment keresztül, és a tanítás nyelvvé a német nyelv háttérbeszorításával a magyar lőn. A szegedi iskola újra a nagyváradi tankerületbe osztott és ismét lendületes fejlődésnek indult. A hetvenes évek közepe táján — 1871/72. tanév óta Magyar Gábor igazgatósága alatt — a tanulók száma meghaladta a 850-et is. Ezen időszakra esik (1874.) a magyar határőrvidéki tankerület felállítása is, melynek megszervezésével iskolánkat végleg kivették a nagyváradi tankerületből és az újonnan megszervezett, 1879. óta szegedi tankerület nevét viselő főigazgatóság joghatósága alá rendelték. Az 1879.-i árvíz átmenetileg megakasztotta az intézet szép fejlődését: a 850 beiratkozott tanulóból a tanév végén csak 204 kapott bizonyítványt.

6. *Az 1883. évi XXX. tc. korszaka.*

(1883—1924.)

Ez a törvénycikk a magyar középfokú oktatásban a tantervi eltérések lehető kiküszöbölésével egyöntetűséget igyekezett teremteni. A szegedi iskolában kiemelkedő végrchajtói és a piarista szellem hagyományainak szerencsés megőrzői Magyar Gábor és Szinger Kornél igaz-

²⁾ Iskolánknál az első érettségi vizsgálat 1852. július végén volt 22 tanulóval.

gatók s későbbi rendfőnökök voltak. Erre az időszakra esik az iskola és a rendház mai monumentális épületének a felépítése is. Az építkezést 1885. június 4-én kezdték és az épületet iskolai használatnak 1886. október 7-én adták át, úgy, hogy ugyanezen év november 3-án kezdődtek meg benne az előadások, felszentelése pedig 1887. október hó 30-án történt. Ezen évek története a szegedi iskola történetének legszebb és leggyászosabb lapjai: a magyar nemzet géniusza jórészt épen iskolánk munkája nyomán jubilál a Délvidék csodás metamorfózisán, de a világháború után el kell könyvelnie Trianonnal, délvidéki fiainak elvesztését, majd a magyar proletárdiktatúra szomorú napjait. A felforgatók kegyetlenkedésének útját állotta, de az iskola rendjének megbolygatását meg nem akadályozhatta a szegedi francia megszállás. A forradalmakra következő évek iskolánkban is restaurációs munkában teltek el³⁾. A tanulók létszáma a mai napig 700 körül mozog.

7. Az 1924. évi XI. törvénycikk korszaka.

(1924—)

Az 1924. évi XI. tc. korszaka a magyar középiskolának jelene. A törvénycikk a középiskola fogalmáról és feladatáról szólva, ezeket mondja: „A középiskolának három faja van: a gimnázium, a reálgimnázium és a reálistskola. A középiskolának az a feladata, hogy a tanulót vallásos alapon erkölcsös polgárrá nevelje, hazafias szellemben magasabb általános műveltséghez juttassa és a felsőbb tanulmányokhoz szükséges munkára képessé tegye. A közös nemzeti tárgyakon kívül a gimnázium e feladatot a minden irányú humanisztikus, elsősorban latin és görög nyelvi és irodalmi tanulmányokkal, a reálgimnázium főleg a latin és modern nyelvi és irodalmi tanulmányok segítségével, a reálistskola különösen a modern nyelvek és irodalmak, úgyszintén a mennyiségtani és természettudományi tárgyak tüzetesebb tanításával oldja meg.“ Mikor a törvénycikk végrehajtására került a sor, iskolánk a város hatóságának és közönségének vezetőivel egyetértőleg a humanisztikus gimnázium típusát vállalta és a folyó tanévben az új tantervi rendelkezéseket — immár mind a nyolc osztályban — végre is hajtotta.

*Személyi adatok iskolánk multjához.**

Intézetünk tanárai közül rendfőnökséget töltöttek v. töltenek be: Dományi Márk, Egerváry Ignác, Grosser János, dr. Hénap Tamás, Kubránszky László, Magyar Gábor, Perczel Imre, Purgstaller József, dr. Sebes Ferenc, Somhegyi Ferenc, Szinger Kornél, Szölgyémy János, Tamássy József, Tapolcsányi Gergely.

³⁾ Eközben 1921. május 5-én ülte meg a szegedi iskola fennállásának kétszázéves évfordulóját is, nagy bensőséggel, egybeforrva Szeged városának egész társadalmával.

* Kiegészítve dr. Károlyi János 1927/28. évi közlése.

2. Egyetemi tanárok lettek: Alber János, dr. Balanyi György, dr. Czirbusz Géza, Dugonics András, Horváth Cyrill, Purgstaller József, Reisinger János, dr. Schütz Antal, Somhegyi Ferenc, dr. Suták József, Szücs István.

3. A Tud. Ak. tagjaivá választottak: Csaplár Benedek, Horváth Cyrill, Nagy Márton, Somhegyi Ferenc, dr. Schütz Antal, Vass József, Szécsy Ágoston.

4. Tankerületi (tényleges) főigazgató volt: Váradi Károly.

5. Irodalmilag működtek: Arányi Béla, Baksay József, Baligó János, dr. Bartha György, Benyák Bernát, Bertalan Alajos, Biró Imre, Bolgár Mihály, dr. Both Ferenc, Budavári József, dr. Csaba Jenő, Csaplár Benedek, Cserép Sándor, Deményi László, Dugonics András, Endrődy János, Farkas László, Fekete Ipoly, Hannulik Ignác, Horányi Elek, Huber Imre, Jallosics András, dr. Jászai Rezső, Karácsonyi Imre, Katona Dénes, dr. Károlyi János, Keszthelyi László, Korecz Lőrinc, Kovács János, Kövesi Lajos, Magyarász Imre, Markó Béla, Martin Péter, dr. Maywald József, Nagy József, dr. Ormándy Miklós, Pap János, dr. Para Imre, Perczel Imre, Perlaky László, Pécsy Domonkos, Poruch Antal, Ribiánszky Adolf, Röhrer Antal, Sárváry Béla, dr. Sebes Ferenc, Süsmeghi Pál, Szabóky Adolf, Szőlgyémy János, Szvaratkó Kálmán, Tóth Antal, Tóth János, Trautwein János, Ugróczy Ferenc, Varju János, Várkonyi Endre, Váry Gellért, Végh János, Vézner Károly, Volly István.

Iskolánk eddigi főigazgatói: Magyar határőrvidéki tankerület: Mészáros Nándor 1874; Szegedi tankerület: Mészáros Nándor 1879, Fehér Ipoly 1882, dr. Platz Bonifác 1892, dr. Szele Róbert 1907, dr. Lippay György 1919, dr. Kaufmann György 1929.

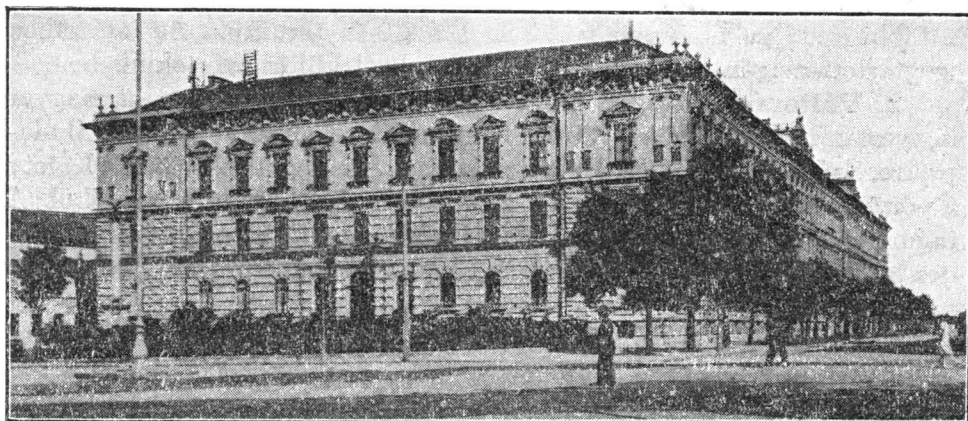
Iskolánk eddigi igazgatói: Kubránszky László 1821, Demka Sándor 1722, Bencsik Gábor 1729, Pécsy Domonkos 1733, Bielitzy Ágoston 1735, Herach Celestin 1739, Molnár Máté 1740, Demka Sándor 1743, Rosinszky Ambró 1744, Zbrojni Konrád 1745, Frank Ernő 1747, Szabó Lukács 1748, Rátay Egyed 1749, Petráskó Sándor 1755, Szepesy Vazul 1761, Lukács Rókus 1762, Rátay Egyed 1763, Zsigmondovics Illés 1765, Rátay Egyed 1766, Korecz Orbán 1767, Peck Damascén 1769, Arky Bernát 1770, Szluha Ferenc 1772, Szeitz Antal 1784, Szablik István 1785, Egerváry Ignác 1791, Murányi Ignác 1803, Rakovszky György 1804, Stróbl György 1806, Szenczy Elek 1810, Gál János 1814, Karácsonyi Ince 1815, Gubitzer Ferenc 1819, Spányik Glyczer 1830, Deáky Károly 1833, Gruber József 1840, Katona Dénes 1841, Horváth Cyrill 1844, Süsmeghi Pál 1849, Nagy Márton 1850, Horváth Cyrill 1859, Röhrer Antal 1860, Somhegyi Ferenc 1864, Baranyay Zsigmond 1865, Ernyősi László 1867, Bolgár Mihály 1871, Magyar Gábor 1872, Cserép Sándor 1898, Szinger Kornél 1903, Bentó József 1914, Keller János 1914, Prelogg József 1915, Kiss István 1926, dr. Tihanyi Béla 1928.

Az iskola növendékei közül főleg tudományos és irodalmi téren kitűntek: vagy az intézettel szorosabb viszonyban vannak⁴⁾:

Abt Antal egyet. tanár, dr. Aigner Károly főispán, dr. Angyal Dávid egyet. tanár, Bakonyi Károly színműíró, Balassa József író, dr. Berecz János egyet. orvosprofesszor, dr. Berger János egyet. tanár, Beszédes József író, akadémikus, Bokor Pál h. polgármester. Bonnáz Sándor csanádi püspök, Csemegi Károly kúriai tanácselnök, dr. Cserép József egyet. tanár, Cserép Sándor író, a gimn. igazgatója, dr. Czapik Gyula kanonok, író, dr. Czímer Károly történetíró, Damokos László költő, Dáni Ferenc főispán, Debreczeni János kanonok, az intézet nagy Mecenása, Degré Alajos író, Dugonics András író, egyet. tanár, Erdélyi Zoltán költő, dr. Gaál Endre kultúratanácsos, Hanusz István író, dr. Hám Antal piarista rendfőnök, író, Hencz Károly író, politikus, Herczeg Ferenc író, dr. Herczegh Mihály egyet. tanár, báró dr. Herczel Manó orvos, Holló Lajos politikus, író, Horváth Döme kúriai bíró, Horváth Mihály történész, csanádi püspök, közokt. miniszter, Huszka Ernő zeneművész, Huszka Jenő író, zeneszerző, Ivánkovicz János püspök, Jancsovits Jenő költő, Járosi Jenő zeneszerző, Járossy Dezső orgonaművész, Jászai Géza püspök, történetíró, Juhász Gyula költő, dr. Juhász Kálmán történetíró, Kalmár Endre piarista rendfőnök, író, dr. Kanyó Béla egyet. m. tanár, Katona József, a Bánk bán szerzője, dr. Kármán Mór egyet. tanár, Károlyi Lajos festőművész, Kelemen Béla v. belügyminiszter, Kenedi Géza író, Kiss János egyet. tanár, író, Klapka György honvéd-tábornok, Klauzál Gábor 48-as miniszter, Kondor Gusztáv egyet. tanár, Kószó István ny. államtitkár, dr. Kovács Kálmán egyet. m. tanár, dr. Kreiker Aladár egyet. tanár, dr. Lázár György polgármester, dr. Lippay György tank. főigazgató, Liptai Imre író, dr. Lőw Immánuel szónok, író, Lugosi Döme író, Magyar Gábor rendfőnök. Maróczy Géza sakkművész, Maróthy István keleti utazó, Málusz Elemér egyet. tanár, Mezőffy Ágoston író, Mihálovics József zágrábi biboros-érsek, dr. Miskolczi Gyula történetíró, akad., dr. Miskolczi István egyet. m. tanár, történész, Molnár Jenő író, dr. Nyáry Béla ügyvéd. kamarai elnök, Návay Tamás főispán, Németh József püspök, Nyilasy Sándor festőművész, Ormos Zsigmond író, főispán, Osztrovszky József kúriai bíró, dr. Pap Géza államtitkár, Pálffy Ferenc polgármester, Pálffy József helyettes polgármester, Petri Lajos szobrász, Reitter Ferenc akadémikus, Reizner János történész, Remellay Gusztáv író, Révai Miklós egyetemi tanár, író, Rónay Jenő főispán, publicista, Schlauch Lőrinc biboros-püspök, dr. Schütz Antal egyet. tanár, akadémikus, dr. Schütz János orvos, egyet. m. tanár, dr. Somogyi Szilveszter polgármester, Staud János min. tanácsos, író,

⁴⁾ Részben Szinger Kornél ny. rendfőnök, az intézet volt igazgatójának adatai alapján és dr. Révai József kiegészítésével.

Sugár Viktor orgonaművész, dr. Szabó László egyet. m. tanár, író, Szalay Péter posta és távirada-főigazgató, Szentkláray Jenő történetíró, akadémikus, Szávay Gyula költő, Szende Béla honv. miniszter, Sz. Szigethy Vilmos író, Szivessy Endre műépítész, a genfi népsz. palota egyik tervezője, Tallián Béla v. miniszter, Telbisz Károly temesvári polgármester, Terescsényi György író, Than Károly és Wartha Vince egyet. tanárok, Tóth János a népnevelés szegedi apostola, dr. Vincze Frigyes egyet. m. tanár.

Iskolánk az 1931—32. tanévben.

I.

Iskolánk hatóságai.

A kegyes tanítórend magyar tartományának főnöke: **Sebes Ferenc**, a budapesti Kir. M. Pázmány Péter Tud. Egyetem hittudományi karán bekebelezett doktor, az országgyűlés felsőházának tagja.

Az intézet alapítója és fenntartója: **Szeged sz. kir. város.**

Tanulmányi tekintetben az iskola a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr vezetése alatt áll. Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter: **Dr. Karafiáth Jenő**. Államtitkár: **Dr. Szily Kálmán** műegyetemi ny. r. tanár, a fő-, középfokú iskolák csoportfőnöke. A minisztérium középiskolai ügyosztályának főnöke: **Dr. Rácz Kálmán** miniszteri tanácsos. Tankerületi királyi főigazgató: **Dr. Kaufmann György**. A püspöki biztos helyettese: **Dr. Heny Ferenc** szőregi eszres-plébános.

II.

A tanév lefolyása és az intézet állapota.

1. Az iskolai év lefolyása. Alakuló értekezletünket szeptember 2-án, a javító, pótló és különbözeti vizsgálatokat szept. 3. és 4-én tartottuk. A jún. 19. és 20-án megkezdett beíratásokat folytatólagosan szept. 5. és 7-én végeztük. Szept. 9-én volt az ünnepélyes Veni Sancténk. Ekkor az istentisztelet után megtörtént a fegyelmi szabályok felolvasása és az osztályok elrendezése. Szeptember 10-én megkezdtük a tanítást, és végeztük azt minden zavaró körülmény nélkül az iskolai év végéig, még pedig a VIII. osztályban május 9-ig, az I—VII. osztályokban június

4-ig. A VIII. osztály összefoglalásait május 11., 12., 13. és 14. napján, a többi osztályokét június 6., 7., 8., 9. és 10-én tartottuk. Az intézetben megtartott magán- és érettségi vizsgálatokról külön számolunk be.

2. Változás a tanári testületben. Dr. Sebes Ferenc, a magyar kegyestanítórend főnöke 780/1931. sz. a. dr. Kanszky Mártont Budapestre, Szűcs Jánost pedig Debrecenbe helyezte; helyükbe jöttek Kmety György Vácról és Wolf Miklós a rend budapesti tanárképzőjéből. A tanári testület létszáma tehát nem változott: egy igazgatóból és 21 rendes tanárból állott. A rendes órarend keretén kívül tanító vallástanárok száma 7 volt.

3. A tanulók létszáma. Már a tanévvégi beíratások alkalmával annyian jelentkeztek az I. osztályra, hogy az intézet igazgatója szükségesnek ítélte a harmadik I. osztály megnyitását. Az általános takarékosagra való törekvések között azonban ezt a fenntartó város nem engedte meg, és így sok jelentkezőnek visszautasítása mellett is, két túlszűfolt: 72—72 tanulót számláló I. osztállyal indultunk neki az új iskolai évnék. A nm. VKM. engedélye lehetővé tette ugyanis a számfeletti felvételét, de a nevelésnek és az oktatásnak sikerét csakis a tanári testületnek felfokozott buzgósága tudta biztosítani. A III. és IV. párhuzamos osztályokban normális állapotot teremtett a legalsó két osztályban helyesen keresztülvitt selectio, és így ezekben az osztályokban az iskola végre tudta hajtani az 1924. évi XI. tc. 17. §-át, amely ki mondja: „A tanulók létszáma osztályonként nem lehet több hatvannál. Az iskolafenntartók azonban ezt a számot fokozatosan csökkenteni kötelesek, úgy, hogy a törvény életbeléptetésétől számított 10 évi előkészületi idő elteltével magyar középiskolában a tanulók létszáma osztályonként nem haladhatja meg a negyvenet.” De egészen tehetetlenül állunk a felső négy osztály túlszűfoltságával szemben, ahol a tanulók létszáma, vagy megközelíti a hatvanat, vagy azt meg is haladja. A tanári kar nem vállalkozhatik erőszakos selectióra — ezzel égbekiáltóan vétkeznénk tanári hivatásunk, gondjainkra bízott fiaink végzett munkája és iskolánk fejlődése ellen — viszont a mostani állapotok mellett még csak remélnünk sem lehet, hogy 13 osztályú iskolánk 9 osztályában, a törvényileg előírt és a mindenképpen jogos pedagógiai igényektől megkívánt negyvenes létszámmal dolgozhassunk. Ezt másképp elérni nem lehet, csak a felső osztályok párhuzamosításával. Erősen hisszük, hogy az intézet nemes fenntartója, Szeged hatósága és közönsége, szíven viseli kétszáz éves iskolájának sorsát és kétszáz éves hűséges munkásainak pedagógiai ambícióit. A megesonkított ország válságos óráiban fogant „leépítési” törekvések érzékenyen sujtották Szegedet és nem egy intézménytől fosztották meg. Kétszáz éves iskolája „leépítésétől” nem kell tartania Szegednek, ebbe beleépített minden tégladarab szegedi és eredeti rendeltetéséé marad, minden reáköltött fillér Szeged város fiainak szebb jövőjét szolgálja. A tiszteletreméltó múlt és a jelenben is

végzett munkánk táplálja bennünk azt a reményt, hogy a legelső fel-
szabaduló és kulturális célokra szánt összeg az ősi piarista iskolának
korszerű fejlesztését teszi lehetővé.

4. Hivatalos látogatások. *Dr. Glattfelder Gyula* megyéspüspök
úr ez évben is kitüntette iskolánkat kegyes érdeklődésével. Öngymél-
tósága különös figyelemmel kísérte a középiskolából már-már kikerülő
tanulóinkat, megjelent a két legfelsőbb osztály egy-egy hittanóráján és
résztvett gyóntatásukban. Jóságáért és fáradozásáért e helyen is fiúi
hálánkat fejezzük ki.

Dr. Kaufmann György, tankerületi kir. főigazgató úr hivatalos
látogatását március 2., 3., 4., április 5., 6., 7. és 8. napjain végezte. Ta-
pasztalatait május 10-én megtartott főigazgatói értekezleten közölte a
tanári karral. Egész éven át nyert jóakarató irányításáért Öméltósá-
gának az intézet igazgatósága mélységes háláját tolmácsolja.

Dr. Henny Ferenc és *Kleitsch Mátyás* esperes-plébános urak, mint
püspöki biztosok elnököltek a tanévvégi hittanvizsgálatokon.

Dr. Papp Béla gyakorló tanárjelöltnek május 11. és 13-án megtar-
tott próbatanításán megjelent *dr. Dézsi Lajos* egyetemi tanár úr Ömélt-
tósága, mint a szegedi középiskolai tanárképzőintézetnek tanácstagja.

5. Vallás-erkölcsi nevelés. A vallásnak és az erkölcsnek nemcsak
az egyének életében van meg a maga nagy jelentősége, hanem fenn-
tartó erőikkel mindenha döntően határoztak egész nemzetek, hatalmas
nagy társadalmak életéről, vagy pusztulásáról. Nem meglepő tehát,
hogy a Kegyes Iskolák alapítója, Kalazanti Szent József a keresztény
nevelői tevékenység tengelyévé a vallás-erkölcsi nevelést tette. Azóta
hosszú három évszázad mult el. és az elmúlt idők csak igazolták Szent
Alapítónk pedagógiáját. Erre a pedagógiára van szükség ma is, mit mi
sem bizonyít jobban, mint az a körülmény, hogy 1924. évi XI. tc. is, az
új magyar középiskolát kifejezetten a vallás és erkölcs fundamentu-
mán akarja felépíteni. Kalazanti Szent József fiai számára ez már
régóta járt út, és a törvénycikk sürgető szavában atyai örökségünkre,
megdicsőült Ősünknek hangjára ismerünk. Meg is tettünk mindent,
hogy tanítványainkban meggyökeresítsük és nagyra neveljük a vallá-
sos és erkölcsös élet meggyőződéses gyakorlását. Szöges gonddal ügyel-
tünk arra, hogy a két nagy érték egymástól el ne szakadjon tanítvá-
nyaink gyakorlatában, és valahogyan meg ne elégedjenek a vallásos-
ság külsőségeivel, az erkölcsi élet, sokszor igen nehéz követelményei-
ről pedig megfedekezzenek. Volt gondunk arra is, hogy a vallásos élet
gyakorlásának sürgetése mellett, fel ne ébresszük növendékeinkben
buzdításaink külsőséges követése útján a könnyű érvényesülés csábító
gondolatát. Egyebekben az anyaszentegyház parancsainak szellemében
megszenteltük az egyház ünnepeit és a vasárnapokat. Vasárnaponkint
a közös szentmise után tanítványaink életkoruk igényeinek megfelelő
megszólásban, három csoportban hallgattak exhortációkat. Iskolai

munkánk az enyhébb időjárású őszi és tavaszi időszakban minden nap szentmisével kezdődött. Tanulóink elvégezték szokásos szentgyónásaikat, szentáldozásaikat, és valamennyien résztvettek épületes buzgósággal a húsvéti szentgyakorlatokon is. Örömmel láttuk azt is, hogy sok növendékünk zsenge éveiben is már értékelni tudja a bensőségebb lelki életet, és túl az iskolai törvények követelményein egyre többen és egyre gyakrabban keresték fel a gyóntatószéket. Az egyesületi élet iránt való hajlamosságukat is kiaknáztuk vallásos érzésviláguk gazdagítására, ezért az arra vágyó ifjakat dr. Nádas Zoltán az ifjúsági Mária-Kongregációba, dr. Révai József pedig a Missziós Egyesületbe tömörítette. Szép iskolai ünnepség keretében megemlékeztünk a Kegyes Iskolák alapítójáról, Kalazanti Szent Józsefről, és 700 éves jubileuma alkalmából kegyelettel hódoltunk Magyarországi Szent Erzsébet emlékének. Volt gondunk arra, hogy fiainkat az egyházi előljárók iránt való tiszteletre neveljük. Ezért felhívtuk figyelmüket a pápa koronázásának 10. évfordulójára; Bezdán József belvárosi plébános beiktatása alkalmával az egész intézet ifjúsága kivonult az új lelkipásztor ünnepélyes fogadtatására, halálakor pedig az iskola felsőbb osztályai, tanáraik vezetésével résztvettek a temetésén.

Iskolánk másvallású tanulóinak hitéletét saját felekezetük lelkészei irányították, de az iskola igazgatósága is megtett mindent a maga részéről, hogy ezek a tanulók is vallásbeli kötelezettségüknek lelkiismeretesen eleget tegyenek. A református tanulók számára Durkó Gábor ref. vallástanárr az öntudatosabb vallásos élet ápolására megalakította a Soli Deo Gloria Egyesületet, az evangélikus tanulók Luther-szövetségének megalakítása pedig — az igazgatóság értesülése szerint — most van folyamatban.

6. **Hazafias nevelés.** Amint a piarista rend megvetette lábát a magyar rögön, iskolái mindenfelé a tevékeny és lelkes hazaszeretetnek tűzhelyeivé váltak. És ezeken a tűzhelyeken a láng soha ki nem aludt, mert még a legvésebb időkben is, a rend szelleme fiaiban nemcsak őrizte azt, hanem élesztette, nevelte is. Ezt teszi ma is, talán féltőbb gonddal, mint valaha. És méltán! Hiszen az ország fővárosából jövő hírek arról szólnak, hogy a nemzetköziség réme immár a középiskolába is belopta magát. Ezért résen álltunk és hirdettük minden időknél hangosabban: „Minden erény önáldozattal jár, feláldozásával pillanatnyi kényünknek, megtagadásával önhasznunknak s nem ritkán hajlandóságunk vagy gyűlölségünk elnémításával: azonban minden áldozat kicsiny azokhoz képest, miket a hazának kívánni joga van. Mindent, ami élted folyta alatt arcod izzadásában gyűjtöttél; mindent, amit lángholó szerelemmel fűztél magadhoz, javaidat, kincseidet, házadnépét és saját éltedet naponként, és pillantatonként érette fel kell szentelned.” Vajha fogékony lelkekre találna Kölcseynek buzdítása minden tanítványunkban, és e falak között lobogó, áldozatos honszeretetnek őrtüzei

örök időközön át tartásuk távol ezen hajlék küszöbétől azokat, akik nem akarnák tudni azt, hogy mi a haza. Ezen forró kívánság között végezte a tanári testület minden tagja nevelői munkáját iskolában az órákon és magánérintkezésben egyformán. Az intézet hazafias szellemének megnyilatkozásai voltak ünnepségeink is. Megemlékeztünk az aradi vértanúkról október 6-án, november 1-én Dugonics Andrásról, a magyar regényírás úttörőjéről, december 14-én Sopron hűségéről, március 15-én a márciusi eszményekről. Az iskolai évnék egyik legszebb napja azonban május 29-re esett. A reggeli istentiszteletre menet, tisztelegve elvonult az egész ifjúság a nemzeti lobogó előtt. A szentmise alatt dr. Nádas Zoltán hittanár igen szép szentbeszéddel áldozott a világháborúban elesett hősök emlékének délelőtt fél 11 órakor pedig megtartottuk Évzáró ünnepségünket, melyen dr. Buza László egyetemi tanár úr Óméltóságának gyönyörű beszédje magával ragadta a tanárt, tanulókat, szülőket ép-úgy, mint a tanügy minden igaz barátját.

A magyar hősiességnek áldoztunk a limanovai csatáról való megemlékezéssel, a faji összetartozandóságot ápoltuk a finn testvériség hirdetésével, és a magyar sors jobbrafordulását véltük szolgálni a tanulók figyelmének a magyar iparra és a magyar könyvre való terelésével, továbbá a takarékoság jelentőségének kellő kidomborításával.

7. A szülőkkel való érintkezés. Ma már nemcsak a pedagógusok sürgetik az iskolának és a szülőknek egymással való érintkezését, hanem kívánatosnak tartja azt mindenki, aki a felnövekvő nemzedéknek sikeres nevelését biztosítottak látni óhajtja. Ez tehát már nem is probléma. A baj ott kezdődik, hogy igen sokszor félreértik ennek az érintkezésnek igazi célját. Akárhányszor minden érdeklődés csak a várható kalkuláció, és ha ezt sikerült úgy-ahogy elrendezni és a közvetlenül fenyegető veszélyt elhárítani, a legtöbbször eszükbe sem jut, hogy kutassák a felmerült baj gyökerét: a kellő tehetségnek a hiánya okozta-e azt, vagy pedig a hanyagság, jó szóra, buzdításra, instruktorra van-e szükség, avagy büntetésre, a családi körülmények nem olyanok-e, hogy a nyugodt, zavartalan tanulás lehetetlen stb., és még kevésbé gondolnak arra, hogy szóvá tegyék a tanulók esetleges jellembeli fogyatékoságait. Más szóval a szülői házzal való minden kapcsolat mellett is, nem alakul ki igen sok esetben a két nevelő tényezőnek: az iskolának és a szülői háznak tervszerű és tudatos együttműködése. Pedig nélkül hiábavalók a szülői értekezletek, a fogadó órák és minden „Ellenőrző könyvecske”. Baj az is, hogy ezekből az érintkezésekből igen sokszor hiányzik az őszinteség. Akárhány szülő azt gondolja, hogy gyermekének hátrányára lesz, ha hibáit feltárja a tanár előtt, és akad tanár is, akit a szülőkkel való érintkezés során szerzett keserű tapasztalatok: túlrészecsnység, elfogultság, egyéb kellemetlenségek, a hiányok és hibák feltárásában túlzottan tartózkodóvá tettek. Ezen azonban segíteni le-

het — egyik részről a kellemetlenségek kényszerű vállalásával, másik részről a gyermek jól felfogott érdekének feltétlen szemmeltartásával. Bizonyos, hogy a szülők nagyot könnyítenének a tanári munkán, és a gyermek jövőjét is sokszorosán biztosítanák, ha túlérzékenység és elfogultság helyett, minden esetben őszinte bizalmukkal segítő kezet nyujtanának az iskolának. Ennek a segítségnek azonban jókor kell jönnie. Az őszinte bizalomnak teljes félreértése az, amely csak akkor közeledik az iskola felé, amikor már súlyos hibák nyilvánvalókká lettek, és az iskola számára nincs már más választás, mint a fegyelmi büntetés kiszabása. Hála legyen minden apának, minden anyának, akik nevelői munkánkban segítő kezüket nyujtották.

A tanév folyamán tartottunk négy szülői értekezletet. November 30-án dr. Szundy Károly, az Iskolaszaktanatórium-Egyesület igazgatója a szentgotthárdi iskolaszatanatóriumról és a tbc elleni védekezésről szólt; január 17-én dr. Nádas Zoltán a serdülés előtti diákhazugságokról, Wolf Miklós a természetrajz nevelő értékéről; január 24-én dr. Boharcsik Pál a matematika tanulásának házi ellenőrzéséről, Dorogi Imre a középiskola művészeti neveléséről beszélt; február 21-én Kiss István az erős, és tisztalelkű ifjúságról, Tárkányi Ferenc a hazaszereztetről és a tanári tekintélyről adtak elő.

A fogadó órák látogatottsága dolgában nem lehet panasza az iskolának, bár meg kell említeni, hogy ezek az órák, konferenciák idején. aránytalanul látogatottabbak voltak, mint a nyugodt szorgalmi időszakban. Pedig a tanulók előmenetele szempontjából épen a fordítottja lenne kívánatos.

A szülő iránt való kegyeletes tiszteletnek és szeretetnek ápolására megemlékeztünk egy-egy tanítási órán az „Anyák napjának“ tiszteletreméltó szép mozgalmáról.

8. Fegyelmi állapot. Súlyosabb elbírálás alá eső fegyelmi eset az egész iskolai év alatt nem fordult elő. Mindamellet sok gondot és aggodalmat okoztak az igazgatóságnak és az egész tanári karnak — különösen az iskolai év első felében — tapasztalt kisebb-nagyobb tolvajlások. Aggasztóan sűrűn fordult elő az iskola falazatának nyilvánvalóan szándékos rongálása. A tettesek kézrekerítése nem sikerült, a szigorú ellenőrzés megnehezítette és részben lehetetlenné is tette a további üzelmeket, de vajha igaz lenne az a többé-kevésbé jogos feltevés, hogy a tettesek nem is diákok voltak. Az igazgatóság nagyon kéri a szülőket ez úton is, hogy amennyiben gyermekeiknél észrevennének ilyen hajlandóságokat, következetes szigorral és a gyermek lelke mélyéig lenyúló oktatással, állják útját ezen végzetes hibák meggyökeresedésének.

9. Tanulmányi állapot. Iskolai munkánkat irányították a Tanterv és az Utasítások, de úgy, hogy az ősi piarista hagyományok csorbíthatlanul érvényesültek egész tanítói tevékenységünkben. Az előírt módszeres

értekezleteken megtörtént a tananyag kiválasztása és beosztása, amint azt az 1926-ban közrebocsájtott Tanterv előírja. A folyó tanévben már a VIII. osztályban is az új Tanterv emelkedett érvényre.

Itt jelentjük, hogy a nm. VKM-nek 540—05—208—1931. sz. a. kelt és a gimnáziumokba a második modern nyelvnek fakultatív bevezetése tárgyában kiadott rendelete alapján iskolánk „görögpótlóként” a francia nyelvet vezette be, és tanítását már a folyó tanévben az ötödik osztályban meg is kezdte. Jellemző, hogy a tanulók kétharmada a görög helyett a franciát választotta.

A tanterv-revizióval kapcsolatban az elmúlt esztendőben elmondottakat azzal egészítjük ki, hogy amennyiben a közeljövőben tanterv-revizióra kerülne a sor, a német nyelvből a VIII. osztályban feltétlenül szükségesnek mutatkozik, vagy az órák számának az emelése, vagy a tananyag alapos redukálása és az érettségi vizsgálat követelményeinek megfelelő megállapítása.

A tanulmányi eredmény az egész vonalon teljesen kielégítő.

10. Testi nevelés. A testi nevelés ügyének nagy jelentőségétől áthatva, megtettünk mindent, amit az újabb idők igényei ezen a téren minden iskolától joggal megkövetelhetnek. Sajnálatos, hogy a harmadik testnevelési órát nem tudtuk bevezetni, mert az iskolának csak egy testnevelési tanára van heti 26 rendes testgyakorlási órával. Egy tanárnak már ennyi óra is sok, nem is számítva azt, hogy a 26 rendes órán felül vezetnie kellett a Sportkört és a játékdélutánokat is. A játékdélutánok a meglévő rendelkezések szellemében folytak le Pesti Lajos testn. tanár szakszerű irányításával, Preszeller Ferenc és dr. Kiss Márton kegyesrendi tanárok felügyelete mellett Ujszegeden és a rókusi levante-pályán.

11. Egészségi állapot. A tanulók egészségi állapota az idén nem volt olyan kielégítő, mint a közelmúlt években. A polgári év első három hónapjában szinte napról-napra 12—16 tanuló is hiányzott betegség, túlnyomóan influenza miatt. Aggasztó a tbc jelentkezése is: 3 tanulóknak igénybe vette a szentgotthárdi iskolaszanaszatórium kezelését, 2 tanulóknak pedig orvosi rendelkezésre ajánlani kellett tanulmányaik megszakítását. Ezek közül, az egyik id. Kocsis Sándor már meg is halt szüleinél, Kiskúndorozsmán. Temetésére elmentek osztálytársai és a tanári kar több tagja. A másik beteg tanulóknak csak nemrég hagyta el a gyulai tbc-kórházat — a gyógyulás biztató jeleivel.

12. Bejáró tanulók, vidéki tanulóink lakásviszonyai. Vidéki tanulóink közül 80 bejáró volt, különböző internátusokban volt elhelyezve 112 és 32 laktak magáncsaládoknál. A bejárók közül kerékpáron járt az előadásokra 4, 17 autóbusszal és 59 vonattal. A bejáró tanulók ellenőrzése a nm. VKM 540—5—6—1931. sz. alatt kelt rendeletének szemmel tartásával történt.

A vidéki tanulók lakásvizonyai általában kielégítőeknek minősíthetők. A meglévő konviktusok, internátusok mellett azonban kívánatos lenne, hogy több magáncsalád vállalkoznék diáktartásra, de a vállalkozással járó erkölcsi felelősségnek teljes átérzésével.

13. Az intézet épülete külsőleg ma is Szeged legimpozánsabb épületei közé tartozik. Sajnos, belsőleg igen nagy renoválásra szorulna. A nagy szünidő alatt az esőcsatornákat ugyan kijavíttatta a fenntartó város, de vagy nagyon rossz állapotban vannak már, vagy pedig a javítás nem volt alapos, mert azóta ismét újabb javításra szorulnak. Évről-évre törölte a fenntartó hatóság anyagi erőinek más irányú lekötöttségénél fogva a folyosók burkolását is a költségvetésből. Így egy egész évtizedre visszanyúló halogatás következtében az intézet a valóságnak meg nem felelő elhanyagoltság látszatát kelthette az idegenben, amiért is az igazgató az elmúlt nagyszünidőben saját hatáskörében, a tatarozási illeték takarékos felhasználásával, újra burkoltatta és olajfestéssel láttatta el a földszinti és elsőemeleti folyosót, amit azután a fenntartó hatóság jóváhagyólag tudomásul is vett. Több évtized kérésének ad hangot az igazgatóság akkor, amikor az évről-évre ismétlődő jelentését újból közlésezi: ez a nagy iskola nagyon érzi egy természetrajzi, egy földrajzi előadóteremnek és egy ifjúsági könyvtárteremnek a hiányát; időszerű lenne már a tantermeknek modern padokkal és szabályozható kályhával való ellátása is.

14. Könyv- és szertárak. *Az ifjúsági könyvtárak* anyagának a megválasztása a meglévő rendelkezések szemmel tartásával történt. Sajnálatos, hogy a rendelkezésre álló összeget még ebben a tanévben is a könyveknek új kötéssel való ellátása majdnem egészen felemésztette. Erre a célra az elmúlt tanévben közel 500 P-t költöttünk. *A tanári könyvtárnak* fejlesztésére 700 P-t irányoztunk elő, de ezt az összeget jórészt a legszükségesebb hazai és külföldi folyóiratokra való előfizetés foglalta le. *A fizikai szertárt* a megfelelő javítások megejtésével és a Mach-féle hullámgép beszerzésével egészen rendbe hoztuk, úgy, hogy az összes szükséges kísérletek bemutatathatók voltak. Erre a célra 366 P-t költöttünk. *A földrajzi, történelmi, filológiai és természetrajzi szertárakban* újabb beszerzésekre nem volt szükség. A természetrajzi preparátumos üvegeknek szesszel való újjátöltésére azonban közel 200 P-t fordítottunk. *Az énekszertár* több partitúrával és 10 kötet Énekeskönyvvel gyarapodott. A szemléltető oktatás előmozdítására 1000 P-t költöttünk didaktikailag igen értékes filmsorozat beszerzésére. A fenntartó hatóság rendelkezésére az összes könyv- és szertárakban az 1931—32. tanévben megkezdődött az új leltározás, amely véget is ér a polgári év végén.

A könyv- és szertárak mai állapotát feltünteti a következő ki-mutatás:

a) *Könyvtárak:*

Kisebb ifj.	913 mű	936 kötet	1140·20 P
Kötelező olv.	3155 mű	3155 kötet	2702·60 P
Nagyobb ifj.	1989 mű	2004 kötet	3618·32 P
Tanári	5618 mű	7326 kötet	42384·19 P
Összesen:	11675 mű	13421 kötet	49845·31 P.

b) *Szertárak:*

Ének	3962 darab	541·93 P
Filológiai	532 darab	2089·12 P
Földrajzi	455 darab	3340·80 P
Rajz	3218 darab	647·10 P
Természetrajzi	2745 darab	10113·01 P
Természettani	1185 darab	64451·70 P
Vegyteni	5188 darab	7621·24 P
Zene	34 darab	105·26 P
Összesen:	17319 darab	88910·16 P.

A tanári könyvtár gyarapodása:

A tanári könyvtár az 1931—32. iskolai évben a következő művekkel gyarapodott:

Entz—Soós: Élet a tengerekben	XIX.3/21.
Haytay Etelka: Szárnyak bontogatása	XIX.5/36.
Kratofil Dezső: Módszeres dolgozatok	XIX.5/37.
Dr. Dézsi Lajos: Világirodalmi Lexikon, II. rész	XIX.5/38.
Kendal—Csűrös: Az atomok világában	XIX.3/22.
Fodor Ferenc: A térképismeret	XIX.3/23.
Grabovszky—Loczka—Thierjung: Kémiai füzet	XIX.3/24.ab
Forvald—Nóricsi—Péck: Fizikai füzet	XIX.3/25.ab
Farkas Gyula: A „fiatal Magyarország“ kora	XIX.3/31.
Kovács Géza: Szamártövisek	XIX.3/32.
Kölcsey Dezső: Kölcsey, Sente—Mágócs nemzetség	XIX.3/30.
Székely Molnár Imre: Tiszapartján	XIX.3/33.
Nónay Dezső: A szegedi 5. honv. ezred a világháborúban	XIX.3/28.
Doroghy László: Szózat a Magyar Nemzethez	XIX.3/29.
Ballay Károly: Valkai: Bánk bánnak históriája	XIX.3/27.
Négyessy László: Kazinczy pályája	XIX.3/26.
Szefű Gyula: Magyar történet, VI. kötet	XIX.5/39.
Berzenczey Domokos: A városépítés időszerű kérdései	XIX.8/11.
Bachó László: A m. kir. honv. Ludovika Akadémia tört.	XIX.8/10.
Csengery János: Vergilius Aeneise	XIX.5/40.

Összesen 20 mű 26 kötetben; részint vétel, részint ajándék útján.

A tanári könyvtárnak járó folyóiratok:

A Földgömb. — Akadémiai értesítő. — Annalen der Physik. — Allattani közlemények. — Beihefte zur Monatschrift für höhere Schulen. — Botanikai közlemények. — Budapesti Szemle. — Das huma-

nistische Gymnasium. — Egyetemes Philologiai Közlöny. — Egyházi lapok. — Ephemerides Calasactianae. — Élet. — Fizikai és kémiai didaktikai lapok. — Földrajzi Közlemények. — Háborús felelősség. — Historisches Jahrbuch. — Irodalomtörténeti közlemények. — Irodalomtörténet. — Juventas. — Kertészet. — Korunk szava. — Magyar Chemiai folyóirat. — Magyar Középiskola. — Magyar Kultúra. — Magyar Művészet. — Magyar nyelv. — Magyarosan. — Népünk és Nyelvünk. — Növényvédelem. — Országos Tanáregyleti Közlöny. — Szegedi Kath. Tudósító. — Századok. — Széphalom. — Természettudományi Közlöny. — Testnevelés. — Történelmi Szemle. — Turistaság és Alpinizmus. — Ungarische Jahrbücher.

15. **Takarítás, fűtés. Altisztek.** Az intézetben a takarítást, tisztogatást *Kollár István, Kollár György* és *Csókási János* II. oszt. altisztek intézték; ők látták el a küldönc szolgálatot is. Az iskola fűtői *Kollár Mihály* és *Lengyel Pál* voltak.

III.

Iskolánk tanári testülete.

a) A tanári testület tagjai.

α) Igazgató:

Tihanyi Béla, a hittudományok doktora, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a hittudományok, a latin nyelv és irodalom és történelem. Tanári éveinek száma: 21.

β) Rendes tanúrok:

1. **Barborik István** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a latin és görög nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 17.

2. **Boharsik Pál** bölcséletdoktor, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a mennyiségtan és természettan. Tanári éveinek száma: 10.

3. **Üzimmermann Pál** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a történelem és földrajz. Tanári éveinek száma: 32.

4. **Diósi Géza** bölcséletdoktor, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a magyar s latin nyelv és irodalom. Tanári éveinek száma: 13.

5. **Dorogi Imre** világi, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a művészeti és mértani rajz. Tanári éveinek száma: 14.

6. **Dukovics Lőrinc** bölcséletdoktor, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a latin és görög nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 9.

7. **Kiss István** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a magyar és latin nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 29.

8. **Kiss Márton** bölceletdoktor, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a földrajz és természetrajz. Tanári éveinek száma: 16.

9. **Kmety György** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a mennyiségtan és természettan. Tanári éveinek száma: 10.

10. **Koczun Jakab** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a magyar és latin nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 17.

11. **Kovács Alajos** bölceletdoktor, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a magyar és latin nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 11.

12. **Nádas Zoltán** a hittudományok doktora, kegyesrendi áldozópap, okl. hittanár. Szaktárgyai a hittudományok. Tanári éveinek száma: 11.

13. **Papp Elemér** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a magyar és latin nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 7.

14. **Pesti Lajos** világi okl. testnevelési tanár. Szaktárgya: testnevelés. Tanári éveinek száma: 11.

15. **Preszeller Ferenc** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a latin és német nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 32.

16. **Rassovszky Gyula** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a magyar és latin nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 23.

17. **Révai József** bölceletdoktor, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a latin, görög és német nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 22.

18. **Szalay István** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a magyar és latin nyelv s irodalom. Tanári éveinek száma: 37.

19. **Tárkányi Ferenc** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a latin nyelv s irodalom és történelem. Tanári éveinek száma: 22.

20. **Wolf Miklós** kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgya a földrajz és természetrajz. Tanári éveinek száma: 1.

21. **Zányi László** bölceletdoktor, kegyesrendi áldozópap, okl. középiskolai tanár. Szaktárgyai a mennyiségtan és természettan. Tanári éveinek száma: 3.

A rendes órarend keretén kívül tanító vallástanárok:

Biró Lajos hódmezővásárhelyi unit. lelkész, tanította az unitárius vallású tanulókat.

Durkó Gábor ref. hittanár-lelkész, tanította a református vallású tanulókat.

Dr. Frenkel Jenő rabbi, tanította a VI—VIII. osztályú izr. vallású tanulókat.

Groholy Jenő makói gör. kath. lelkész, tanította a gör. kath. vallású tanulókat.

Gyurgyevics István gör. kel. plébános, tanította a gör. kel. vallású tanulókat.

Lóvy Emil izr. hitoktató, tanította az I—V. osztályú izr. vallású tanulókat.

Petró Elek ág. h. ev. segédlelkész, tanította az ág. h. ev. vallású tanulókat.

γ) Gyakorló tanárjelölt:

Papp Béla, bölcselődoktor, szakvizsgálatot tett tanárjelölt. Szak tárgyai a magyar nyelv és irodalom és történelem.

b) A tanári testület munkaköre az iskolában.

α) Tantárgyfelosztás.

Tanár neve	O s z t á l y o k													Osztály- főnök	Hét- száma	Más elfoglaltság	
	I. a)	I. b)	II. a)	II. b)	II. c)	III. a)	III. b)	IV. a)	IV. b)	V.	VI.	VII.	VIII.				
Dr. Tihanyi Béla									fört. 2 földr. 1							3	igazgató
Barbórik István					ének 1			fört. 2				latin 5 görög 5	görög 5	VII.	18	a filológiai szertár őre, a kis cser- készek vezetője	
Dr. Boharcsik Pál			menny. 4					menny. 4	menny. 4				fizika 4 menny. 2	IV. b)	18	a fizikai szertár őre	
Czimmermann Pál		földr. 3		német 3	földr. 3	földr. 2				fört. 3		fört. 3 földr. 1			18		
Dr. Diósi Géza	magy. 5 latin 6		vallást. 2		vallást. 2					magy. 3				I. a)	18	a nagyobb ifj. könyvtár őre	
Dorogi Imre	rajz 2	rajz 2	rajz 2	rajz 2	rajz 2	rajz 2	rajz 2	rajz 2	rajz 2						18	a művészeti rajz tanára, a rajz- szertár őre	
Dr. Dukovics Lőrinc										latin 6 görög 6		görög 6		V.	18	a Gyorsírókör vezetője	
Kiss István		magy. 5 latin 6											magy. 3 latin 5	VIII.	19	fordítókör vezetője	
Dr. Kiss Márton					term. r. 2		földr. 2 term. t. 2	term. r. 4	term. r. 4	term. r. 2			egészségt. 2*		18	ig. helyettes, értekezleti jegyző, a földrajzi szertár őre, játékelügyelő	
Kmetty György		menny. 6				term. t. 2 menny. 4	menny. 4						menny. 3	I. b)	19		
Koczun Jakab			magy. 4 latin 6						latin 6				magy. 3	II. a)	19	az Onképzőskör vezetője, a tanári könyvtár őre	
Dr. Kovács Alajos	menny. 6							magy. 3 latin 6	magy. 3					IV. a)	18	a kisebb ifj. könyvtár őre, a gyors- írás tanára	
Dr. Nádas Zoltán	vallást. 2	vallást. 2				vallást. 2		vallást. 2		vallást. 2	vallást. 2	vallást. 2	vallást. 2 filozófia 2		18	exhortator, az angol és olasz nyelv tanára, a Mária Kongr. prézese	
Papp Elemér					magy. 4 latin 6		magy. 4 latin 6							III. b)	20	cserekeszparancsnok, a kötelező ol- vasmányok könyvtárának őre	
Pesti Lajos	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2	testgy. 2		26	a játékelutatók vezetője, a torna- szertár őre, a Sportkör vezetője	
Preszeller Ferenc			német 3		német 3	német 3	német 3			német 3	német 3			II. c)	18	játékelügyelő	
Rassovszky Gyula	ének 1	term. r. 2 ének 1	ének 1			magy. 4 latin 6							magy. 3	III. a)	18	a műénektanára, az énekszertár őre	
Dr. Révai József								német 4	német 4	francia 6		német 2	német 2		18	a Missziós és Segélyzőegyesület vezetője	
Szalay István				vallást. 2 magy. 4 latin 6											12		
Tárkányi Ferenc						fört. 3	fört. 3	földr. 1				latin 5 fört. 3		VI.	18	az intézeti évkönyv vezetője	
Wolf Miklós	földr. 3 term. r. 2		földr. 3 term. r. 2	földr. 3 term. r. 2								term. r. 3	egészségt. 2**	II. b.	20	hitelemző, a természetrajzi szertár őre	
Dr. Zányi László				menny. 4	menny. 4					menny. 3			term. t. 4 menny. 3		18	hitelemző	

*) Az I. félévben, **) A II. félévben.

β) Tananyag és a használt tankönyvek.

Az elvégzett tananyag mind a nyolc osztályban teljesen azonos a nm. VKM.-nek 1926. évi 38.804. V. sz. rendeletével közrebocsájtott Tanterv-ben közölt anyaggal, ezért annak részletezését nem látjuk szükségesnek. A használt tankönyvek jegyzékét lásd az Értesítő végén nyújtott Tájékoztató-ban.

A végzett tananyagnak a felsőbb osztályok magyar nyelvi írásbeliben való feldolgozását a következőkben adjuk:

V. osztály.

1. a) A Széchenyi-tér Szegeden. b) A Fogadalmi templom tere. (Leírás.) — 2. A magyar föld varázsa és átalakító ereje. (Fejtegetés „Az új földesúr“ alapján.) — 3. A nyomorenyhító tevékenységek célja és fontossága. — 4. Pázmány, a szónok. (Értekezés.) — 5. A művelt ember arcképe. (Jellemzés.) — 6. Beszéd a szegedi árvíz évfordulója alkalmával. — 7. „Egy ország lesz itt, egyetlen, s magyar!“ (Az alapeszme kifejtése.) — 8. Milyen erkölcsi tanulságokat merítettem nagy szónokaink munkáiból? (Értekezés.) — 9. A magyar diák levele a Legfelsőbb Tanács tagjaihoz.

VI. osztály.

1. A költői eszményesítés. — 2. Egy mese. — 3. Zrínyi és Szolimán. — 4. Arany János balladái. — 5. A regény hőse. — 6. Magyar népdal. — 7. A Himnusz és Szózat. — 8. Herczeg: Bizánc. — 9. Népszínmű.

VII. osztály.

1. Az irodalom a nemzeti lélek tükré. (Értekezés.) — 2. A keresztény középkor világa. (Ismeretetés.) — 3. Tinódi Lantos Sebestyén hazafiassága és a jelen állapotok. (Jellemzés.) — 4. Párhuzam Zrínyi és Gyöngyösi között. — 5. Mikes Kelemen. (Jellemzés.) — Bessenyei föllépése. (Kor- és irodalomtörténeti jellemzés.) — Fazekas Mihály Ludas Matyija és irányzata. (Értekezés.) — 8. Kölcsey Ferenc lírája. (Jellemzés.) — 9. Kazinczy Ferenc működésének művelődéstörténeti jelentősége. (Értekezés.)

VIII. osztály.

1. a) Az Evangélium útmutatásai a szociális törekvésekre. b) A Szózat, a Nemzeti dal és a Magyar ének 1919-ben c. költemények, mint a kor érzésének kifejezői. — 2. a) Az ősi magyar élet képe a „Zalán futásá“-ban. b) Tragikus elemek „A két szomszédvár“-ban. c) A cserhalmi ütközet. — 3. Eötvös regényírói érdemei. — 4. a) A tenger jelentősége a nemzetek életében. b) A képzetalkotás jelentősége lelkivilágunk kialakulásában. — 5. Petőfi lírai nagyságának és rendkívüli hatásának fő okai. — 6. Tompa mély rokonszenve a természet iránt. — 7. a) A hit és a nemes érzés felemelő hatalma Az ember tragédiájában. b) A helyes fogalomalkotás az igazmondás szolgálatában. — 8. a) A századforduló lírájának tárgyköre. b) Az elektromos energiaátvitel.

**c) A tanári testület működési köre az iskolán kívül :
hitéleti, társadalmi és irodalmi munkássága.**

Dr. Tihanyi Béla, a kegyes tanítórend szegedi társházának főnöke, igazgató, a középiskolai rendi hittanárokat képesítő vizsgálóbizottság tagja, a Vendvidéki Szövetség és Szeged szab. kir. város iskolaszékének alelnöke, a Katholikus Középiskolai Tanáregyesület igazgatótanácsának, a Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetsége és a DMKE igazgatóságának és elnöki tanácsának tagja, a budapesti Délvidéki Ott-hon, a Magyar Vöröskereszt Egylet, a Szegedi Piarista Diákszövetség, a Szegedi Katholikus Kör választmányának és Kultúrbizottságának, a Magyar Cserkészszövetség V. ker. intézőbizottságának és a szegedi Dugonics-Társaságnak rendes tagja, a gyermekklinika Isteni Üdvözítő Leányainak és a sebészeti klinikán működő Szatmári Irgalmasnővéreknek rendkívüli gyóntatója, a Katholikus Leányok Országos Szövetsége szegedi csoportjának egyházi tanácsadója és lelki vezetője. Előadásokat tartott a KLOSz havi konferenciáin és a sebészeti nővérek havi rekollékióin. Elnökölt a gyulai reálgimnázium érettségi vizsgálatán.

Barborik István több ízben paszterált a tanyavilágban. Cserkész-apródok vezetője.

Dr. Diósi Géza az Unio Cleri csanádi körének pénztárosa és egyházmegyei tanácsának tanácsos tagja. A Magyar Férfiak Szentkorona Szövetségének választmányi, a szegedi Alföldkutató Bizottság Nyelvtudományi szakosztályának rendes tagja. Cikkeket írt a helyi újságokba és a Katholikus Tudósítóba. Egy-egy előadást tartott a szegedi MANSz leánykörében és a DEFHE-ben.

Kiss István a Szegedi Belvárosi Egyházközség Képviselőtestületének, a Szegedi Katholikus Kör Választmányának, a Magyar Cserkészszövetség V. ker. Intézőbizottságának, a Magyar Vöröskereszt-Egylet és a Szent Korona-Szövetség szegedi választmányának rendes, a Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetségének és a Délmagyarországi Közművelődési Egyesületnek igazgatósági tagja, az Isteni Üdvözítő Nővéreinek lelki vezetője, a Miasszonyunkról Nevezett Iskolanővérek Internátusának gyóntatója és miséző papja.

Dr. Kiss Márton a Szegedi Piarista Diákszövetség főtitkára, a Szegedi Alföldkutató Bizottság tagja. Szentbeszédet mondott a felsővárosi minorita templomban.

Dr. Nádas Zoltán két ízben bevezető beszédet mondott a Szegedi Városi Színházban. Két alkalommal előadást tartott Budapesten a KLOSz belvárosi csoportjában Szent Ferencről, illetve a sz. Margit-Intézetben magyarországi Szent Erzsébetről. Beszédet mondott a katolikus öntudatról a Szegedi Katholikus Nővédő bőjti sorozatán, nagybőjti és májusi szentbeszédsorozatot mondott a Fogadalmi templomban. A veszprémi kegyesrendi társház húsvéti lelkigyakorlatait vezette.

Cikket írt az „Evangélium“-ba. Egy-egy alkalommal szentbeszédet mondott a Csillagbörtönben, a rókusai és az alsóvárosi ferencesek templomában. A szegedi Foederatio Americana rendezésében előadássorozatot tartott: az első előadást a Városháza közgyűlési termében „Az európai ker. kultúrközösség kifejlődésé“-ről dr. Veress Elemér egyetemi rektor bevezető beszédének a kíséretében, a másodikat a kegyesrendi gimnázium dísztermében „Kapitalizmus és Marxizmus“ címmel, melyhez záróbeszédet moóri dr. Glattfelder Gyula megyésfőpásztor mondotta. A Foederatio Americana Danubiana korporációjának a lelkésze volt.

Dr. Révai József, a polgári iskolai tanárokat vizsgáló bizottság tagja, előadta a német nyelvet a polg. isk. tanárképző főiskolán és a görög nyelvet a középisk. tanárképzőben mint megbízott előadó, a Katolikus Középiskolai Tanáregyesületnek igazgatósági, a Szegedi Katolikus Körnek és a Szentkorona Szövetség szegedi fiókjának választmányi tagja, a Szegedi Piarista Diákszövetségnek és a Foederatio Americana „Marisia“ korporációjának lelkésze, a tanárképző főiskolai kongregációnak prézese, az Unio Cleri csanádegyházmegyei körének tagja, a klinikai Irgalmas Nővérek, az Isteni Üdvözítőről nevezett nővérek és a papnevelő intézetnek rendes gyóntatója; lelkigyakorlatot tartott a gimnázium V—VIII. osztályának, a kir. kath. tanítóképző növendékeinek és a helybeli iparoscsérszecsapatoknak; rendezte a Szegedi Piarista Diákszövetség öt bőjti délutánját; kisebb cikkeket írt helyi lapokba, számos szentbeszédet mondott főképen a székesegyházban. Kéziratban elkészítette franciaországi tanulmányútjáról való beszámolóját.

Dr. Zányi László Zur Theorie der identischen Kongruenzen (Zweite Mitteilung) címmel értekezett az Acta Litterarum ac Scientiarum, Sectio Mathematica, Szeged, c. folyóiratban és ugyanott könyvismertetést közölt.

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségian	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Kovács Béla	1	3	3	4	3	3	3	3	2	2
Lakó József	2	1	3	3	3	2	3	4	2	3
35 Lakó László	2	3	3	4	3	3	3	3	2	2
Láng László	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Littomericzky János	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1
Lózsa Albert	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Mátyás Miklós ref.	2	1	3	3	3	2	3	3	3	2
40 Milotay László. ref.	1	1	1	2	1	1	3	2	2	2
Müller Henrik	2	2	3	4	3	3	3	4	2	3
Náder Gyula	1	1	2	2	2	2	3	3	2	2
Német Gyula	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2
Nyilas Péter	2	3	3	3	4	4	4	3	2	2
45 Papp János	1	1	2	3	3	2	2	3	2	2
Pálffy Károly ism.	1	2	3	3	1	1	3	3	2	2
Peér György	2	2	3	3	3	3	3	3	2	1
Pfeiffer József	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Prágai Béla	2	3	3	4	3	2	4	4	3	2
50 Puczik Lajos	1	1	3	3	3	2	3	2	1	2
Raab Gábor izr.	2	1	2	2	2	2	2	3	3	2
Rajz István	2	1	2	3	2	2	3	3	1	2
Reiter Pál izr.	2	1	2	2	2	2	2	3	2	1
Rónai László izr.	2	2	2	3	2	1	3	3	2	1
55 Sárosi Sándor	2	4	4	4	3	4	4	4	3	2
Schlossárik István	1	1	2	2	1	1	2	3	2	1
Schmidt József	2	1	2	3	2	1	2	2	2	1
Sebők Sándor	2	1	3	3	3	2	4	3	2	2
Simon Mátyás	2	3	4	4	3	3	4	3	2	3
60 Somogyi Endre	2	2	2	3	2	2	3	3	2	2
Sonegger Ottó	1	1	2	3	1	2	2	2	2	1
Szentpéteri Ádám	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1
Veréb József ev.	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2
Virág Antal	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
65 Vörös Mihály	1	3	3	3	3	3	2	3	1	2
Weitz András	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Welwárt György izr.	1	1	2	2	2	1	2	3	2	1

Kimaradtak: Böresök Szilveszter, Farkas István, Fekete Lajos, Fédl Antal, Skabla Ernő, Súlyok István, Széll Fülöp, Vajda László.

Összesen: 75.

Első B) osztály.

Osztályfőnök: Kmety György.

A tanuló neve és vallása, osztálydíjas vagy ismétlő-c ?	T a n t á r g y a k									
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Ambrus János	3	2	3	3	3	3	4	3	2	3
Antalffy Antal	2	1	1	3	3	2	3	2	2	2
Bálint Ferenc	1	3	3	3	2	3	3	2	2	2
Bárkányi András	1	1	3	3	1	1	3	3	2	2
5 Csonka István	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
Dancs István	2	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Deutsch József izr.	1	1	1	2	1	1	2	3	2	1
Déry Pál izr.	1	1	2	3	2	2	2	3	2	1
Dobó József	1	1	2	2	1	1	2	3	2	2
10 Dudás Béla	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Duliskovich Arnold g. kath.	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3
Feldmayer Lajos ö. d.	3	1	3	3	2	2	3	3	2	2
Fiedler György ág. h. ev.	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Fischer Emil	1	1	2	3	2	2	2	2	2	2
15 Gaszner Tibor	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Geisz József ism.	1	1	3	3	3	2	2	2	1	1
Grünberger Zoltán izr.	2	2	3	3	2	3	3	3	3	2
Gyólay János	2	1	3	3	1	2	2	3	3	2
Hadnagy István	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2
20 Halasi Ferenc	1	1	2	2	2	1	3	2	1	2
Homonnai István	2	3	2	3	2	3	3	3	3	3
Horváth István	2	2	3	3	2	3	3	3	1	3
Huhn Lajos	2	1	3	4	3	2	3	3	2	2
Institoris György	2	1	3	3	3	2	2	3	1	2
25 Kisfaludy Miklós	1	1	2	3	2	1	1	2	2	1
Kiss Gábor	2	1	3	3	2	3	4	3	2	2
Kocsy László	1	2	3	3	2	3	2	3	2	2
Kocsis Zoltán	2	1	4	4	3	3	4	4	2	2
Kopasz Ferenc	1	1	2	3	3	3	3	4	2	3
30 Kordás Pál	1	1	3	3	2	2	3	3	2	3
Kovács Tibor	1	1	3	3	1	3	3	2	2	1
Kökény Balázs	1	1	2	3	1	2	1	2	1	1
Langó József	2	1	3	3	3	2	4	3	1	2
Láng István	1	2	3	3	2	2	3	2	3	3
35 Márki Antal	2	1	2	3	2	2	2	3	3	3
Milenkovits Péter	1	1	2	3	2	2	2	2	3	2
Milvius István	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1
Miskolczi János	1	1	3	3	2	2	3	2	1	2
Molnár László	1	1	3	3	2	1	3	3	2	2
40 Moró Károly	1	1	3	3	3	1	3	3	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	Magviselés	T a n t á r g y a k								
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Memorizáció	Rajz	Tesztgyakorlás	Ének
Motika Ottó	1	2	3	3	3	2	3	3	3	2
Nagy Béla	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
Nagy Miklós	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1
Palotás István ism.	1	2	2	3	2	3	3	2	2	3
45 Petrovics Ferenc	2	2	3	3	2	3	4	3	2	3
Péter Antal	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1
Pozsár Ottó	2	1	2	3	3	1	3	3	1	2
Pöttinger László	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Putyora Mihály	2	2	3	3	3	3	3	3	1	2
50 Rapcsányi Kálmán	1	1	2	3	1	1	2	2	1	1
Sebestyén László isr.	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2
Schneider József ism.	3	1	3	3	2	2	3	3	2	1
Schvandtner József	2	1	4	4	3	3	4	3	2	3
Somogyi Károly	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2
55 Szenner Jenő	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Szoráth Szilveszter	1	1	3	3	3	2	3	2	2	2
Tábiath Tibor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tellesz Albert	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
Tóth József	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
60 Vass István	1	1	1	2	1	2	2	2	1	2
Váry Ottó	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3
Víg János	2	1	1	2	1	1	2	3	fm	2
Zsarnay Károly	2	1	1	1	1	1	1	3	2	1

Kimaradtak: Csamangó István, Goór Imre, Hajdú Mihály, Héringh. Károly, Helmberger Lajos, Magyar Mihály, Milkó Ferenc, Molnár Pál, Péter-Szabó Antal.

Összesen: 72.

Második A) osztály.
Osztályfőnök: Koczun Jakab.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Balásy István	1	2	3	3	3	1	1	2	1	1	2
Báló Antal	1	2	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Bárány Andor, ism.	2	3	4	4	3	4	3	4	3	2	2
Bódi Géza	1	1	3	3	2	2	1	2	2	2	1
5 Buócz Zoltán	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Csala Dezső, ref.	2	1	3	3	3	3	2	3	2	3	2
Csonka László	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Csontos László, ref.	1	1	2	3	3	2	2	2	1	2	2
Czérna Lóránd	1	1	3	3	3	2	1	3	2	2	1
10 Dietz Kálmán	1	1	3	3	3	3	2	3	2	3	2
Eckerdt László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Falcione Kálmán	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2
Fenyő László, izr.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Fenyvesi József	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2
15 Fischer Lajos, izr.	1	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2
Glück Tibor, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Grünhut János, izr.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	fm	1
Hogyor Gyula	2	1	3	3	2	3	3	3	2	1	2
Horváth Zs. László	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
20 Juhász László	1	1	3	3	3	3	3	2	3	2	1
Kasza Andor, ism.	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Kiss Ferenc	1	2	3	3	3	2	2	2	2	3	2
Matzkó Endre	1	1	2	3	2	3	2	2	3	2	2
Molnár József	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
25 Naszády József	1	1	2	1	1	2	2	1	2	2	1
h. Pap István	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Papp László	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1
Pauncz Rezső	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Pál László, ref.	1	1	3	3	3	2	2	3	3	2	2
30 Pávó Árpád	2	2	3	4	3	4	3	3	3	1	3
Perczel Ferenc	1	1	3	3	2	3	3	3	1	2	2
Schenker Béla	1	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2
Schreier József	1	1	2	3	3	2	2	3	2	2	1
Schwarz Dezső	1	1	2	3	3	3	2	2	2	3	1
35 Singer Ferenc	1	1	2	2	1	1	1	1	1	3	1
Sokesics László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Spitzer Sándor, izr.	2	1	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Stein Miksa, izr.	1	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2
40 Szalay Sándor	1	1	3	3	3	1	1	3	3	3	2
Szádeczky-Kardos Géza, ref.	1	1	3	2	3	1	1	2	2	1	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlőd-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetr.rajz	Memnyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Szécsi Ferenc	1	1	3	3	3	2	2	2	3	2	1
Szilágyi Antal	1	1	3	3	2	3	3	3	2	2	2
Szirovicza Imre	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
45 Tápai József	2	2	4	4	3	4	3	4	3	2	2
Tóth Ágoston	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Witzenetz László	1	1	3	3	2	3	2	3	3	1	2
Zakar György, ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1

Kimaradtak: Erdélyi Károly ism., Léber István ism.

Vizsgálatlan maradt: Sípos György mgt.

Összesen: 51.

Második B) osztály.

Osztályfőnök: Wolf Miklós.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlőd-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetr.rajz	Memnyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Ábrahám Imre	2	1	1	3	3	2	1	2	4	3	2
Antalffy György	1	1	1	2	2	1	1	1	3	2	2
Balugyánszky Elemér, g. kath.	1	1	2	2	3	1	1	1	2	2	2
Bánhidi Zoltán	1	1	2	2	2	1	1	1	1	3	1
5 Bohn Andor	2	1	2	3	3	3	3	3	1	2	2
Böröcz Endre	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1
Breuer György, izr.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	3	2
Buzási Géza	1	1	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Dávid Lajos	1	1	2	3	2	2	1	2	3	2	1
10 Domján József	1	2	2	3	3	1	1	2	3	2	1
Fejér István, izr.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	2
Ferenczy József	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Fikert Géza, ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2
Fráter Zoltán	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2
15 Freimann Zoltán, izr.	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Gál Vilmos	1	1	3	4	3	3	2	3	2	2	3
Gombos Pál, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gulácsi Gyula, ism.	1	2	1	3	3	1	1	2	2	1	1

A tanuló neve és vallása, öszöndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Hajdu József, ism.	1	2	2	3	3	2	2	3	3	1	3
20 Halasi Gyula	1	1	1	2	3	1	1	1	2	2	1
Horacsek Rezső	1	1	2	3	3	2	1	2	2	2	1
Horváth Ferenc, ref., ism.	3	2	2	3	3	1	1	3	3	1	2
Kabát Zoltán	2	2	3	4	3	2	2	2	3	2	2
Kálmán Mihály	1	1	2	3	2	2	2	3	2	2	2
25 Kercsov Antal, ism.	1	2	3	3	3	2	2	3	3	1	3
Kis András	2	2	3	4	4	3	3	4	3	2	2
Kiss Antal	2	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2
Kiszely Rezső, gör. kath.	1	1	2	2	1	2	2	2	2	3	2
Klivinyi József	2	2	3	4	3	3	3	3	2	2	2
30 Koczka László	2	2	3	4	3	2	2	3	2	1	1
Korényi Károly	1	1	1	1	2	1	1	1	3	2	1
Makhult Béla	3	3	3	3	3	2	2	3	3	1	2
Mann Iván	2	1	3	3	3	2	1	1	3	2	2
Mazula Antal	2	1	2	3	3	2	3	3	3	2	1
35 Milassin László	1	1	1	2	1	1	1	2	3	2	2
Molnár Dániel	1	1	2	3	3	2	1	2	3	1	2
Mucsicska László	1	1	2	3	3	2	1	2	2	2	2
Pomázi Tibor	2	2	3	4	4	4	3	4	3	2	3
Rosiár László	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
40 Rosiu Andor, gör. kath.	1	1	2	3	2	2	1	1	3	3	1
Szilágyi Sándor	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Szűcs Vilmos	2	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2
Tapodi Dömötör	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tóth Ferenc, ism.	1	2	3	3	3	3	2	3	2	1	3
45 Valihora Imre	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2
Valihora István	2	1	3	3	3	3	1	3	3	1	2
Varga Antal	1	1	2	3	3	2	2	2	3	2	3
Verók Ernő	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Vigner István, izr.	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2
50 Vízvári László	1	1	2	2	2	1	1	1	2	fm	2
Warschatka Alfréd	1	2	2	3	1	1	2	1	2	2	1
Zelei Mihály	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1

Kimaradtak: Goszttonyi Tibor, Zádori József.

Összesen: 54.

Második C) osztály.

Osztályfőnök: Preszeller Ferenc.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r r e g y a k									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Bakosi Mihály	1	1	2	3	2	2	1	1	1	1	3
Balázs János	2	1	3	4	3	3	1	4	3	2	3
Batta László	1	1	3	3	3	1	1	3	3	2	1
Bély József	1	1	3	4	2	1	1	3	3	2	1
5 Faragó István	1	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Forinyák Gyula	1	1	2	3	2	1	1	1	2	1	2
Freidinger Pál	1	1	3	3	1	2	2	3	2	1	1
Gányi György	1	1	3	3	2	1	1	2	2	2	2
Gárgyán Tibor	2	1	3	3	3	2	3	1	2	1	2
10 Grassely Gyula	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Hegyesi Béla	1	1	2	3	3	2	2	3	3	3	2
Károvcics József	1	1	3	3	3	1	1	3	3	2	1
Klacsó Győző	2	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1
Kovács Ferenc	2	3	3	4	3	3	2	3	2	2	3
15 Kovács Mihály	1	1	2	1	2	1	1	2	2	2	2
Kovács Attila	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Kuminka György	1	1	3	3	2	2	1	3	3	2	1
Lévai István	1	1	2	2	2	1	1	2	3	2	3
Lippay Ferenc	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3
20 Lórik Pál	1	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Nagy-Károly Béla	1	1	3	3	3	1	2	2	2	1	2
Nagymihály Mihály	1	2	3	3	2	3	3	2	3	2	3
Németh Pál	2	1	3	3	2	1	2	2	1	2	2
Nikolényi Miklós	2	3	4	4	3	3	4	4	3	3	3
25 Padló Ignác	1	1	3	3	2	1	1	3	3	2	1
Papdi József	1	1	2	3	2	2	3	2	2	1	1
Pauló János	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Pintér Ferenc	2	1	4	4	3	2	1	2	2	1	2
Surányi Elemér	2	1	3	4	3	1	2	4	2	1	3
30 Szabó Lajos	1	1	1	2	1	2	1	1	2	3	2
Szabó Tibor	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Szilágyi Elemér	1	1	3	3	2	2	2	3	2	2	1
Tompai László	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	2
Tótl János	1	1	2	2	2	1	1	3	3	3	1
35 Tuskó László	1	1	2	3	3	2	2	2	3	1	1
Uhl Vendel	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Varga Antal, ref.	2	2	3	4	3	3	3	2	3	2	1
Varga Lajos	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1	2
Véber Lajos	1	3	3	2	1	1	2	3	3	1	1
40 Vincze Pál, izr.	2	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Memnységtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Virág János	1	1	3	3	2	1	1	1	2	2	1
Wallenstein Tibor, izr.	1	1	3	3	2	2	1	2	3	3	1
<i>Kimaradtak:</i> Bagi János, Horváth Péter.											
											Összesen: 44.

Harmadik A) osztály.
Osztályfőnök: *Rassovszky Gyula.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas, vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Memnységtan	Rajz	Testgyakorlás
Baranyi László	2	2	4	4	3	3	2	3	4	3	1
Bihari József	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Csepi Lajos, ág. h. ev.	1	1	2	2	3	2	1	3	3	3	3
Csernus Sándor	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2
Dinnyés Ferenc	1	2	3	4	3	3	3	3	3	2	1
5 Dinnyés Jenő	1	2	3	3	3	3	3	3	4	2	2
Ehleiter Ernő	2	1	3	3	3	2	3	3	4	3	2
Fischer János, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Fodor Zoltán,	1	1	2	3	2	2	1	2	2	2	1
10 Forgách László, ref.	1	1	2	3	3	2	1	3	3	3	2
Futó István	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1
Gárgyán Imre	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2
Géhler Ferenc	1	1	2	3	2	2	3	3	3	2	2
Gönczi Lajos	2	1	3	3	3	2	1	3	3	2	1
15 Gyulai Jenő	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2
Hambek Győző	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Hermann József	2	1	3	4	3	3	3	4	4	2	1
Horváth Géza	2	1	3	4	3	3	3	4	4	4	2
Horváth István	2	1	3	3	3	2	2	3	4	3	2
20 Horváth László	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Huhn Péter	1	1	2	2	3	2	1	1	2	2	2
Janikovszky Béla	1	1	2	3	3	2	1	3	3	2	1
Kalmár Ferenc	2	2	4	4	3	3	3	4	4	4	2
Kaufmann István	1	1	3	4	3	3	2	2	3	3	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas, vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Meenyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
		25 Kaupert Flórián	1	1	2	2	2	3	2	3	3
Kocsy Elemér	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Mayer György	1	1	2	3	1	2	1	3	2	2	2
Mecsér Béla	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1
Móro Gábor	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
50 Nagy László, izr.	1	2	2	2	1	2	1	3	3	2	1
Ondák József	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Ördög Győző	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Pollák András, izr.	1	2	3	3	2	3	2	3	4	3	2
Szirovicza János	2	2	3	3	3	3	3	3	4	3	1
35 Tamás Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2
Tóth László	1	1	3	3	3	2	2	3	4	3	2
Wlassits Jenő	1	1	2	2	2	2	1	2	3	3	1
Zübek Ferenc	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1

Kimaradtak: Hutter György, Kávay Kázmér, Páris Andor.

Harmadik B) osztály.
Osztályfőnök: Papp Elemér.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas, vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Meenyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
		Ács Zoltán g. kath.	1	1	3	3	3	3	2	2	3
Csiky István	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Dobó István	2	2	3	3	3	2	3	3	4	3	1
Forinyák László	1	1	2	3	2	1	1	1	2	2	1
5 Friedrich Sándor	1	1	3	3	2	3	2	2	3	1	1
Gulyás György	1	1	3	3	3	2	1	1	2	3	2
Haska György	2	2	3	4	3	3	3	3	4	3	2
Holczbauer János	2	1	3	4	3	3	2	2	4	3	2
Iványi Zoltán	1	1	3	3	3	2	2	2	2	3	2
10 Kiss Mihály	2	2	3	4	3	3	3	3	4	3	1

A tanuló neve és vallása, öszöndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
		Lakos Endre, ref.	1	1	3	3	3	2	2	2	2
Mahler György	1	1	3	4	2	3	3	3	3	3	1
Molnár Zoltán	1	1	3	3	3	2	1	1	3	1	2
Nagy Pál, ref.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	3
15 Ördög József	1	2	3	4	3	3	3	3	3	2	3
Pack Bálint	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Papp Tibor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Pávó Ferenc	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2
Ritli Gyula	1	1	3	3	2	3	1	1	3	3	1
20 Rozsáli Károly	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Rozsnyai Zoltán, izr.	1	1	2	3	3	2	1	1	2	1	1
Sasi István	1	1	3	3	2	2	1	2	2	1	1
Steiner István, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Szilasy Mihály	1	1	3	3	2	2	1	2	2	1	2
25 Tarján Miklós, izr.	1	1	1	2	1	2	1	2	2	2	3
Tóth József	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1	2
Tuskó Tibor, ism.	1	1	2	3	2	3	1	1	3	2	2
Wigner János, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Wunderlich Antal	2	2	4	4	2	3	3	3	3	2	2

Kimaradt: Lábdi Ferenc, ism.

Összesen: 50.

Negyedik A) osztály.

Osztályfőnök: Dr. Kovács Alajos.

Tanévvégi vizsgálatok:

Június 6-án: vallásan.

Június 8-án: magyar, történelem, rajz.

Június 7-én: mennyiségtan, latin, német.

Június 9-én: természetrajz, földrajz.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettajz	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Auer Sándor	2	1	2	3	3	3	2	2	2	3	2
Babay Sándor, ref.	1	1	2	3	3	1	3	2	2	2	2
Barta György, izr.	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2	2
Bausenwein Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
5 Bayer Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Benedek Károly	1	1	2	3	3	2	2	1	2	2	1
Biacsi Sándor	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Czeglédy József	1	1	3	4	3	3	3	1	3	1	1
Domján András	1	1	3	3	3	2	2	1	1	3	2
10 Elek József, izr.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Faulhaber Ferenc	2	1	3	3	1	2	3	3	3	3	2
Galamb György	2	1	2	3	2	2	2	2	3	3	2
Geges József	2	1	1	3	3	2	2	3	3	3	2
Gyurácz István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
15 Hechtl László	1	1	2	3	3	1	2	1	2	3	2
Hertelendy György	2	1	3	3	3	3	2	1	2	2	2
Hetyei Sándor, ref.	1	1	2	3	3	1	2	1	1	1	1
Hogyor Jenő	2	1	2	3	3	2	2	2	2	2	1
Klein Arthur, izr.	1	2	2	3	2	1	2	1	1	2	2
20 Koczka Mihály	1	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2
Kodé Kornél	1	1	3	3	3	2	3	2	3	2	fm
Lehoczky Kálmán	2	1	3	4	3	3	2	3	3	3	2
Mészöly Dezső, ref.	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1
Molnár József	1	1	2	3	3	2	3	2	1	2	1
25 Pál Endre, ref.	2	2	1	2	3	1	2	1	2	1	3
Petrovity István, gör. kel.	3	2	2	4	3	3	3	3	3	3	3
Schrott József	2	1	3	4	2	2	3	3	2	2	1
Sebestyén István	1	1	2	3	2	2	2	2	1	2	3
Somogyi Kálmán	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2
30 Szabó István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm
Szabó László	1	1	2	3	3	2	3	1	2	2	2
Szende Ferenc	1	1	2	3	2	1	2	2	2	3	2
Szóke Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	fm
Szűts István	1	1	2	3	3	2	3	2	2	3	3
35 Tóth István	1	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1
Verók István	1	1	2	2	2	1	2	1	1	2	1
Vértés István, izr.	2	2	2	3	1	3	2	2	2	3	2
Vörös Imre	1	1	1	2	2	1	2	2	1	2	2

Összesen: 38.

Negyedik B) osztály.
Osztályfőnök: Dr. Boharcsik Pál.

Tanévvégi vizsgálatok:

Június 6-án: vallástan.

Június 8-án: földrajz, magyar, rajz.

Június 7-én: történelem, latin.

Június 9-én: mennyiségtan, természetrajz, német.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallástan	magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz.	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Bajza János	2	2	3	3	3	3	3	2	3	2	3
Bálint András	2	1	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Burány Ferenc	2	2	3	4	4	3	3	3	3	3	3
Dér Sándor	1	1	3	3	3	3	3	1	1	3	2
5 Dollák Kálmán	1	1	2	3	2	3	2	1	2	2	2
Engelthaller Dezső	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1
Farkas György, izr.	2	2	3	3	2	3	3	1	2	3	2
Fein Emil, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Földes Károly, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
10 Gubicza Géza, ág. h. cv.	1	1	2	3	2	2	1	1	2	2	2
Hajós László	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Hegedűs István	1	1	2	3	2	3	3	2	2	1	2
Kis János	2	1	3	4	4	3	3	3	3	3	3
Láng Tibor	1	1	3	3	3	3	1	1	2	2	1
15 Mály Lajos	1	1	2	3	3	2	2	1	2	1	1
Mucsi József	1	1	2	3	3	1	2	2	2	3	2
Pap János	2	2	3	4	3	3	3	3	3	4	2
Papp Ágoston	1	1	3	2	3	3	2	3	1	1	2
Papp László	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
20 Papp Menyhért	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2
Peták Nándor	1	1	2	3	2	1	2	1	2	3	2
Radics Imre	1	1	3	3	3	3	3	1	2	2	2
Rakonczi János	1	1	2	2	2	2	3	1	3	2	1
Schmiedl Ernő	2	2	4	4	4	3	3	3	4	3	1
25 Sípos László	2	1	2	2	2	2	2	1	2	3	2
Szentpéteri Ödön	1	1	2	3	2	2	2	1	2	3	2
Szécsi Géza	2	2	4	4	4	3	3	3	4	3	2
Szilágyi János	2	1	3	4	3	3	3	3	3	3	2
Szirmai Kornél	1	1	3	3	2	3	3	1	2	1	2
30 Tomalik András, ref.	2	1	3	3	4	3	3	2	3	2	1
Varga István, izr.	1	1	2	3	1	1	1	1	1	3	2
Vass János	1	1	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Wünschel Nándor	1	1	3	3	3	3	3	2	3	2	1

Összesen: 33.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Dr. Dukovics Lőrinc.

Tanévvégi vizsgálatok:

Június 6-án: vallásan.

Június 8-án: német, görög, történelem.

Június 7-én: magyar, latin, francia.

Június 9-én: mennyiségtan, természetrajz.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas, vagy ismétlő-c?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Aigner Gyula	1	1	1	2	2	—	2	1	2	2	1
Apró László	2	1	2	3	—	3	2	2	2	3	2
Áfra Sándor	2	2	2	4	—	3	3	3	3	2	3
Borbola József	1	1	1	2	—	1	2	1	1	1	2
5 Buza Zoltán, ref.	1	1	1	2	2	—	2	1	1	2	2
Csókási József	2	3	3	4	—	3	3	2	2	4	1
Csonka Miklós	1	1	1	2	—	1	2	2	1	2	2
Domonkos József, ref.	1	1	1	2	—	1	1	1	1	1	2
Dornbach Emil, ism.	2	3	3	3	—	3	2	3	3	3	2
10 Elekes László	1	1	1	1	1	—	2	1	1	1	2
Farkas Kálmán, izr.	2	2	3	4	—	3	3	3	3	3	3
Ferencz Ferenc, ism.	1	1	2	3	—	1	3	1	3	3	1
Fédl Ferenc	1	2	2	3	3	—	3	3	2	1	2
Forinyák Károly	1	1	2	3	—	2	2	1	1	2	1
15 Freidinger István	1	1	2	3	—	2	1	2	1	2	1
Freimann Ferenc	1	1	2	3	—	2	3	2	3	3	2
Galambos László	1	1	1	2	—	1	2	1	1	2	1
Gausz József	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	fm
Gyugár József	2	3	3	3	3	—	3	3	3	2	1
20 Gyuresó Rezső	2	2	3	4	—	3	3	3	3	4	2
Holló Endre, ism.	2	2	2	4	—	3	3	3	3	3	1
Horváth Ferenc	1	1	2	2	—	2	3	3	2	2	3
Horváth Tibor	2	1	3	3	—	3	2	2	3	3	3
Kiss Károly	2	1	2	3	3	—	3	1	3	3	2
25 Kollár István	1	1	2	3	3	—	3	2	1	1	2
Kosóczki László	2	2	3	4	—	3	3	3	3	4	1
Kószó János	1	1	2	3	—	2	2	3	1	2	1
Königsegg Miksa	1	1	2	3	—	2	2	3	2	3	2
Kruzslicz András, np.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1
30 Lippai Ferenc	1	1	3	3	—	2	3	2	3	4	2
Lucza Ferenc	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1
Major László	2	1	3	4	—	3	3	3	2	4	2
Mandula Kálmán	1	1	1	2	2	—	3	1	1	2	2
May Ferenc, izr.	2	1	1	3	—	2	2	1	1	2	2
35 Mészöly Gedeon, ref.	1	1	1	2	2	—	2	1	1	2	2
Mikuska Béla	1	2	3	3	—	3	3	3	3	4	2
Moletz Nándor, ág. h. ev.	2	2	3	3	—	3	3	2	3	3	1
Molnár Sándor	1	1	1	2	1	—	2	1	1	1	1
Morics Ernő	2	2	3	4	—	3	3	3	2	4	2
40 Ördögh Ferenc	2	1	3	3	3	—	3	3	3	3	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Pelle Pál	1	1	2	2	2	—	2	1	1	2	2
Poszt József	1	1	2	3	2	—	1	2	1	2	1
Rack Tibor	1	1	2	3	—	1	2	2	1	2	2
Reich Károly, izr.	1	1	1	2	—	1	2	1	1	1	2
45 Rossiu Tivadar, gör. kath.	2	1	3	3	3	—	3	2	2	2	3
Rozsály Ferenc	1	1	2	3	2	—	3	2	2	2	2
Simon László	1	2	2	3	—	3	3	3	3	3	f m
Szakács József, np.	1	1	1	2	1	—	2	1	1	1	2
Szalados József	1	1	2	2	—	1	2	2	1	3	1
50 Szádeczky-Kardoss Samu, ref.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1
Szende György, izr.	2	2	2	3	—	2	2	1	2	2	2
Tóth Andor, ism.	2	2	3	4	—	3	3	3	3	3	2
Tóth Ernő, ism.	2	2	3	3	—	2	3	3	3	4	2
ifj. Tóth László	1	1	1	2	—	1	1	1	1	1	2

Kimaradtak: Görbe Imre, Kozma János, Kún Dániel, Nagel István, Németh Sándor, Somoskövy István, Tolnai Károly, Tóth Károly, id. Tóth László, Unhold Gyula, Wéber Ferenc, Wéber Mátyás.

Beteg: Szácsvay Zsigmond.

Összesen: 67.

Hatodik osztály.
Osztályfőnök: *Tárkányi Ferenc.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Bajnok László	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Bloch László, izr.	1	1	3	3	3	2	2	2	3	2
Czérna István	2	2	3	3	3	3	3	2	3	1
Czimmer Miklós	2	2	3	3	3	3	3	2	4	2
5 Csányi Károly	2	1	2	2	2	2	2	1	2	1
Cserta Ferenc	1	1	3	3	3	2	2	1	3	1
Domján Jenő	1	1	3	3	3	3	3	1	3	2
Egyed Miklós, ág. h. ev.	1	1	2	2	3	2	2	1	2	3
Galotti György, izr.	1	1	3	3	3	3	2	3	3	1
10 Genzinger Péter	1	1	2	3	3	3	2	2	3	3
Győri István, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm
Gyurkovics Béla, np.	1	1	2	1	2	2	1	1	2	1
Hódi József	3	2	3	4	4	3	3	2	4	4
Janikovszky Vilmos	2	1	2	2	3	3	2	1	4	2
15 Jójárt László	1	1	3	3	3	3	2	1	3	2
Kaufmann István, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Komáromi Gyula, ref.	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2
Kovács Antal	2	2	3	3	3	3	2	3	4	fm
Kovács Gyula	2	3	4	4	4	3	3	3	3	1
20 Kovács Mihály	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Müller Jenő	2	1	3	3	3	3	3	3	3	1
Nagy Lajos	1	1	2	2	2	3	1	2	2	2
Papp Dénes	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Pető Sándor	1	2	2	2	3	3	2	1	3	1
25 Pintér Zoltán	2	1	3	3	3	3	3	2	3	3
Pókay Géza	2	2	3	3	3	3	3	3	3	fm
Reiter György, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Rónai Jenő	2	1	3	3	1	2	2	2	1	3
Rozsnyai László, izr.	1	1	3	3	3	3	2	1	3	2
30 Rubinstein Sándor, izr.	1	1	3	3	3	3	2	1	3	2
Sándor Gyula	2	1	3	3	3	3	3	2	4	2
Scultéti Kálmán	1	1	3	3	3	3	2	2	3	fm
Sípos József	1	1	3	3	3	3	2	2	3	2
Sohajda Gyula	2	1	3	3	3	3	2	1	3	4
35 Szalados Sándor	2	1	3	3	3	3	2	2	3	1
Szállási István	1	1	2	1	1	2	1	2	3	3
Szobonya Miklós, ref.	2	2	4	3	3	3	3	2	3	1
Szóllóssy Károly	2	1	3	3	3	3	3	2	4	1
Szűcs János	2	1	2	2	3	3	2	2	3	2
40 Toma József	2	1	3	4	4	3	3	3	4	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség-tan	Testgyakorlás
Tóth János	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1
Unhold Károly	1	1	3	3	2	3	2	3	3	1
Vajka Mihály	2	1	3	4	3	3	2	3	3	2
Vass József	2	2	4	4	3	3	3	3	3	1
45 Werner Gyula	1	2	2	3	3	3	3	3	3	1
Wéber Mihály, np.	1	1	2	3	3	3	2	2	3	2
Összesen: 49.										

Kimaradtak: Dorner József, Grézló János, Kovács István.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Barborik István.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiség-tan	Testgyakorlás	Egészségtan
Aigner István	1	1	1	3	2	2	3	1	3	3	2	1
Ács-Sánta János, ö. d.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Ádám Lajos	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Badalik László, ism.	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	1	2
5 Bagoly József, ism.	1	1	3	3	3	3	2	2	3	3	1	2
Barna László	3	1	3	3	3	3	2	3	3	3	1	2
Bauer István, izr.	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1
Bálint József	3	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Bilinkevics Rudolf	2	1	3	3	3	2	2	3	3	3	1	1
10 Boglutz Zoltán	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3
Csefkó István	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1
Csikó Jenő	2	1	2	3	2	2	1	1	3	3	1	1
Czérna Mihály	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Dékány István	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1	1
15 Fröhlich Jenő	1	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Gál Tivadar, izr.	1	1	2	3	2	2	1	1	2	2	2	1
Grünberger Ottó, izr.	2	1	3	2	2	3	2	1	3	3	3	2
Huszka László	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1

	A tanuló neve és vallása, öszöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										
			Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Egészségtan
	Huterer György, izr.	2	1	3	2	2	3	1	1	3	3	1	1
20	Jakabffy Imre	1	1	2	3	3	2	2	1	3	3	2	1
	Juhász János	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1
	Kaszó Elek, ref.	2	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2	1
	Kaufmann András, izr.	2	1	2	2	2	2	1	1	2	1	2	1
	Kiss István id.	1	1	3	3	3	3	3	2	3	1	2	1
25	Kiss István ifj., np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Kormos György	2	1	2	2	2	2	2	2	3	3	2	1
	Lukács András	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	1	1
	Magyari-Kossa János, ism.	1	2	3	3	3	3	3	2	3	3	1	2
	Mahler Ödön, np.	2	1	1	2	2	1	3	2	2	2	2	2
	Maytinszky Endre, izr.	3	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Mecsér Ferenc	1	2	2	3	2	2	3	2	3	3	1	1
	Meizler László	1	1	2	2	2	3	2	1	3	3	1	1
	Mészáros József	3	1	2	1	1	2	2	1	2	2	3	1
35	Milkó András Pál, ism.	2	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	3
	Molnár György	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1
	Molnár Mihály	1	1	2	2	2	3	2	1	3	3	3	1
	Nacsa Aladár	1	1	3	1	2	2	2	2	1	2	1	1
	Nagy Árpád	1	1	3	3	3	3	2	1	3	3	1	2
40	Nagy Elemér	2	2	3	2	2	3	2	2	3	3	1	3
	Nagy Zoltán	1	1	2	2	3	3	1	1	3	2	2	1
	Ozsvár József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Papp Ferenc	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Pataki Ernő, izr.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2
45	Pálfi Andor	3	2	3	3	3	3	2	1	3	3	2	2
	Popper Sándor, izr.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1	1
	Salgó Gábor	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1
	Sallay Imre, np.	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	1
50	Sötér János	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
	Szilágyi József, izr.	1	1	3	3	3	2	3	2	3	3	1	1
	Szólinger József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Szőke Gyula	1	2	2	2	2	2	1	1	3	3	1	1
	Tritsch Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
55	Váradai László, izr.	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	2	1
	Vinczenti Zoltán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Weber Tibor	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	fm	1
	Wlassits Nándor	1	1	2	2	2	2	1	1	3	3	1	1

Betegség miatt vizsgálatlan maradt: Six Béla.

Kimaradt: Kling Lőrinc.

Összesen: 59.

Nyolcadik osztály
Osztályfőnök: *Kiss István.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magavisclet	T a n t á r g y a k										
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelm	Fiz:ka	Mennyiségtan	Filozófia	Testgyakorlás	
Agócsi Ernő	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Aigner Pál	1	1	2	2	3	2	2	3	3	3	1	fm
Benke László	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3	1	2
Blaskó György	1	1	2	2	3	3	3	2	3	3	1	2
5 Bokor István	1	1	2	2	2	3	2	3	3	3	1	2
Böck László	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Buocz Elemér	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Buza László, ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm
Dékány Jenő	1	1	1	2	1	3	2	2	2	2	1	2
10 Emmer Imre	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Farkas Kálmán, n. p.	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1
Fülöp István, n. p.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1
Gegő Mihály	2	1	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1
Gyarmati János	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1
15 Hajnal Endre, izr.	2	1	2	2	3	2	3	3	3	3	1	2
Háhn László	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1
Hegcdús István	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Huhn Mátyás	2	2	3	3	3	2	2	3	3	3	2	2
Ignác Ferenc	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	3
20 Jachan Frigyes	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2	1
Jäger György, n. p.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2
Katatics László	1	1	2	3	2	3	2	3	3	3	1	1
Kenderesi-Szabó Pál	1	1	2	2	3	3	3	3	3	3	1	1
Knitl Jenő	2	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1
25 Kocsis Sándor, unit.	1	1	2	2	2	2	1	3	3	3	1	2
Kois Sándor	1	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Komáromy László, ref.	1	1	1	2	2	1	2	2	3	3	1	3
Kosóczki Ferenc	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kriván Gergely	2	1	3	2	1	2	3	3	3	3	2	1
30 Martinovszky Róbert	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Masznyik Lajos	1	1	1	2	3	1	2	1	1	1	1	1
Márton Lajos	1	1	2	2	2	3	2	3	3	3	1	1
Nagy Béla, ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Novák Zoltán	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
35 Pásztor István, izr.	2	2	2	3	3	3	1	1	1	1	1	1
Popják György, ö. d.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ruck György, n. p.	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1
Sánta István	1	1	2	2	1	2	2	2	3	3	2	1
Sári István	1	1	2	2	2	3	2	3	3	3	1	2
40 Schilling Mihály	2	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Fizika	Mennyiségtan	Filozófia	Testgyakorlás
		Schmid Lóránd	1	1	2	3	2	2	2	3	3
Sípos Lajos	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Sobó Géza, ág. h. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm
Soóky Sándor	1	1	1	2	1	3	2	2	3	1	2
45 Spórer László, izr.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	fm
Szabó István	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Szomora József	2	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1
Takó F. József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Técsi Géza, ref.	1	1	2	2	3	3	3	2	3	2	2
50 Trampler János. n. p.	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1	1
Vass József, n. p.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1
Vogel Ákos	2	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2
Weber Gyula	1	2	1	1	2	2	2	1	2	2	1
Winkler László, izr.	1	1	3	3	3	2	2	3	3	2	1
55 Zódi Ernő	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1

Beteg: Kis László, izr. és Stupka Lajos.

Meghalt: id. Kocsis Sándor.

Összesen: 58.

Kimutatás a nyilvános tanulók

a) szám

O s z t á l y o k		I. A			I. B			II. A			II. B			II. C			III. A										
A tanulók száma		67			63			47			52			42			38										
Magaviselet	Példás	41			40			40			37			31			29										
	Jó	26			21			7			13			11			9										
	Szabályszerű	—			2			—			2			—			—										
	Kevésbé szabályszerű	—			—			—			—			—			—										
T a n t á r g y a k		Jeles			Elégséges			Elégtelen			Jeles			Elégséges			Elégtelen										
		Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen										
E l ő m e n t e l	a) t a n t á r g y a k s z e r i n t	Vallásan	43	14	9	1	48	13	2	—	35	9	3	—	38	13	1	—	33	7	2	—	27	10	1	—	
		Magyar nyelv	9	29	27	2	13	19	29	2	9	11	25	2	17	19	16	—	5	9	26	2	6	14	16	2	
		Latin nyelv	7	20	32	8	4	17	39	3	7	9	28	3	5	14	26	7	2	7	26	7	3	12	17	6	
		Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Francia nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	11	10	26	—	12	9	29	2	6	17	19	—	5	11	22	—	
		Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	17	14	—	
		Földrajz	16	20	28	3	19	26	18	—	15	13	16	3	21	19	11	1	17	15	10	—	16	10	12	—	
		Természettud.	23	23	17	4	24	22	17	—	17	18	12	—	29	13	10	—	21	12	8	1	—	—	—	—	
		Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	21	3	
		Mennyiségtan	9	19	31	8	9	22	26	6	12	12	21	2	16	16	18	2	9	13	17	3	2	10	16	10	
		Filozófia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Rajz	2	21	39	5	3	26	32	2	10	22	15	—	5	23	23	1	2	18	22	—	4	16	16	2	
		Testgyakorlás	12	40	15	—	17	36	9	—	14	25	7	—	14	30	7	—	10	25	7	—	14	23	1	—	
		Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Enek	21	41	5	—	22	29	12	—	21	25	1	—	19	27	6	—	21	13	8	—	—	—	—	—	
		Összesen		142	227	203	31	159	210	184	13	151	154	154	10	176	183	147	13	126	136	145	13	89	132	136	23
		Testgyakorlás alól felm.		—			1			1			1			—			—								
		b) általános osztályzat szerinti	Jeles rendű	6			4			7			4			1			3								
			Jó rendű	19			22			8			16			9			8								
Elégséges rendű	28			29			29			24			25			15											
Bukott 1-ből	6			6			—			6			3			8											
„ 2-ből	2			—			1			—			3			—											
„ többől	6			2			2			2			1			4											
Bukott összesen		14			8			3			8			7			12										

Rendkívüli tárgyak.

A rendkívüli tantárgyak tanítását iskolánkban a nm. VKM.-nek 1929. évi május hó 2-án 540—0—6—1929. V. szám alatt kiadott Szabályrendelete irányította. Mivel az intézetnek állandó templomi énekkara van, minden, arra alkalmas római katolikus vallású tanulóra nézve kötelező volt a műének gyakorlása, természetesen minden tandíj nélkül. Az iskolai év elején tanítottuk a francia nyelvet és a szabadkézi rajzot is, de részben a Szabályrendelet 12. §-ának alkalmazása miatt, részben pedig a tanulók anyagi körülményeinek leromlása miatt, ezen tárgyak rendkívüli tanítását be kellett szüntetni. A tanított tárgyakban az elért eredmény teljesen kielégítő.

Angol nyelv.

Tanár: *dr. Nádas Zoltán*

VI.

Domján Jenő jeles
Genzinger Péter jeles
Jójárt László jeles
Kaufmann István jeles

VII.

Kaufmann András jeles
Pataki Ernő jeles

VIII.

Jäger György jeles

Gyorsírás.

Kezdő gyorsírók.

Tanár: *dr. Kovács Alajos.*

III. A)

Forgács László jeles
Mecsér Béla jeles

IV. A)

Auer Sándor jó
Bayer Miklós jeles
Biacsi Sándor jó
Elek József jeles
Hogyor Jenő jeles
Klein Arthur jeles
Kodé Kornél jó

Szűts István jeles

IV. B)

Engelthaller Dezső jeles
Farkas György jó
Mály Lajos jó
Sípos László jeles
Szentpéteri Ödön jó
Varga István jeles

V.

Borbola József jeles

Műének.

Tanár: *Rassovszky Gyula*

I. A)

Dietrich Mihály jeles
Ignác Géza jeles

I. B)

Dancs István jeles
Kökény Balázs jeles
5 Tábitth Tibor jeles

II. A)

Buócz Zoltán jeles
Eckerdt László jeles
Horváth László jeles
Matzkó Endre jeles
10 Naszády József jeles
Pap István jeles

- Papp László jeles
 Schenker Béla jó
 Szécsi Ferenc jeles
 15 Singer Ferenc jeles
 Szirovicza Imre jeles
 Tóth Ágoston jeles

II. B)

- Böröcz Endre jeles
 Horacssek Rezső jeles
 20 Koczka László jeles
 Mazula Antal jeles
 Verók Ernő jeles
 Zelei Mihály jeles

II. C)

- Bély József jeles
 25 Faragó István jó
 Freidinger Pál jó
 Károviés József jeles
 Klaeskö Győző jeles
 Kuminka György jeles
 50 Szabó Tibor jó
 Tóth János jeles

III. A)

- Hambek Győző jeles
 Hermann József jeles
 Horváth László jeles
 55 Janikovszky Béla jeles
 Móró Gábor jeles
 Szirovicza János jeles
 Zubek Ferenc jeles

III. B)

- Csiky István jeles
 40 Dobó István jeles
 Haska György jeles
 Ördög József jeles
 Pávó Ferenc jeles
 Ritli Gyula jeles
 45 Sasi István jeles

IV. A)

- Czeglédy József jeles
 Faulhaber Ferenc jeles
 Gegess József jeles

IV. B)

- Engelthaller Dezső jeles
 50 Mály Lajos jeles

- Papp Ágoston jeles
 Rakonczai János jó

V.

- Csonka Miklós jeles
 Fédl Ferenc jeles
 55 Horváth Tibor jeles
 Kosóczki László jeles
 Kószó János jeles
 Major László jeles
 Pelle Pál jeles
 60 Poszt József jeles
 Tóth Ernő jeles

VI.

- Czérna István jeles
 Czimmer Miklós jeles
 Cserta Ferenc jeles
 65 Hódi József jeles
 Pintér Zoltán jeles
 Sándor Gyula jeles
 Szalados Sándor jeles
 Tóth János jó
 70 Vajka Mihály jeles
 Vass József jeles

VII.

- Czérna Mihály jeles
 Csefkő István jeles
 Csikós Jenő jeles
 75 Huszka László jeles
 Juhász János jó
 id. Kiss István jeles
 Lukács András jeles
 Mecsér Ferenc jeles
 80 Nagy Árpád jeles
 Sötér János jeles
 Szőke Gyula jeles
 Vinczenti Zoltán jeles
 Wlassits Nándor jeles

VIII.

- 85 Emmer Imre jó
 Fülöp István jeles
 Hegedüs István jeles
 Kenderesi Szabó Pál jó
 Kosóczki Ferenc jó
 90 Martinovszky Róbert jó
 Popják György jeles
 Ruck György jeles
 Sánta István jeles
 Tramplér János jeles

*Olasz nyelv.*Tanár: *dr. Nádas Zoltán.*

<i>III. B)</i> Lakos Endre jó	<i>VI.</i> Domján Jenő jeles
<i>IV. B)</i> Domján András jeles	<i>VII.</i> Sőtér János jeles
<i>V.</i> Szádeczky-Kardoss Samu jeles	Triltsch Vilmos jeles
Horváth Tibor jeles	Csefkó István jeles
Rosiu Tivadar jeles	Szólinger József jeles

azonban sikeres javító érettségi vizsgálatot tett és pedig: Bausch Ferenc István, Kovács Lajos, Magyar János a mennyiségtanból, Lótz Pál, Molnár István, Pető Ferenc, Pótyondy Lóránd, Strifler György a latin nyelv és irodalomból és Sarkady István a fizikából.

A decemberi pótló érettségi vizsgálatok alkalmával mindössze két tanuló tett javító érettségi vizsgálatot. Boros József a latin nyelv és irodalomból és Kovács Károly a mennyiségtanból. A vizsgálat december 12.-én folyt le ugyancsak dr. Kaufmann György tanker. kir. főigazgató elnöklete mellett.

Az évvégi vizsgálatra jelentkezett 56 tanuló.

Az írásbeli vizsgálatok május 17., 18. és 19. napjain voltak. a görög kiegészítő írásbeli vizsgálat 20-án volt.

I. A magyarból: 1. irodalmi tétel: A magyar nemzeti sors és lélek erősítésére milyen törekvéseket ismertem meg a XIX. század irodalmában? Eredmény: jeles 21, jó 22, elégséges 13, elégtelen —.

2. Fizikai tétel: Az egyenáram és a váltakozó áram a technikában.

II. A latin tétel: Cicero: De officiis l. III. c. 5. (Mások kárára nem szabad saját hasznunkat keresni.) Eredmény: jeles 11, jó 22, elégséges 22, elégtelen 1.

III. A német nyelvből: Faust-Sagen. Eredmény: jeles 10, jó 9, elégséges 24, elégtelen 13.

IV. A görög nyelvből: Homeros: Odysseia IX. 345—370. Eredmény: jeles 3, jó 6, elégséges 4, elégtelen —.

A szóbeli vizsgálatok június 1—8. napjain voltak. Az írásbeliek alapján 56 tanuló bocsáttatott szóbelire. A szóbeli vizsgálatokon dr. Kaufmann György tanker. kir. főigazgató elnökölt. Eredmény: kitűnő: 4, jeles 4, jó 15, érett 22. Egy tárgyból 11 tanulót javító vizsgálatra utasított a vizsgáló bizottság. Görög nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálatot tett 10 tanuló sikerrel.

Érettségi vizsgálatot tett tanulók névsora:

A tanuló neve és vallása	Születésének helye és ideje	Érettségének foka	Választott pályája
Agócsi Ernő	Szeged, 1914 máj. 13.	érett	katonai
Aigner Pál	Szeged, 1914 szept. 26.	jó	jogi
Benke László	Déaványa, 1913. jun. 3.	érett	jogi
Beretzky András	Hidalmás, 1910 április 1.	érett	kereskedelmi
5 Blaskó György	Nyírbakta, 1914 szept. 6.	jó	vegyészi
Bokor István	Szeged, 1913 szept. 29.	érett	teológiai
Böck László	Szeged, 1914 jan. 24.	érett	katonai
Buocz Elemér	Temesvár, 1913. juli. 3.	jó	katonai
Buza László, ref.	Kolozsvár, 1914 febr. 11.	kitűnő	mezőgazd.
10 Dékány Jenő	Szeged, 1914 jul. 17.	jó	orvosi

A tanuló neve és vallása	Születésének helye és ideje	Érettségének foka	Választott pályája
Farkas Kálmán	Kkdorozsma 1911 szept. 15.	jó	teológiai
Fülöp István	Battonya, 1912 jul. 4.	jó	teológiai
Gyarmati János	Szeged, 1914 jul. 28.	jó	jogi
Hajnal Endre, izr.	Szeged, 1914 dec. 27.	érett	orvosi
15 Háhn László	Szeged, 1913 nov. 21.	jeles	bölcsészeti
Hegedűs István	Szeged, 1914 máj. 29.	jeles	vegyészi
Huhn Máttyás	Ujszentiván, 1912 dec. 15	érett	hivatalnoki
Jachan Frigyes	Cattaro 1912 június 11.	érett	jogi
Jäger György	B.-pest, 1914 jan. 11.	jó	paptanári
20 Katatics László	Ujvidék, 1913 máj 25.	érett	katonai
Kenderesi-Szabó Pál	Lugos, 1914 febr. 28.	érett	hivatalnoki
Kocsis Sándor, unit.	Makó, 1914 jan. 18.	érett	hivatalnoki
Kois Sándor	Szeged, 1913. ápr. 9.	érett	hivatalnoki
Komáromy László ref.	Buziásfürdő, 1914 nov. 12.	jó	katonai
25 Kriván Gergely	Mezőhegyes, 1914. feb. 11	érett	teológiai
Masznyik Lajos	Bátaszék, 1914 ápr. 6.	jeles	bölcsészeti
Márton Lajos	Szeged, 1912 dec. 13.	érett	jogi
Nagy Béla, ref.	Szeged, 1913 máj. 15.	kitűnő	közs. jegyzői
Novák Zoltán	Lugos, 1914 jun. 28.	érett	jogi
30 Pásztor István, izr.	Szeged, 1914 ápr. 25.	jó	vegyészi
Popják György	Kkdorozsma 1914 máj. 5.	kitűnő	orvosi
Ruck György	Elek, 1912 febr. 13.	jó	teológiai
Sánta István	Szeged, 1913 nov. 29.	jó	bölcsészeti
Sári István	Szeged, 1914 ápr. 9.	érett	jogi
35 Schilling Mihály	K.-Köblény 1913 okt. 18.	jó	hivatalnoki
Schmid Loránd	Debrecen, 1913 szept. 27.	érett	katonai
Sobó Géza ág. h. ev.	Apatin, 1914 aug. 5.	jeles	orvosi
Soóky Sándor	B.-pest, 1913 okt. 15.	érett	orvosi
Szomora József	Szeged, 1913 márc. 2.	érett	testnev. tanári
40 Takó F. József	Sándorfalva, 1913. okt. 18	kitűnő	orvosi
Tramplér János	Mezőhegyes 1914. máj. 21.	érett	teológiai
Vass József	Kkdorozsma, 1914 jan. 23	jó	teológiai
Vogel Ákos	N.-becsk., 1914 márc. 20.	érett	katonai
Weber Gyula	Szeged, 1913 febr. 16.	jó	jogi
45 Winkler László, izr.	Szeged, 1913 dec. 28.	érett	gazdasági

d) Üzemek, intézmények helyszíni tanulmányozása. Kirándulások.

Sorszám	I d ő p o n t				Osztály	Részvevő	A k i r á n d u l á s		
	év	hó	nap	óra			h e l y e	c é l j a	v e z e t ő j e
1	1932	április	9	9—12	II. A.	47	Tisza-töltés	Árvízvédelmi berendezés megtekintése	Wolf
2	1932	„	11	17—18	„	28	Városi kertészet	Ökológiai megfigyelések	dr. Kiss M.
3	1932	„	12	17—18	„	36	„ „	„ „	Wolf
4	1931	október	13	8—9	II. C.	41	Stefánia sétány	Fák és bokrok megismerése	dr. Kiss M.
5	1932	április	25	10—11	III. B.	29	Fogad. templom	Az orgona megtekintése	„ „ „
6	1932	május	13	8—9	„	30	Repülőtér	A repülőgépek és repülés megtekintése	„ „ „
7	1932	„	18	8—9	„	30	Tüzoltószertár	Az eszközök és berendezések „	„ „ „
8	1932	„	30	9—10	„	20	Dohánygyár	Az üzem megtekintése	Papp
9	1932	„	30	10—11	„	20	Villanytelep	„ „ „	„
10	1932	április	25	9—10	IV. A., B.	67	Orion bőrgyár	„ „ „	dr. Kiss M.
11	1932	„	25	10—11	„	67	Háztart. ecetgyár	„ „ „	„ „ „
12	1932	május	10	9—11	„	68	Kenderfonógyár	„ „ „	„ „ „
13	1932	„	5	12—13	„	46	Fogad. templom	Építési stílus tanulmányozása	dr. Nádas
14	1932	„	20	12—13	„	41	Alsóv „	„ „ „	„ „
15	1932	„	27	12—13	„	43	„ „	Régi egyh. ruhák és edények megtek.	„ „
16	1932	„	21	12—13	IV. B.	33	Városi Múzeum	Őslénytár megtekintése	dr. Kiss M.
17	1932	„	14	9—11	„	33	Faipari szakisk.	Az üzem megtekintése	Dorogi
18	1932	„	12	9—11	IV. A.	38	„ „	„ „ „	„
19	1931	október	1	16—17	V.	53	Népliget	Növénybiológiai megfigyelések	dr. Kiss M
20	1932	április	14	12—13	VII.	56	Fogad. templom	Az orgona megtekintése	dr. Zányi
21	1932	május	13	8—9	VIII.	50	Repülőtér	A repülőgépek és repülés megtekintése	„ „

Madarak és fák napja. A gimnázium tanulói ezen tanévben május 7-én 5 csoportban nagy lelkesedéssel ünnepelték meg a madarak és fák napját. Az I. b) és IV. a) osztály tanulói Sándorfalvára rándultak ki autóbuszon. dr. Kiss Márton és Kmety György tanárok vezetésével. Az erdőben a következő műsor keretében ülték meg a madarak és fák napját: A Himnusz eléneklése után Dancs István I. b) o. t. szavaltta el dr. Fromm Gézáné: Madarak és fák napjára c. költeményét. Dr. Kiss Márton tanár a madárvédelem gyakorlati vonatkozásairól beszélt. Bayer Miklós IV. a) o. t. Kozma Andor: Erdőirtás és Milvius István I. b) o. t. Csánki Mariska: A kis költözőkhöz c. költeményeket szavalták el. A tanulságos ünnepélyt a Szózáttal fejezték be. Az ünnepély végeztével különféle játékkal szórakoztatták a tanulókat.

A II. b) osztály tanulói Wolf Miklós osztályfőnök vezetésével Pusztaszerre vonultak autóbuszon. Korényi Károly és Dávid Lajos szavaltai után Wolf Miklós tanár beszélt a madarak és fák hasznáról és kíméletéről. A nap hátralevő részében a tanulók változatos játékokkal szórakoztatták. Hálás köszönet illeti a Városi Autóbuszüzem igazgatóságát, az őrgróf Pallavicini uradalom pusztaszeri és sándorfalvi intézőségét a jól sikerült kirándulás lehetővé tételéért.

Az I. a), II. c), III. a), IV. b), V., VI. osztályok osztályfőnökeik vezetésével a Kállay-ligetbe vonultak ki. A ligetbe való megérkezés után elénekelték a Himnuszt, majd Papp János IV. b) o. t. elszavaltta Dallosy Margit: Rab hazában c. költeményét. Dr. Nádas Zoltán tanár a madarak és fák megbecsüléséről mondott beszédet. A Hiszekegy eléneklése előtt még Kiss János IV. b) o. t. elszavaltta Csánki Mariska: A kis költözőkhöz c. költeményét. A nap hátralevő részét az ifjúság vidám játékkal töltötte el.

A III. b) osztály Papp Elemér osztályfőnök vezetésével Ószentiván határában a következő műsorral ünnepelte meg a Madarak és fák napját. Himnusz. Haska György elszavaltta Sziklás Gizella: Madarak c. költeményét. Wigner János virág- és madárszeretetre buzdította társait. Papp Tibor felolvasta „Noro és az elefánt” c. mesét. Lakos Endre elszavaltta Tompa: „A gólyához” c. költeményét. Majd „Érdekes történetek a számárról” felolvasása után Papp Elemér mondott értékes beszédet. (A természet az Isten temploma. Az Úr mindent a mi gyönyörűségünkre és hasznunkra teremtett. Ugy járjuk tehát a természetet, mint akik az Isten gondolatait értjük és a nekünk nyújtott javakkal okosan élni s az Ő keze munkáját megbecsülni tudjuk.) A szép ünnepélyt a Hiszekegy fejezte be.

A madarak és fák napját a II. a) osztály 45 tanulója Koczun Jakab osztályfőnök és a VII. osztály 55 tanulója Barborik István osztályfőnök vezetésével Szatymazon ünnepelte meg. Gyönyörű májusi nap kedvezett a kiránduló diákságnak és nagyban hozzájárult a nap jelentőségének ünnepélyes átérzéséhez. A diákok a falucska templomában

szentmisét hallgattak, utána a templomkertben kis ünnepéllyel egybe-
 kapcsolt megemlékezés történt a „Madarak és fák“ napjának jelen-
 tőségéről a következő műsorról: Hiszekegy . . . Majd Kamenszky Béla,
 a szatymazi gazdasági iskola igazgatója mondott élvezetes és tanul-
 ságos beszédet a madarak és fák védelméről, megemlítve annak köz-
 és nemzetgazdasági és esztétikai jelentőségét. Kulinyi—Vincze: Szép
 vagy, gyönyörű vagy . . . dal eléneklése után Eckerdt László II. a) o. t.
 szavalta el Gárdonyi Géza: A falu reggel című költeményét. Juhász
 János VII. o. t. „Történet az erdőről“ c. poetikus rajzát olvasta fel.
 Tóth Ágoston II. o. t. elszavalta Gárdonyi Géza: A falu este c. költe-
 ményét. Az ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget. Ünnepély után
 a diákok megtekintették a szép új gazdasági iskolát, Kúp Béla száza-
 dos nagykiterjedésű, szakszerűen kezelt gazdaságát és gyümölcsösét. A
 kirándulókat dr. Fráter Zoltán ügyvéd úr látta vendégül, ahol a nap-
 tölbi részét, a kirándulás céljának megfelelően a szabad természetben,
 játékkal, énekekkel, zenével töltötték el. A jól sikerült ünnepélyért (mely
 hangulatos külsőségén kívül lélekben is teljesen megfelelt céljának) kö-
 szönet jár a vendéglátó ügyvéd úrnak, a diákságot kataluzoló Ka-
 menszky Béla gazd. isk. igazgató úrnak, Kúp Béla százados úrnak és a
 MÁV. szegedi állomásfőnökségének.

e) A tanulók az intézet egyesületi életében.

Mária Kongregáció. Kongregációnk ez évben is szép célkitűzéssel
 kezdte meg munkáját. Továbbra is megmaradtak a szakosztályok: a
 hitbuzgalmi, eucharisztikus, szociális és sajtószakosztályok, amelyeknek
 keretében a vezetők előadásait dr. Nadas Zoltán prézes irányítása mel-
 lett fontos megbeszélések követték. A prézes több, egymásbakapcsolódó
 előadást tartott azokról a társadalmi kérdésekről, amelyek részben idő-
 szerűségüknél fogva számíthatnak a diákok érdeklődésére, részben pe-
 dig azért, mert valamilyen formában az ő életükbe, vagy legalább is
 jövőjükbe vágnak. A kongregáció résztvevő ünnepélyek rendezésében;
 ünnepélyesebb gyűléseket tartott a rendes heti összejövetelek és ájtatos-
 ságokon kívül, végezte a havi közös gyónását és áldozását, s az anyagi
 lehetőségek szerint gyarapította néhány kötettel és folyóiratokkal a szor-
 galmasan használt könyvtárát. A tagok száma 63 volt, közöttük 32 je-
 lölt. Sajnos, a tél szokatlan zordságát, amely a távol lakó tagok több
 összejövetelét meghiúsította, a szombati napokra eső, illetve akkor kez-
 dődő szüneteket, amelyek szintén az évi összejövetelek számát csök-
 kentették, nemkülönben a nehéz anyagi viszonyokat, amelyek folytán
 különféle beszerzések lehetősége erősen redukálódott, kongregációnk is
 megsínylette. Reméljük, hogy a jövő esztendő e tekintetben is bővebb
 aratást fog hozni. Deus det incrementum. (dr. n. z.)

A Hitterjesztés Egyesülete részben a súlyosabbra fordult gazdasági viszonyok, részben pedig az ifjúság érdeklődésének más irányba való terelődése következtében az idén sem dicsekedhetik az első lustumban tapasztalt szép eredménnyel. A missziós nyomtatványokból 60 Szent Mihály-naptár, és 20 Gyermeknaptár kelt el; a Missziós Ifjúságnak 17, a Világpóstának 3, a Katholikus Misszióknak 12 előfizetője volt. A tagsági díj, sajnos, a folyóiratok előfizetésére sem volt elég.

A tagok (36) havonként a szentisgégekhez járultak. Többen közülök a 6 Szent Alajos vasárnapot is megtartották, azonfölül számos szentáldozás és misehallgatás felajánlásával és rózsafűzér elmondásával segítették a missziós ügyet. A heti összejöveleteken kívül, amelyeken az adományok összegyűjtése és missziós iratok kiosztása volt a fődolog, négy ünnepélyes gyűlést tartott az egyesület, még pedig október 18 án egy alakulót, november 22-én egy Szent Erzsébet ünnepélyt, vízkereszt és pünkösd alkalmából pedig egy-egy missziós tárgyú ünnepélyt. Sajnos, az idén ezek se örvendtek valami nagy látogatottságnak. Közönségük, mint az egyesületé általában, a kieszeminárium növendékein kívül jóformán csak a MÁV.-internátus neveltjeiből került ki. A missziós folyóiratokat sem igen sikerült többi növendékeinknél elhelyeznünk. A tagoktól begyűlt bélyeget, ezüstpapírt és egyéb adományokat a helybeli jezsuita és ferencrendi központnak adtuk át.

Az egyesület tisztikara egy olvasóköri elnökből (Masznyik Lajos VIII. o. t.), egy főterjesztőből (Trampler János VIII. o. t.), egy főzelátorból (Kriván Gergely VIII. o. t.) és osztályonként egy-egy terjesztőből és zelátorból állott a három (szavalóköri, propaganda és hitbuzgalmi) szakosztálynak megfelelően. Gyűjtést, a nehéz viszonyokra való tekintettel, nem rendeztünk. Könyvállományunk vétel útján öt darabbal szaporodott. *Dr. Révai József.*

Önképzőkör. Intézetünk Önképzőköre közvetlen a tanév megnyitása után, szeptember 13-án tartotta 92. alakuló gyűlését Koczum Jakab tanár vezetése mellett.

A kör tisztviselői az 1931—32. évben a következők: Elnök: Popják György VIII. o. t., főjegyző: Buócz Elemér VIII. o. t., pénztáros: Nagy Béla VIII. o. t., főkönyvtáros: Fülöp István VIII. o. t., aljegyzők: Tritsch Vilmos és Juhász János VII. o. t., alkönyvtáros pedig Vinczenti Zoltán VII. o. t.

Az önképzőkör, mint minden évben, ezidén is számos gyűlés és ünnepély tartásával felelt meg kitűzött céljának. Összesen 1 alakuló, 12 rendes, 1 záró gyűlést tartott, és 3 ünnepélyt rendezett. Az utóbbiak közül 2 hazafias volt, az október 6-i és a március 15-i, egy díszgyűlés Kazinczy emlékére, 2 pedig gyászünnepély, egy az elhunyt tanárok, — a második pedig Dugonics sírjánál.

Az Önképzőkör tagjai gazdag és értékes munkásságot fejtettek ki minden szereplésükkel jelentékenyen emelték a kör nívóját. **Szorgalmas**

munkásságukért dícséretet érdemelnek: Popják György VIII. o. t., Buócz Elemér VIII. o. t., Schilling Mihály VIII. o. t., Juhász János VIII. o. t., Csefkó István VII. o. t. és Szűcs János VI. o. t.

A tanári kar tagjai közül többen állandó érdeklődéssel kísérték a kör működését, meglátogatták a gyűléseket és résztvettek az ünnepélyeken.

Ünnepélyeink műsora:

1931. október 6.

1. Szózat: Énekli az intézet énekkara.
 2. Aradi Golgotán. Szavalja: Eckerdt László II. a) o. t.
 3. Ünnepi beszéd. Mondja: Buócz Elemér VIII. o. t.
 5. Imádkozzunk a hazáért . . . Énekli az intézet énekkara.
- Halottak napján a tanárok sírjánál:

1. Békén nyugodjál: Énekli az intézet énekkara.
2. Gyászbeszéd. Mondja: Schilling Mihály VIII. o. t.
3. Gyászdal: Énekli az intézet énekkara.

Dugonics András sírjánál Popják György VIII. o. t. mondotta az ünnepi beszédet.

1931. november 22. Kalazancius ünnepség.

A szent mise alatt a szent beszédet dr. Nádas Zoltán kegyesrendi tanár mondotta.

Az ünnepség műsora a következő:

1. Kőszegi: Air. Előadja a gimnáziumi zenekar.
2. Vargha Gyula: Szent Erzsébet. Szavalja: Bayer Miklós IV. o. t.
3. Kőnig Péter: Hymnus De Josepho Calasanzio. Előadja a gimn. énekkara.
4. Dienzl: Pásztordal. Lauska: Rondo. Zongorán előadja: Eckerdt L. II. o. t.
5. Kreutzer: Éji szállás Granadában. Előadja: a gimn. énekkara.
6. Ünnepi beszéd. Mondja: dr. Sík Sándor egyetemi tanár.
7. Beethoven: Isten dicsősége. Előadja: a gimn. énekkara.
8. Liszt Nándor: Magyar diákok útján. Szavalja: Tóth Ágoston II. o. t.

A szavalatot élőképek, ének, és zene kísérik.

Szereplők: Diákok: Hamza M. I. a), Csonka L., Falcione K., Sokesics L., Szalágyi A., Witzenez M., Zakar Gy. II. a), Domján J., Rosiu A., Rosiár L. II. b). Vörössapkások: Domján J., Czimmer M., Grézló J., Hódi J., Sípos J., Sóhajda Gy. VI. o. t., Cserkészek: Borbola J., Forinyák K. V., Domján A., Somogyi K., Hechtl L. IV. a), Láng T. IV. b), Gyulai J., Forgács L. III. a), Fröhlich J. VII., Resiu T., Kollár I. Kalazancius: Fülöp I. VIII., Erdősi I.: Rónai J. VI., Egy piarista: Nagy L. VI. o. t.

Harmóniumon játszik: Popják Gy. VIII. o. t. Zongorázik: (Beethoven: Gyászdal) Aigner P. VIII. o. t.

1932. március 15-iki hazafias ünnepély műsora:

1. Révfy Géza: Fohász. Énekli: a gimn. vegyeskara.
2. Ünnepi beszéd. Mondja: Popják György, az Önképzőkör ifj. elnöke.
3. Goltermann: Religioso 53. Csellón előadja: Fiedler György I. b) o. t., és zongorán kíséri Eckerdt László II. o. t.
4. Talpra magyar. Énekli: a gimn. vegyeskara.
5. Ifj. Hangay Sándor: Márciusi napok. Szavalja: Bayer Miklós IV. a) o. t.
6. Rátkay: Magyar dalok. (A magyar. — Dolgozz, magyar. — Szűz Anyánkhöz. — Teremts újra magyarnak.) Énekli: az Önképzőkör férfikara.
7. Ábrányi—Horváth: Mi a haza? Melodráma. Szavalják: Hegedűs István VIII., Bózsó J. I. a) o. t. Zongorán játszik: Popják György VIII. o. t.
8. Szent-Gály: Szabadságharci dalok. Előadja az Önképzőkör zenekara.

1932. május 29.-i évzáró ünnepély műsora:

1. Schubert: A hársfa. — Vadrózsa. Énekli a gimn. énekkara.
2. Ünnepi beszéd. Mondja: dr. Buza László egyetemi tanár.
3. Mozart: B-dur trio. Előadják: Jachan Frigyes, Dékány Jenő és Popják György VIII. o. t.
4. Jakab—Fichtner: Riadó. Énekli a gimn. énekkara.
5. Fichtner László: Air. Csellón előadja: Fiedler György I. b). Zongorán kíséri: Popják György VIII. o. t.
6. Gyóni Géza: Csak egy éjszakára . . . Szavalja Tóth László V. o. t.
7. Halász—Győry: Piros hajnal . . . Énekli: Jachan Frigyes VIII. o. t., Eckerdt László II. a) o. t., zongorán kíséri: Popják György VIII. o. t.
8. Az iskolából távozók nevében búcsúzik Popják György VIII. o. t. o. t., az Önképzőkör ifj. elnöke. A beérkezett pályamunkák eredményéről beszámol: Buócz Elemér VIII. o. t., az Önképzőkör főjegyzője.
9. Pogátsnigg: Magyar dalok. Énekli a gimn. énekkara.

Ifjúsági Segítő Egyesület. Közel százéves egyesületünk egyre aggasztóbb mértékben érzi az idők mostohaságát. Régi aranyalapja az inflációs időkben papírrá vált, de odalett az ifjúság jómódú részének nobilis gestusa is, amellyel önzetlenül és igazán úri módon segítette szegénysorsú társait. A régi jó időknek ma már csak az emléke él, amint-hogy a régi jó időkben osztályonkiint nyújtott ruhasegélyek messze fölülmúlták a mai segélynek nevezhető összeget. A bajt természetesen fokozta az a körülmény, hogy az új tanterv végrehajtása jóformán az egész könyvallomány kieserélését vontta maga után, ami a mai nehéz viszonyok mellett anyagi erőinket messze fölülmúló befektetést követelt. Így aztán nemcsak a legfelső engedéllyel teremtett segélyalapot

kellett könyvvásárlásra fordítanunk, hanem még azonfelül is segínyt kellett kérnünk intézetünk igazgatóságától az általánból. Szeretnők hinni, hogy legközelebbi beszámolónk jobb színben tünteti fel jómódú ifjúságunk áldozatkészségét és szegénysorsú tanulónk teherbíró képességét. A jövő tanévben talán sorra kerülhet a Dinnyés festőművésztől ajándékozott kép jövedelmezőbb kisorsolása is.

Az Egyesület tisztikara a tavalyi év végén megejtett választás eredményeképpen a következő volt: Elnök: Fülöp András VIII. o. t. Titkár: Jäger György VIII. o. t. Főkönyvtáros: Sári István VIII. o. t. Főjegyző: Schilling Mihály VIII. o. t. Pénztáros: Ruck György VIII. o. t. Ellenőr: Huszka László VII. o. t. Ruhatáros: Sötér János VII. o. t. Alkönyvtáros: Kiss Károly V. o. t. Aljegyző: Gyurkovics Béla VI. o. t. Külön dicséretet érdemel a két könyvtáros, főképpen a nagyszünetben végzett önzetlen és fáradhatatlan munkáját. Az egyesületi pénztár állása a következő volt (1932. máj. 15-én): Bevétel: Maradvány 1930—31-ről 21·06 P. A gimn. igazg. segélye 1100·— P. A DMKE segélye 90·— P. A Piarista Diákszövetség segélye 50·— P. A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár segélye 10·— P. Használati díjak 784·70 P. Összesen 2055·76 P. Kiadás: Könyvekért 2003·94 P. Egy tanuló felvételi díja 26·— P. Összesen 2029·94 P. Marad 1932—33-ra 25·82 P.

Cserkészlet. A 82. Zrínyi cserkészcsapat működése ebben az évben a csendes munka jegyében folyt le. A gazdasági összeomlás a megélhetés nehéz gondját rakta az emberek vállára, s a bizonytalanság kínos érzésével, fásultsággal és közönyösséggel töltötte el a lelkeket, és — sajnos — félelmetes komolyságával idő előtt tolakodóan kopogtat a gyermeki lélek ajtaján is. Embertől, közösségtől, intézményektől súlyos áldozatokat követel. Ez az „atra cura“ bénítólag hatott a mi működésünkre is. Nehéz feladatok elé állított, és sok nemes terv megvalósítását akadályozta meg.

A csapat létszáma is állandóan változott. A fiúk közül sokan nem értették, illetőleg nem akarták megérteni a cserkész törvény lényegét, és a külsőséget szerették és keresték ott, ahol pedig a belső meggyőződés és a követelmények lelkiismeretes teljesítése a fontos. Az ilyenek elhanyagolták iskolai kötelességeiket, s olyan rossz eredményt mutattak fel, hogy a csapat tagjainak névsorából törölnünk kellett. Voltak azonban ez év történetében olyan jelenségek is, amelyek megnyugvást és örömet szereztek. Voltak törekvő, lelkiismeretes, munkaszerető fiúk is, akik bebizonyították, hogy a cserkészlet hathatósan hozzájárul az ifjúság lelkének és testének harmónikus kifejlesztéséhez, és olyan tulajdonságokat olt a lélekbe, amelyek az elkövetkező nagy életküzdelemben nélkülözhetetlenek.

A fiúk elméleti és gyakorlati kiképzése akadálytalanul folyt. Lélekben és testben derék embereket nevelni szép, de nagyon nehéz feladat. Nagy türelemre, lankadatlan kitartásra van szükség, míg a haladás re-

ményének halvány fénye megcsillan. A cserkészlet minden eszközt felhasznál, hogy nemes programját megvalósíthassa. Folytonos munkára, önévelésre szorítja tagjait, hogy tökéletesek és a társadalom hasznos tagjai legyenek. Törvényt szab, és hangsúlyozza, hogy csakis a törvények útján járók alakíthatják ki magukban az igaz embert.

Az újoncok kiképzését a parancsnok vezette egy-két idősebb cserkész segítségével. A már felavatottakat az őrsvezetők tanították lelkes buzgalommal a további ismeretekre.

A vezető munkáját Árokszállásy Zoltán, Bakonyi László, Bibó István, Lehoczky Károly, Pethő Dezső és Straub Ferenc egyetemi haligatők, cserkészsegédtisztok lelkes közreműködésükkel tették eredményesebbé. — Összejöveteleinken hasznos megbeszéléseket, előadásokat tartottunk. Zászlónkat is kibontottuk, hogy új tagokat nyerjünk meg a cserkészlet eszméjének. Számosan voltak, akik szívesen csatlakoztak hozzánk. A létszám jelenleg: 62.

A testvéri szeretet és együttérzés ápolására december 22-én karácsonyfa-ünnepet tartottunk.

Az V. cserkészkerület felkérésére többször teljesítettünk szolgálatot. Május 16-án József királyi herceg jelenlétében ünnepélyes keretek között az összes szegedi csapatokkal együtt avattuk fel újoncainkat. Júniusban pedig intézetünk udvarán tartottunk avatást.

Csapatunk az elmúlt nagyvakációban a Balaton partján, Szigligeten táborozott. A magyar tenger mellett töltött napok felejthetetlen emlékként élnek lelkünkben. Az idei vakáció folyamán rövid időre Tiszavárkonyon ütjük fel sátrainkat, majd csónakokon ereszkedünk le a Tiszán egész Szegedig.

Cserkészapródok. Vezető: Barborik István kegyesr. tanár, cserkésztsiszt. A munkát szeptember havában kezdi meg a lelkes csoport 33-as létszámmal. Ez a szám évvégére 16-ra apadt, amennyiben 7-en a cserkészekhez mentek át, 10-et pedig úgy kellett elküldeni, mint meg nem felelőt. A csoport hetenkint tartott összejöveteleket, amelyek a játék, a dal és a mese jegyében folytak le. Három kis apród június havában tett kisigéretet.

Dugonics-sportkör. A sportkör neve: „Dugonics Testgyakorló Egyesület“, igazolási száma: 94; alapítási éve: 1924. szeptember. Tiszteletbeli elnöke: dr. Tihanyi Béla, az intézet igazgatója, vezető tanára: Pestí Lajos testnevelő tanár, lakik Felsőtiszapart 22., II. emelet. — A testnevelési alapra fizetett 626 tanuló 1502.40 pengőt; ebből kiadás 985.40 P., megmaradt 517 P. A sportkör létszáma: 192 tanuló. Az atlétikára beiratkozott: 82, szertornára: 38, úszásra: 27, footballra: 35, asztali tenniszre: 22, birkózásra és boxolásra: 35, céllövészetre: 45, vívásra: 12 tanuló. A kör ifj. elnöke: Jachan F. VIII., alelnök: Schilling M., szakosztályvezetők: atl.: Márton VIII. o. t., birkózó: Kenderessy Sz. P. VIII. football: Schilling M. VIII. o. t., ping-pong: Pásztor I. VIII. o. t., tenisz:

Martinovszky VIII. o. t., torna: Szabó I. VIII. o. t., úszó: Böck L. VIII. o. t., vívó: Buócz Elemér VIII. o. t., jegyző: Szomora I. VIII. o. t.

A sportkör heti foglalkozásának óraszámát télen 6, ősszel, tavasszal 8 óra. A szertornát, birkózást, boxolást, asztali tenisz, valamint a vívást az intézet tornatermében gyakorolták, a céllövészetet részben a teremben, részben a levegő pályákon, az úszást télen a városi gőzfürdőben, a többi évszakokban a SzUE torontáltéri medencéjében, a focit és az atlétikát az SzTK és a SzAK pályán gyakorolták. A múlt iskolai szünetekben Bausenwein IV. o. t.-t adta ki a sportkör társadalmi sportegyesületnek.

A „Dugonics“ sportkörnek az 1931—32. évben elért eredményei:

1931. szept. 27-én rendezett első „Kisok“ teniszversenyén intézetünk csapata (Buócz, Martinovszky, Pásztor, Popják, Schilling, Winkler) második lett.

1931. okt. 6-án a szokásos városon keresztül haladó kegyeleti stafétafutásban az összes intézetek között második lett az intézetünk csapata (Kenderessy, Szobonya, Emmer, Gyugár, Nacsa, Csikós, Kaszó, Martinovszky, Háhn, Szabó, Bagoly, Popják, Jachan, Nagy, Knittel).

1931. okt. 25-én a „MASz“ déli kerületének atlétikai versenyén Jachan VIII. o. t. második lett a diszkoszdobásban 31.05 m.-rel és a súlydobásban 10.95 m.-rel, Knittel VIII. o. t. a 100 m.-es síkfutásban 11.7 mp.-el ugyancsak második lett.

1931. okt. 30-án rendezett KEAC ifjúsági atlétikai versenyen Jachan VIII. o. t. diszkoszdobásban 36.55 m.-rel, súlydobásban 11.20 m.-rel és a helyből magasugrásban 1.50 m.-rel második. Knittel VIII. o. t. a 100 m.-es síkfutásban 11.7 mp.-el és 300 m.-es síkfutásban 38.9 mp.-el második, Sípos VIII. o. t. pedig az 1500 méteren 6 perc 0.2 mp.-el szintén második helyezést ért el.

1932. febr. 21-én tartott birkózóversenyen Kenderessy VIII. o. t. és Vass VI. o. t. a kis-, illetve nagyközépsúlyban harmadikok lettek.

1932. febr. 27-én a „MOTESz“ déli kerülete által rendezett ifjúsági csapatbajnoki tornászviadalon intézetünk csapata (Jachan, Kenderessy, Kosóczky, Pető, Szabó, Szomora, Szobonya, Szöllősi) a nyújtón és a műszabadgyakorlatban délkerületi bajnokságot nyert, a gyűrűhintán, lovon, korlátán és a függeszkedésben második lett.

1932. márc. 12-én a „Felsőipar“ által rendezett „Kisok“ birkózóversenyén Szomora VIII. o. t. a légsúlyban első lett, Vass VI. o. t. a nagyközépsúlyban második, Kenderessy VIII. o. t. pedig harmadik lett.

1932. márc. 14-én tartottuk meg birkózó házi versenyünket nagy érdeklődés mellett a következő eredményekkel: Az alsó osztályban légsúlyban: 1. Makhult, 2. Gárgyán, 3. Kosóczky V. o. t.; nehézsúlyban: 1. Verók, 2. Ondák, 3. Dobó; könnyűsúlyban: 1. Gönczi, 2. Kiss, 3.

Wéber. A felső korosztályban légsúlyban: Szomora VIII. o. t., pehelysúlyban Cserta VI. o. t., a nagyközépsúlyban pedig Kenderessy VIII. o. t. lett az első.

1932. ápr. 3-án és 4-én került lebonyolításra a házi ping-pong verseny. Az egyéni versenyt Czérna VI. o. t. nyerte, második Schilling VIII. o. t., harmadik Pásztor VIII. o. t. A páros versenyt Pásztor—Schilling VIII. o. t. nyerték, Czérna—Tóth VI. o. t. második és Papp—Hó! VI. o. t. harmadik helyezettek előtt.

1932. ápr. 9-én megtartott délkerületi ifjúsági kardvívóbajnokságon Buócz VIII. o. t. első, Szobonya VI. o. t. negyedik és Salgó VII. o. t. nyolcadik lett. A verseny keretében megtartott minősítő versenyben Salgó VII. o. t. második lett. Az ugyanez alkalommal tartott törvívóversenyen Kaszó VII. o. t. második és a minősítésben első lett.

1932. ápr. 16-án a „MOTESz“ délkerületi ifjúsági tornász bajnokságán Szomora VIII. o. t. a műszabadgyakorlatban második lett, a gyűrűhintán pedig minősítést nyert.

1932. ápr. 17-én rendezett kezdők atlétikai versenyén Márton VIII. o. t. a gerelydobásban 40.90 m.-rel első lett, Popper VII. o. t. a 100 m.-es síkfutásban 12.4 mp.-el szintén első, a 200 m.-en pedig második lett; Bagoly VII. o. t. a hármasugrásban első 12.35 m.-el, Csíkos VII. o. t. pedig 1.50 m.-el harmadik a magasugrásban.

1932. ápr. 23-án megtartott osztályozó atlétikai verseny az utánpótlás szempontjából volt fontos. A verseny jó ötös csapateredményeket hozott. 5×100 m.-es stafétában első a VIII. osztály (Knittel, Jachan, Popják, Márton, Schilling) 61.4 mp.-el. Második a VII., harmadik a VI. osztály. 5×400-as staféta: első a VIII. osztály (Jachan, Sípos, Knittel, Popják, Kenderessy) 5 perc 18 mp.-el, második a VII., harmadik a VI. osztály. Súlydobásban első a VIII. osztály (Jachan, Márton, Kenderessy, Szabó, Knittel) 9.35 m. átlaggal, második a VI. osztály 7.59 m. átlag, harmadik az V. osztály. Diszkoszdobásban első a VIII. osztály (Kenderessy, Jachan, Szabó, Márton, Schilling) 30.39 m. átlaggal, második a VII. osztály 28.71 m. átlaggal, harmadik a VI. osztály. Gerelydobásban első a VIII. osztály (Jachan, Márton, Knittel, Schilling, Kenderessy) 34.69 m. átlaggal, második a VII. osztály 31.35 m. átlaggal. Magasugrásban első a VIII. osztály (Schilling, Popják, Jachan, Pásztor, Knittel) 1.47 m. átlaggal, második a VII. osztály 1.43 m. átlaggal, harmadik a VI. osztály.

Összetett versenyben első a VIII. osztály 18 ponttal, második a VII. osztály 10 ponttal, harmadik a VI. osztály 7 ponttal.

A szegedi testnevelési felügyelőség által rendezett céllövő versenyen Veress VIII. osztályú tanuló első lett és elnyerte az intézet számára a „Turul“ vándordíjat.

1932. május 2-án a sportkör házi atlétikai versenyt rendezett a következő eredménnyel: 100 m. s. f.: 1. Knittel VIII. o. t. 12.4 mp., 2. és 3.

holtversenyben Schilling és Popják VIII. o. t., 4. Nagy Oszkár VII. o. t. 400 m. s. f. 1. Kenderessy Sz. Pál VIII. o. t. 58.3 mp., 2. Popják VIII. o. t. 58.6 mp. 800 m. s. f. 1. Sípos VIII. o. t. 2.23 p., 2. Kenderessy VIII. o. t. 2.23 p. 1 mp., 3. Gegő VIII. o. t. Súlydobás: 1. Jachan VIII. o. t. 10.16 m., 2. Kenderessy VIII. o. t. 9.68 m. 3. Márton VIII. o. t. 9.42 m. Diszkoszvetés: 1. Jachan VIII., 37.35 m., 2. Márton VIII. 35.25 m., 3. Kosóczky VIII. 31.50 m. Gerelyvetés: 1. Márton VIII. 36.75 m., 2. Jachan VIII. 36.65 m., 3. Kosóczky VIII. 35.65 m. Magasugrás: Popják VIII. 150 cm., 2. Schilling VIII. 150 cm., 3., 4., 5. holtversenyben: Jachan VIII. Nagy VII., Csikos VII. 140 cm. Távolugrás: 1. Bagoly VII. 6 m. 2 cm., 2. Jachan VIII. 5.54 m., 3. Knittel VIII. 5.44 m. Hármasugrás: 1. Nagy O. VII. 12.05 m., 2. Bagoly VII. 12.05, 3. Csikos VII. 11.48 m.

Az 1930—31. évben érettségizettek által alapított iskolai vándordíjat (ezüst dobozt) Jachan Frigyes VIII. o. t. nyerte el a folyó évre.

Az intézet atlétikai rekordjai: 100 m.: 11.4 mp. (930) Wanie András. 200 m.: 24.5 mp. (931) Pálincás József. 400 m.: 56.2 (931) Kenderessy Sz. Pál. 800 m.: 2 p. 13.2 mp. (931) Kenderessy Sz. Pál. Diszkoszvetés: 37.35 m. (932) Jachan Frigyes. Gerelyvetés: 48 m. (931) Pálincás József. Súlydobás: 12.80 m. (931) Pálincás József. Távolugrás: 6.40 (930) Pálincás József. Magasugrás 170 cm. (930) Schmidt Gusztáv. Helyből távol: 2.98 cm. (930) délkel. ifj. rekord Pálincás József. Hármasugrás: 12.30 cm. (932) Bagoly József. *Úszó rekordjai*: 100 m. gyorsúszás: 1.008 (1929) Wanie András. 100 m. hátúszás: 1.17'2" (1929) Wanie András. 100 m. mellúszás: 1.268 (1931) Wlasits Nándor.

Szegedi Piarista Diákszövetség. (Dr. R. J.) Intézetünk már 1921-ben, amikor fennállásának kétszázadik évfordulóját ünnepelte, fájó szívvel tapasztalta, hogy sok ezer neveltjével csak ideig-óráig találja meg a kapcsolatot. Pedig a forradalmi idők alatt, mikor gyökeresen akartak szakítani fenn és lenn a hazafias és vallás erköcsi neveléssel kétségtelenül meg lehetett állapítani, hogy felső helyen csak a tömegek részéről megnyilvánuló óhajnak engednek. De meg az általános elszegényedésben a középiskolai és a főiskolai tanulmányokat végző ifjúság anyagi istápolása csakis a volt tanítványoknak megszervezésével lehet meg. Ezek a szempontok hozták létre öregdiák-szervezetünket, amely dr. Berecz János orvos-professzor úr elnöke alatt rövid néhány év alatt városunk egyik legtevékenyebb egyesületévé fejlődött. Szemmel tartja intézetünk volt és jelenlegi tanítványait, gyámolítja különböző segélyek nyújtásával tanulmányaik végzésében és kenyérhez igyekszik juttatni az iskolából kikerülteket. Az Alma Mater érdekeinek előmozdítását is feladatának vallja, mint kapocs az iskola és a társadalom közt. Szeged kulturális életében a diákszövetségünk által rendezett nagybójtói délutánok hézagpótlóknak bizonyultak. Az egyesület közgyűlésein egy-egy nagy pedagógus emlékének hódol, hogy kegyelettel őrizze a múltat és lelkesítsen a jövőre.

1) Tanulóink nyilvános versenyeken. Tornaverseny.

Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen iskolánk három tanulója vett részt. Ezek közül Pásztor István a mennyiségtanból, Popják György pedig a fizikából dícséretben részesült.

Délkerületi gyorsíróverseny. Intézetünk tanulói közül az 1932. április 30. és május 1-én tartott szegedi délkerületi gyorsíróversenyen Rónai Jenő VI. o. t., és Váradi László VII. o. t. a 200-as fokon, Nagy Elemér VII. o. t. pedig a 150-es fokon oklevéljutalomban részesültek. Sikerral szerepeltek még: Popják György VIII. o. t., Unhold Károly VI. o. t., Molnár György VII. o. t., és Pataki Ernő VII. o. t. a 150-es fokon; Pataki Ernő VII. o. t., Komáromy László VIII. o. t., és Nacs Aladár VII. o. t. a 120-as fokon. Ezek alapján gimnáziumunk legjobb gyorsírója Rónai Jenő VI. o. t., a második Váradi László VII. o. t., mindkettő a 200-as fokon. (D. L.)

Sportversenyek. Az 1931.—32. tanévben a következő tanulók értek el kiváló eredményeket a sportban: Buócz E. VIII. o. t. a „Vívó Klub” délkerülete által rendezett kerületi vívőversenyen első lett.

Kaszó E. VII. o. t. a fenti versenyen törvívásból második lett, minősítésben első.

Salgó VII. o. t. a vívás minősítésében második.

Jachan, Kenderesi, Kosóczky, Szabó, Szomora VIII. o. t., Pető, Szobonya, Szöllősi VI. o. t. a „Motesz” délkerülete által rendezett kerületi tornász bajnokságban a nyújtón és a műszabadgyakorlatban első lettek.

Szomora VIII. o. t. a „Felsőipar” által rendezett szegedi KISOK birkózó versenyen a légsúlyban első lett.

Veress VIII. o. t. a szegedi testnevelési felügyelőség által 1930—31. tanévben rendezett céllövőversenyen 94 találattal első lett.

Az intézet legjobb atlétája Jachan VIII. o. t. volt.

Knittel, Popják, Kenderesi, Schilling VIII. o. t. a 4×400, Meizler VII. o. t., Kenderesi, Szabó, Sípos VIII. o. t. a 4×1000 m.-es stafétafutásban első lettek a „MASz” délkerülete által rendezett kerületi atlétikai versenyen.

Tornavizsga. Az intézet udvarát teljesen megtöltő közönség előtt folyt le a tornavizsga május hó 26-án, Urnapján délután fél 5 órai kezdettel. 650 tanuló feszes díszmenetben vonult fel a nemzeti színű zászló és a közönség sorsfalai előtt. A vizsga az V. osztály mozgásos szabadgyakorlatával kezdődött. Ez újabban alkalmazott mozgásos gimnasztika, amely élénk, kitűnően edző és tornaórán sem nélkülözhető Vezényszóra, kitűnő összetanultsággal végezték a tanulók. Futólépésben távozó osztály nyomában egyszerre három osztály is vonult fel a szergyakorlatokhoz. Az I. osztály lovon, a II. osztály korláton, a III. osztály nyújtón vezényszóra katonás magatartással 3-5 gyakorlatot mutatott be. Majd egy jelre a három szoren pillanatok alatt felépült

a három gúla. Tetejében nemzeti színű zászlócskát lobogtatott meg a friss tavaszi szél. Így jött sorra mind a 12 osztály. Az I. osztály éppen olyan jól végezte könnyebb, mint a VII. osztály nehezebb gyakorlatát. Ugyanakkor a középben, az őket megillető, mindenki által jól látható helyen a válogatott tornászok szabadon választott gyakorlatokat mutattak be. Nyújtón billenés, hátsó billenés, támaszbalendülések, haskelepek; a korláton pedig alsó, felső billenés, henger előre, hátra, és kézállások váltogatták egymást. Befejezésül nehezebb, többnyire kézállásokból összeállított gúlát mutattak be. Sok-sok taps volt a jutalmuk. Kötélhúzás és stafétafutás következett ezután. A pattogó vezényszavak lenyűgöző hatása alatt tartott idegek felszabadultak, mozgásuk szabadabbá vált. Küzdelmük izgalma a közönségre is átragadt. Ezalatt birkózó szőnyeget készítettek elő. A birkózással egyidejűleg két pár kard-assót vívott. A délkerületi versenyen győztes vívók kiváló munkáját a közönség élénk figyelemmel kísérte. A négy pár birkózó szép akciót mutatott be: karáthúzást, csípő- és válldobást, hídakat. Ezután következett, — ami talán a közönségnek a legjobban tetszett — a talajtorna. Nyolc tanulónak saltója előre, hátra, magas hídban járás előre és hátra, kézenjárás, stb., majd két VIII. oszt. tanulónak akrobatikus számaival be is fejeződött a jól sikerült tornaünnepély. Ismét egy év testi munkája pergett le rövid kivonatban a közönség előtt abból a munkából, mely az intézetben folyik — Nagymagyarorszáért. (P. L.)

g) A tanulók jutalmazása, segítése. Ősztöndíjak.

A tanári kar a nemes ambíció fokozására ez évben is több pályatételt tűzött ki. Beérkezett 34 dolgozat.

Az eredménnyel járt pályatételek és pályanyertes kidolgozók a következők:

I. A vallásból kitűzött első pályatételre: „Az evangéliumok és a szociális kérdés“ — beérkezett 5 dolgozat.

„A hallgatni ezüst, beszélni arany, cselekedni kötelesség“ jeligés dolgozat szerzője olvasmányain, tapasztalatain, elmélkedésein keresztül iparkodik összeállítani a mai szociális kérdés mozaikképét. Gondolatmenete logikus. Stílusa öntudatos fejlődni akarást mutat. Jutalma: dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr adományából 25 P. Szerzője: Jäger György VIII. o. t.

„Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat“ jeligés dolgozat szerzője egyszerű stílussal, logikus gondolatvezetéssel világos képét és kielégítő megoldását nyújtja a feladott problémának. Jutalma: dr. Tóth Imre kormányfőtanácsos úr adományából 15 P. Szerzője: Blaskó György VIII. o. t.

„In illo tempore“ jeligés dolgozat írója korához mértén szépen kidolgozott általános műveltség alapján szól a kérdéshez. Az evangéliumi

gondolatokat szépen vetíti bele a társadalmi élet problémáiba. Stílusa természetes. Jutalma: dr. Tóth Imre kormányfőtanácsos úr adományából 15 P. Szerzője: Csefkó István VII. o. t.

Lelkesen szól a kérdéshez a „Per crucem ad lucem“ jeligés dolgozat szerzője. Stílusa meleg, közvetlen, egyszerű. Dícséretet érdemel. Szerzője: Marosi Endre VII. o. t.

„Az evangéliumi lény szociális lény, aki küzd a szociális igazságokért“ jeligés dolgozat írója a kérdés lényegét meglátja. Iparkodik behatóbban foglalkozni tárgyával. Ferrásmunkáit nem említi meg; Stílusa közvetlen. Itt-ott tárgyi tekintetben homályt mutat. Dícséretet érdemel. Szerzője: Kaszó Elek VII. o. t.

A vallástani második tételre: A pápaság és a császárság a Divina Commediában — két dolgozat érkezett be.

„Roma caput mundi“ jelige alatt a szerző jól megválasztott forrásmunkákból, egyház- és világtörténeti tanulmányokból ügyesen állítja össze az anyagot, s gördülékeny stílussal bontja ki előttünk a feladott témát. Jutalma: Zimányi Gyula igazgató úr adományából 30 P. Szerzője: Triltsch Vilmos VII. o. t.

„Due Soli di Roma“ jeligés dolgozat írója ügyesen és világosan mutatja be azt a kort, amely a Divina Commediában költői formában kirajzolódik. Az egyes szám első személy használatát egyenlőre át kell engednie a tudományos élet önállóbb kutatóinak. Dícséretet érdemel. Szerzője: Kormos György VII. o. t.

2. A magyar irodalomtörténetből vett első tételre: „Gárdonyi mint a korok és női lelkek rajzának művésze“ egy dolgozat érkezett be: „Ez az én munkám . . . Én ezé a munkáé vagyok“ jeligével. A szerző érdeme, hogy Gárdonyi munkáit alaposan áttanulmányozta, s így minden jelentős jellemzésnél az ügyesen kiszemelt idézetekben az író szól hozzánk. A második részben az anyag elrendezése gondosabb, az elemzés mélyebb. Jutalma: dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr adományából 25 P. Szerzője: Juhász János VII. o. t.

A második tétel címe: Szépprózai elbeszélés Göndör Sándor címen, A falu rossza alapján. Beérkezett öt dolgozat. „Ami elmúlt, vissza nem jó“ jeligés dolgozat szerzője a népszínműnek minden részletét felhasználva, színes és élvezetes novellát nyújt. Jutalma: 15 P. Szerzője: Juhász János VII. o. t.

A „Falu rossza“ jeligés dolgozat szerzője önállóságra törekvő és gyakorlottságra valló könnyed stílusban kerek kis novellát nyújt. Jutalma: 10 P. Szerzője: Schilling Mihály VIII. o. t.

A többi három dolgozat szerzői a részletekben megnyilatkozó önállóság miatt dícséretet érdemelnek. Szerzőik: Kaszó Elek VII., Pataki Ernő VII., Kaufmann István VI. o. t.

3. A latin irodalomból kitűzött tételre, amelynek címe: Vergilius költői működésének nemzetnevelő célzata, három dolgozat érkezett be

Ezek közül az „Arma virumque cano“ jeligés dolgozat szerzője elmélyedéssel, alapos indokolással és lelkes előadásban ismerteti a nemzetnevelő célzatot: Jutalma: dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr adományából 25 P. Szerzője: Popják György VIII. o. t.

A második dolgozat szerzője „Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs“ jeligével írta dolgozatát, mely gondos anyaggyűjtése és világos szerkezete miatt 15 P. jutalmat érdemel. Szerzője: Nagy Zoltán VII. o. t.

A harmadik dolgozat a követelményeknek nem felelt meg.

4. Görög nyelvi és irodalmi tételre (A homerosi hasonlatok taglálása az Ilias nyomán) Τὰ χαλεπὰ τὰ καλὰ jeligével egy dolgozat érkezett be.

A dolgozat nagy szorgalomról tesz tanúságot, azonban a kitűzött tételt nem oldja meg a célnak megfelelően. Stílusa is több helyen pongyola. Sok szép gondolatért dícséretet érdemel. Szerzője: Jäger György VIII. o. t.

5. „Mit tanultam Goethétől“ című német nyelvi pályatételre 3 dolgozat érkezett be.

A „Zwei Lebensstützen brechen nie: Gebet und Arbeit heissen sie“ jeligéjű dolgozat olvasottság és kidolgozás szempontjából messze ki-magaslik. Nem bálványozza ugyan Goethét, de ott, hol éles szeme észreveszi benne a napfoltokat, mindig meg tudja szigorú erkölcsi ítéletét indokolni magának a költőnek szavaival. Stílusa néha dagályos. Jutalma: dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr adományából 25 P. Szerzője: Jäger György VIII. o. t.

A „Mehr Licht“ és az Immer höher muss ich steigen . . .“ jeligés dolgozatok nem ütnek meg a mértéket.

6. Elnyomta-e Magyarország a nemzetiségeket“ című történelmi tételre 4 dolgozat érkezett be.

„Ne bánts a magyart“ jeligés dolgozat írója világosan végigvezeti a magyar nemzetiségek rövid történetét és ebbe bekapcsolja jogaikért és kiváltságaikért vívott küzdelmeiket. Az anyagot ügyesen rendez. Stílusa magyaros, értelmes. Jutalma: a Piarista Diákszövetség adományából 25 P. Szerzője: Schilling Mihály VIII. o. t.

A második dolgozat „Justice for Hungary“ jeligés. Sok olvasottságra és biztos ismeretre vall. Csoportosítása helyes. Forrást, bár keveset említ, de ezekből sokat használ fel. Jutalma: Bajnok Kálmán úr adományából 15 P. Szerzője: Buócz Elemér VIII. o. t.

„Az igazság győzni fog“ jeligés pályázat írója megérdemli a dícséretet. Szerzője: Ács-Sánta János VII. o. t.

„Nagymagyarország“ jeligéjű dolgozat nem felel meg a követelményeknek.

7. Az Alföld gazdasági földrajza (tekintettel az éghajlati, felszíni és talajviszonyokra) volt a földrajzi pályázat címe. Egy dolgozat érke-

zett be „Hass, alkoss, gyarapíts, a haza fényre derül“ jeligével. A szerző alapos tájékozottságra tett szert, a témát biztosan kezeli, lényegét helyesen fogta fel és azt tömören minden irányban kifejti. Jutalma: a Piarista Diákszövetség adományából 25 P. Szerzője: Sótér János VII. o. t.

8. A természettudományi tételre: „A baktériumok szerepe a természet háztartásában“ 5 dolgozat érkezett.

„A láthatatlan férgek a Te bölcs kezed remekelt alkotásai“ jeligés dolgozat írója a tételt szépen dolgozta ki. Csak annyit mond, amennyi a tárgyhoz tartozik és az azt mutatja, hogy megszerezte az anyag fölött az áttekintést. A szöveget igen szép ábrákkal kíséri. Jutalma: 25 P. Szerzője: Técsi Géza VIII. o. t.

A költői lendülettel megírt „Természetszerető magyar fiú“ jeligés pályamunkának nincs meg a következetes gondolatmenete, a szerző sokat bölcselekszik. Odaadó munkájáért dícséretet érdemel. Szerzője: Pető Sándor VI. o. t.

„Naturalia non sunt turpia“ jeligés dolgozat szerzője a tételt megértette, de a tárgyhoz való ragaszkodást nem vitte keresztül következetesen. Dícséretet érdemel. Szerzője: Winkler László VIII. o. t.

„Nem mond mást a természet, mást a bölcsesség“ jeligés dolgozat szerzője túlságos tanulmányos stílusban értekezett. Az egyes részek között hiányzik a logikai kapcsolat. Odaadó munkájáért dícséretet érdemel. Szerzője: Buócz Elemér VIII. o. t.

Egy dolgozat nem ütötte meg a mértéket.

9. A matematikai pályázat a háromszög geometriájának analitikai tárgyalását kívánta. Egy dolgozat érkezett be „Sic itur ad astra“ jeligével. A szerző megértette a feladatot, a tárgyalást azonban nagyon rövidre fogta, egy tárgyi hibát követett el, (amelyet azonban elnézésnek is lehet minősíteni) és több kijelentését nem bizonyította be. Dícséretet érdemel. Szerzője: Kaufmann István VII. o. t.

10. A fizikai pályatétel „A váltakozó áram, mint rezgő mozgás“ volt. Két dolgozat érkezett be. Az „És mégis mozog a föld“ jeligéjű nagyon gondos munkát végzett. A mechanikai analógiákat nagy elmélyedéssel dolgozza ki, mindenütt precíz matematikai tárgyalásra törekszik. Különösen sikerült a csillapított rezgésnek és analógonjának, a kondenzátor kisülésének a tárgyalása. Jutalma: 25 P. Szerzője: Popják György VIII. o. t.

10 b) A „Talán . . . 1932“ jeligéjű pályázat szerzője a rezonancia problémáját és ennek a rádiónál való alkalmazását tárgyalja igen szépen. A mechanikai analógiák tárgyalása nem sikerült annyira, mint az előbbi dolgozat szerzőjének. Rajzai igen gondosak és a tárgy megértéséről tanuskodnak. Jutalma: 15 P. Szerzője: Masznyik Lajos VIII. o. t.

11. „A temperamentumbeli típusok a diákéletben“ című filozófiai

tételre egy dolgozat érkezett be, amely azonban nem felelt meg a követelményeknek.

A) Jutalmazott tanulók. Thanhoffer—Gróf Árpád—Orbán-alap és több kisebb alapítvány összesített jövedelméből 10·55—10·55 P-t kapott: Szabó István IV. a) o. t., Rosiár László II. b) o. t. és Péter Antal I. b) o. t.

Az 1895-ben érettségizettek Sáfrán József kegyesrendi tanár emlékére tett alapítvány jövedelméből kapott 99 P-t Jäger György VIII. o. t.

Az 1929. év júniusában 40 éves találkozóra összegyűltek adományából 25·06 P-t kapott Tompai László II. c) o. t.

Zimányi Lajos Mihály premontrei kanonok, kormányfőtanácsos úr adományából kapott 25—25 P-t Marosi Endre VII. o. t. és Tóth Ágoston II. a) o. t.

1930—31. tanévben érettségizett VIII. a) osztályú tanulók gyűjtéséből 25—25 P-t kaptak Ignác Géza és Rózsa Albert I. a) o. tanulók.

A Szegedi Dugonics-Társaság adományából kapott 80 P-t Popják György VIII. o. t.

Vedres Béla apátplébános úr adományából kapott 20 P-t Vass József VIII. o. t.

Bánhidi Zoltán MÁV. főmérnök úr adományából 5—5 P-t kaptak Kováts Attila II. c) o. t. és Eckerdt László II. a) o. t., mint számtani verseny győztesei.

Néhai Sári János és neje Répáss Julianna 2000 P-ös alapítványának 125·80 P kamatait Ozsvár József VII. o. t. kapta.

B) Ösztöndíjas tanulók. A közszolgálati alkalmazottak gyermekei részére létesített tanulmányi ösztöndíjban részesült intézetünk két tanulója: Popják György VIII. o. t. (200 P) és Ács-Sánta János VII. o. t. (100 P). A jövedéki bírságalapból nyert ösztöndíjat Feldmayer Lajos I b) o. t. (100 P).

C) Adományok. Dr. Gyuritza Sándor kormányfőtanácsos úr négy újabb szép és értékes képet ajándékozott az iskolának.

Bajnok Kálmán gyárigazgató úr 20 P-t, Zimányi Gyula kegyesrendi főiskolai igazgató úr 30 P-t, dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr 100 P-t adományozott az iskola Önképzőkörének.

A DMKE 90 P-t, a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 10 P-t és a megboldogult Bezdán József prelátus-plébános 150 P-t adományozott az intézet Segélyező-Egyesületének.

A Szegedi Katolikus Kör adott 3 pár cipőt három szegénysorsú tanulóknak.

A Szegedi Piarista Diákszövetség adott 14 pár cipőt 14 szegény tanulóknak. 50—50 P-t az intézeti cserkészetnek, a Segélyező Egyesületnek és az Önképzőkörnek, továbbá 30 P-t Popják György VIII. o. tanulóknak az Orsz. Tanulmányi Versenyen való részvételének költségeire.

A nm. VKM. csónakbeszerzésre az iskolának adományozott 500 P-t.

Juhász István, a Nemzeti Sajtóvállalat és a Szent István-Társulat könyvkereskedések, a Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület több értékes és tanulságos könyvvel járult hozzá az arra méltó tanulók jutalmazásához.

Fogadják ez úton is a nemeslelkű adakozók az intézet hálás köszönetét.

A tanulók statisztikai adatai.

O s z t á l y		I. A.		I. B.		II. A.		II. B.		II. C.		III. A.		III. B.		IV. A.		IV. B.		V.		VI.		VII.		VIII.		Összesen			
		nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. és mg. tan.	%
A tanulók számának alakulása az év folyamán	Felvételt	75	2	72	1	50	54	44	41	30	38	33	67	2	49	59	58	2	670	7	677	—									
	Önként kimaradt	8	—	9	—	3	2	2	3	1	—	—	12	—	3	1	—	—	44	1	45	—									
	Betegsége miatt nem osztályoztatott	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	4	—	4	—									
	Meghalt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—									
	Bizonyítványt kapott	67	1	63	1	47	52	42	38	29	38	33	54	2	46	57	55	2	621	6	627	—									
Vallás szerint	Római katolikus	56	1	57	1	34	42	39	33	22	29	27	44	2	36	46	45	2	510	6	516	82·3									
	Görög katolikus	—	—	1	—	—	3	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	6	—	6	1·0									
	Református	4	—	—	—	5	2	1	1	2	4	1	4	—	2	1	4	—	31	—	31	5·0									
	Evangélikus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	1	—	7	—	7	1·1									
	Görög keleti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	0·1									
	Unitárius	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	0·1									
Izraelita	6	—	4	—	8	5	2	3	4	4	4	4	—	7	10	4	—	65	—	65	10·4										
Szüleinék állandó lakása szerint	Magyar honos	44	1	63	1	46	52	42	38	28	37	33	53	2	45	53	55	2	611	6	617	98·4									
	Külföldi honos	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	1	4	—	—	10	—	10	1·6									
	Szegedi	36	—	38	—	34	42	20	23	21	27	18	44	2	28	43	42	—	416	2	418	66·7									
	Más csonkama gyarországi	30	1	25	1	12	10	22	15	7	10	15	9	—	17	10	13	2	195	4	199	31·7									
	Román elcsatolt	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	1	2	—	—	7	—	7	1·1									
	Jugoszláv elcsatolt	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	3	0·5									

Nagybirtokos, vagy nagybérelő	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	0.3	
Középbirtokos, vagy középbérelő	—	—	2	—	—	2	1	—	—	1	3	1	—	1	1	—	—	12	12	1.9	
Kisbirtokos, kisbérelő	4	—	4	—	3	3	5	3	1	1	3	3	1	4	3	3	—	40	41	6.6	
Kisbirt.-napsz. kisbérelő-napsz.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	4	0.6	
Egyéb önálló őstermelő	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	3	0.5	
Gazdasági tisztviselő	1	—	—	—	1	1	1	2	—	—	1	1	—	1	1	—	—	10	10	1.6	
Egyéb gazdasági segédszemély	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	3	0.5	
Földművelési napszámos	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	5	5	0.8	
Kisiparos, bányász-kisvállalkozó	9	—	7	—	5	5	5	2	2	5	6	5	—	2	6	5	—	64	64	10.2	
Ipari, v. bányászati tisztviselő	5	—	—	—	1	—	—	2	—	—	2	1	—	—	3	—	—	14	14	2.2	
Egyéb ipari, v. bány. segédszem.	2	—	—	—	—	—	1	3	—	2	—	1	—	1	2	—	—	12	12	1.9	
Nagykereskedő	1	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	10	10	1.6	
Kiskereskedő	4	—	4	—	3	4	8	2	2	—	3	2	—	4	1	5	—	42	42	6.7	
Kereskedelmi tisztviselő	1	—	2	—	1	2	—	1	1	1	—	—	—	—	4	—	—	13	13	2.1	
Egyéb kereskedelmi segédszemély	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	5	5	0.8	
Közlekedési nagyvállalkozó	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	0.2
Közlekedési kisvállalkozó	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	0.3	
Közlekedési tisztviselő	11	—	10	—	6	10	2	7	4	2	6	6	—	2	—	7	—	73	73	11.6	
Egyéb közlekedési segédszemély	6	—	6	—	3	—	6	—	1	4	—	4	—	3	8	5	—	46	46	7.3	
Köztisztviselő	7	—	10	1	5	6	—	2	4	2	3	3	—	7	5	9	—	64	64	10.1	
Pap, tanár, tanító	4	—	3	—	3	3	3	2	3	4	2	4	—	2	1	4	—	38	1	39	6.2
Másféle értelmiségi	2	—	4	—	4	3	1	2	—	1	3	3	—	1	5	1	—	30	—	30	4.8
Közhivatalban alkalmazott altiszt	2	—	1	—	1	3	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	11	—	11	1.8
Katonatiszt	2	—	2	—	2	3	—	—	1	—	—	—	—	—	2	3	—	15	—	15	2.4
Katona-altiszt	2	—	3	—	—	4	—	2	1	1	—	—	—	1	1	2	—	17	—	17	2.7
Nyugdíjas köztisztviselő	1	—	—	—	1	—	—	—	2	2	—	8	—	2	6	3	1	25	1	26	4.2
Egyéb nyugdíjas tisztviselő	—	—	—	—	—	—	2	8	—	1	—	3	—	7	—	—	1	21	1	22	3.4
Nyugdíjas altiszt	1	—	—	—	—	3	—	1	3	1	2	—	—	3	—	—	—	14	—	14	2.2
Tökés, járadékos, háztulajdonos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	1	—	6	—	6	1.0
Különböző napszámos	1	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	6	—	6	1.0
Egyéb és ismeretlen foglalkozású	—	—	—	—	4	3	—	—	3	1	—	—	—	2	—	—	—	13	—	13	2.1
Árvaházi, szeretetotthoni tanuló	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	0.5

O s z t á l y		I. A.		I. B.		II. A.		II. B.		II. C.		III. A.		III. B.		IV. A.		IV. B.		V.		VI.		VII.		VIII.		Összesen				
		nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. tan.	mg. tan.	nyilv. és mg. tan.	%					
Mulasztások szerint	Egy órát sem mulasztott	6	—	15	—	11	9	11	7	3	8	3	8	3	8	—	7	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	104	—	—	16:8	
	Csak igazoltan mulasztott	61	—	48	—	36	41	31	31	26	29	30	46	—	—	—	38	43	47	—	—	—	—	—	—	—	507	—	—	81:6		
	Igazolatlanul mulasztott	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	1:6		
	Igazolt óramulasztások	1991	—	1466	—	1230	2211	1356	1146	1007	1918	1041	2590	—	—	—	1546	2306	1505	—	—	—	—	—	—	—	21313	—	—	—		
	Igazolatlan óramulasztások	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—		
K o r s z e r i n t	1922	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	0:1		
	1921	46	1	40	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	1	89	14:2		
	1920	15	—	15	1	34	35	22	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	1	126	20:0		
	1919	5	—	6	—	10	12	14	26	18	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	—	94	15:0		
	1918	—	—	2	—	1	4	4	9	7	22	22	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	—	73	11:6		
	1917	—	—	—	—	1	—	2	1	1	7	8	25	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	47	7:5		
	1916	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	10	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	—	37	5:9		
	1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	10	—	—	12	28	—	—	—	—	—	—	—	—	52	—	52	8:4		
	1914	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5	1	8	16	26	—	—	—	—	—	—	57	1	58	9:3		
	1913	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	10	21	—	—	—	—	—	34	—	34	5:5		
	1912	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	6	1	—	—	—	—	10	1	11	1:8		
	1911	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	0:3		
	1910	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	0:3
	1909	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1903 v. korábbi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	0:1		

Anyanyelv szerint	Magyar anyanyelvű	67	1	62	1	47	52	42	36	28	38	33	53	2	46	57	52	2	613	6	619	987
	Német „	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	3	—	8	—	8	13
	Németül beszél	4	1	8	—	4	10	3	2	3	2	4	6	—	6	8	4	—	64	1	65	96
	Franciaul „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	4	—	4	06
	Angolul „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	02
	Tótul „	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	3	05
	Horvátul „	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	1	—	6	—	6	10
Felmérések	Testnevelés alól	—	—	1	—	1	2	—	—	—	3	—	2	—	4	1	3	—	17	—	—	27
	Rajz technikai része alól	—	1	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	6	09
	Szombati írás alól	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	01
	Tandíjmentes I. félév.	—	—	—	—	5	4	10	8	6	7	7	14	—	8	15	9	—	93	—	—	150
	II. „	8	—	7	—	5	4	10	10	5	7	7	17	—	8	17	9	—	114	—	—	183
	„ kedvezm. I. „	13	—	13	—	8	8	10	8	8	8	—	9	—	7	11	7	—	110	—	—	177
	II. „	18	—	2	—	9	9	10	8	9	5	—	8	—	9	11	9	—	107	—	—	172

Tájékoztató az 1932—33. iskolai évré.

a) **Beírások.** A beírások június 14. és 15., továbbá szeptember 6. és 7. napjain lesznek. A beírásnál minden tanuló lehetőleg szülője vagy gyámja kíséretében jelenik meg.

Az I. osztályba csak olyan növendék vehető fel, ki szeptember 1-ig élete 9. évét már teljesen betöltötte és az elemi népiskola négy alsó osztályát nyilvános vagy magánúton sikerrel elvégezte. A felvételhez szükséges okmányok: a) születési anyakönyvi kivonat és a katolikusok részéről keresztlevél; b) IV. oszt. elemi isk. bizonyítvány vagy Értesítő. c) újraoltási bizonyítvány. Aki ez utóbbival nem rendelkezik, azt a tanév folyamán újra oltatjuk.

Folytatólagosan a II—VIII. oszt.-ba íratkozók csak a Tanulmányi Értesítőjüket hozzák magukkal, de ha más intézetből jönnek, születési anyakönyvi kivonatukat is (a katolikusok keresztlevelüket is) kötelesek bemutatni.

b) **Különböző díjak.** A felvételnél minden tanuló fizet 8 P. felvételi díjat és 18 P.-t különböző díjak címén. Ezen díjak fizetése alól senki sem menthető fel.

Az évi *tandíj* a rendes tanulók számára 40 P., mely összeg négy részletben is fizethető. Fizetési határidő: október, december, február és április hó 2. Ha a tanuló a jelzett időre nem fizeti be a megfelelő tandíjrészletet, akkor az igazgató *köteles* őt hazaküldeni az iskolából.

Közalkalmazottak, továbbá hadiözvegyek és hadirokkantak gyermekei, valamint ezek árvái, munkások és napszámosok, valamint ezeknek középiskolába járó gyermekei és árvái, és végül azoknak a nem közalkalmazott szülőknek gyermekei, akik igazolják, hogy egyszerre három vagy több gyermeket középiskolában, ezzel egyenrangú tanintézetekben, tudományegyetemen, műegyetemen, felsőbb tanintézetekben, polgári, kereskedelmi vagy ipari szakiskolákban taníttatnak — *kedvezményes tandíjat*, azaz évi 20 P.-t fizetnek, de csak abban az esetben, ha magaviseleti érdemjegyük példás vagy jó, legalább általános elégséges tanulmányi előmenetelt tanúsítanak, vagyontalanságukat, ill. szegénységüket egy évnél nem régebb keltezésű hatósági bizonyítvánnyal igazolják. Nem kaphatnak kedvezményt az ismétlők és azok, akik javítóvizsgálattal léptek a következő osztályba és pedig az ismétlők sem az első, sem a második félévben, a javítósok pedig az első félévben.

Vagyontalansági bizonyítvánnyal rendelkező *közalkalmazottak* gyermekei folyamodhatnak egész tandíjmentességért, ha legalább annyi a jeles és jó érdemjegyük, mint az elégséges. Ilyen iskolai bizonyítvány-

nyal, hatóságilag igazolt *szegénység* esetén, más szülők gyermekei is kaphatnak tandíjmentességet. Az I. osztályú tanulók azonban csak a második félévben részesíthetők tandíjmentességben, de tandíjkedvezményt kaphatnak az első félévben is. Az egyszer elnyert tandíjmentességet vagy kedvezményt addig élvezi a tanuló, míg a megkívánt feltételeknek megfelel.

A folyamodványok beadásának határideje szept. 15. és febr. 15. A tandíjkedvezményért benyújtott folyamodványok bélyegmentesek és a gimnázium igazgatójához címzendők; a tandíjmentességi kérvények Szeged szab. kir. város polgármesteri hivatalához intézendők és csak szegénységi bizonyítvány mellékelése esetén bélyegmentesek; egyébként 2 P. a bélyegilleték.

c) **Felmentések.** Aki súlyos testi fogyatkozás vagy betegség miatt a testgyakorlás, az ének vagy a rajz technikai része alól fel akarja magát mentetni, az hatósági orvosi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványban kérje az intézet igazgatóságától. Bélyegilleték 2 P. szegénységi bizonyítvány mellékelésével bélyegmentes a kérvény.

d) **A javító, pótló és különbözeti vizsgálatok.** szept. 3. és 5.-én tartatnak meg. Egy tárgyból bukott tanulók példás, jó vagy szabályszerű viselettel minden folyamodás nélkül tehetnek javítóvizsgálatot. Azok a tanulók, akik egy kötelező tárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, de magaviseletük kevésbé szabályszerű, a gimnázium igazgatójához folyamodhatnak javítóvizsgálati engedélyért jún. hó 20-ig. A két vagy több tárgyból bukott tanulók egyáltalában nem kaphatnak javítóvizsgálati engedélyt.

e) **Kezelési illeték.** Minden olyan kérvény után, melyet az igazgató saját hatáskörében érdemlegesen elintézhet, a kérvény benyújtásakor 1 P kezelési díj fizetendő. Az olyan kérvények után, melyek felettes hatósághoz terjesztendők fel, 2 P fizetendő.

f) **Magántanulásra vonatkozó közlések.** 1. A jövőben rendes korban levő tanulók csak abban az esetben bocsáthatók magánvizsgálatra, ha állandó lakhelyükön nincs megfelelő típusú középiskola, vagy ha azt különleges, méltánylást érdemlő körülmények (pl. hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolt hosszabb 3—5 havi betegség) megokolttá teszik. 2. A magántanulók csak állandó lakóhelyükön ill. ahhoz legközelebb eső megfelelő típusú középiskolában tehetnek vizsgálatot. Ezért helyhatósági vagy államrendőrségi lakbizonylattal kell igazolniuk, hogy legalább féléve laknak lakóhelyükön. 3. A magántanulók is rendszerint a tanév elején iratkoznak: ha ezt nem teszik meg, vizsgálatra külön folyamodványban engedélyt kell kérniük, és pedig ha decemberben akarnak vizsgálatot tenni, október 1-ig; ha júniusban, április 1-ig; ha szeptemberben, július 1-ig. Fölvilágosításért idejében forduljanak az igazgatóságához. 4. Magánvizsgálatot tevő tanuló az írásbeli vizsgálat megkezdése előtt a) felmutatja lelkésze bizonyítványát, hogy vallási köteles-

ségeinek az egész év folyamán eleget tett, *b*) írásban beadja a végzett olvasmányok és könyv nélküli tanult költemények és prózai részeket jegyzékét (ha ez nem kielégítő, a vizsgálatra bocsátás megtagadható), *c*) lefizeti a tandíjat (80 P.), a felvételi díjat (8 P.), különböző díjak címén 22 P.-t, tárgyanként 4.80 P.-t és 4.80 P. elnöki díjat.

A különbözeti vizsgálat díja tárgyanként 3.20 P.

g) Használatban lévő tankönyvek jegyzéke.

I. osztály. Róm. kath. nagyobb katekizmus. — Bartha—Tordai: Magyar olvasókönyv. I. o. — Alszegehy—Sík: Magyar nyelvtan I. o. — Reibner: Res Romanae I—II. — Csengery—Orbán: Latin nyelvtan. — Karl—Vargha: Földrajz I. k. — Bán—Greguss—Para: Természetráajz I. k. — Suták—Vörös—Hatvani: Mennyiségtan. — Németh—Solymos: Daloskönyv. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz.

II. osztály. Pokorny: Ószövetségi biblia 16. k. — Bartha—Tordai: Magyar olvasók. I. o. — Alszegehy—Sík: Magyar nyelvt. II. o. — Reibner: Res Romanae I—II. — Csengery—Orbán: Latin nyelvtan. — Bitter Németh nyelvkönyv. — Karl—Vargha: Földrajz II. k. — Bán—Greguss—Para: Természetráajz II. k. — Suták—Vörös—Hatvani: Mennyiségtan. — Németh—Solymos: Daloskönyv. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz.

III. osztály. Pokorny: Újszövetségi biblia. — Bartha—Tordai: Magyar olvasókönyv. III. — Alszegehy—Sík: Magyar nyelvtan. III. o. — Csengery—Orbán: Historia Romanorum III. — Csengery—Orbán: Latin nyelvtan. — Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv. — Jászai—Balanyi: Magyarország története. III. o. — Karl—Vargha: Földrajz. III. k. — Suták—Vörös—Hatvani: Mennyiségtan. — Nagy L. József: Kis fizika. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz. — Búrián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Német-magyar és magyar-német szótár.

IV. osztály. Pokorny: Kath. szertartástan. — Alszegehy—Sík: Stilisztika. II. kiadás. 1931. — Csengery—Orbán: Historia Romanorum. III—IV. — Csengery—Orbán: Latin nyelvtan. — Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv. — Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes történelem. I. k. — Karl—Vargha: Földrajz IV. k. — Koch N.—Koch S.: Ásványtan és vegytan. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. — Arany—Lehr: Toldi. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Kelemen: Német-magyar és magyar-német szótár. — Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz.

V. osztály. Schütz: Kath. hittan. 7. k. — Bartha—Tordai: Rhetorika. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. — Friml—Livius XXI—XXII. könyve. — Vézner: Lírai szemelvények. — Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan. — Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv. — Birkás: Francia nyelvkönyv. — Marczell—Szolomájer—Miskolczy: Világtörténet II. kötet.¹ — Bán—Greguss—Para: Növénytan. — Suták—Hatva-

¹) Az 1933—33. tanévben: Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes tört. II. r. körül használatba.

ni—Lóky: Mennyiségtan. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Wágner—Horváth: Római régiségek. — Kelemen: Magyar-német és német-magyar szótár. — Lévay—Vida: Görög-magyar szótár.

VI. osztály. Schütz: Katholikus erkölestan 7. k. — Bartha—Tordai: Poetica. — Marót—Wagner: Homeros Odysseája. — Maywald—Jirka: Görög olvasókönyv VI. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. — Láng—Pirchala—Esztergomi—Nagy: C. Sallustii Crispi Coniuratio Catilinae et Bellum Jugurthinum. — Wirth: Szemelvények P. Vergilius M. Aeneiséből. — Kuzmics: Cicero válogatott beszédei. — Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv. — Marczell—Szolomájer—Miskolczy: Világtörténet III. kötet. — Gelei—Greguss: Az ember és az állatok élete. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. — Lóky: Négyjegyű logaritmuskönyv. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Wágner—Horváth: Római régiségek. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Magyar-német és német-magyar szótár. — Lévay—Vida: Görög-magyar és magyar-görög szótár.

VII. osztály. Schütz: Kath. egyháztörténet. 5. k. — Prónai—Alszegehy—Sík: A magyar irodalom története és olvasókönyv. VII. o. — Gerecs—Mészáros: Görög lírai anthologia és Antigone. — Marót—Wagner: Homeros Iliása. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. — Wirth: Szemelvények P. Vergilius M. Aeneiséből. — Fehér: Cicero de signis. — Huszti: Ifj. Plinius levelei. — Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan. — Bitter—Teveli: Német irodalom története I. r. — Marczell—Szolomájer—Miskolczy: Világtörténet III. k. — Kalmár—Varga: Földrajz. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. — Lóky: Négyjegyű logaritmuskönyv. — Nagy L. József (Fehér—Szekeres): Kísérleti fizika. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Gerlóczy—Fodor: Egészségtan. — Wágner—Horváth: Római régiségek. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Német-magyar és magyar-német szótár. — Lévay—Vida: Görög-magyar és magyar-görög szótár.

VIII. osztály. Schütz: Kath. hitvédelem. — Prónai—Alszegehy—Sík: A magyar irodalom története VII—VIII.² — Prónai—Alszegehy—Sík: Magyar irodalomtörténeti clv. VII—VIII.³ — Kerényi: Platon és Aristoteles. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. Wirth: Szemelvények Quintus Horatius Flaccus műveiből. — Pirchala—Esztergomi: Latin nyelvtan. — Balogh: Szemelvények P. Cornelius Tacitus műveiből. — Bitter—Teveli: A német irodalom története II. r. — Balanyi—Jászai: Magyarország oknyomozó története VIII. o. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. — Nagy L. József (Fehér—Szekeres): Kísérleti fizika. — Kornis: A pszichológia és logika elemei. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Wágner—Horváth: Római régiségek. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Német-magyar és magyar-német szótár. —

²⁾ Az 1932—33. tanévben: Prónai—Alszegehy—Sík: A magyar irodalom története és olvasókönyv VIII. c. kerül használatba.

³⁾ Az 1932—33. tanévben nem használható.

Lévay—Vida: Görög-magyar és magyar-görög szótár. — Gerlóczy—Fodor: Egészségtan. — Bitter—Teveli: Wilhelm Tell. — Lutter: Ötjegyű logaritmus tábla.⁴

*

* * *

Figyelmeztetjük az ifjúságot, hogy az intézet fegyelmi szabályai a nagy szünetekben is kötelezők, és hogy tanulóink az intézeten kívül álló egyesületeknek tagjai nem lehetnek. Továbbá tilos az egyetemi hallgatók tányérformájú sapkaviselete, és helyette ajánljuk a jelenlegi gyolagság sapkáját sötétkék színben, világoskék szegéssel, piarista címerrel és oldalt a szokásos ezüst, ill. arany osztályjelzéssel. A vidékről bejáró tanulókra nézve *kötelező* ez a sapkaviselet.

Az intézeti Segítő-Egyesülettől a jövőben *csak szegénysorsú*, legalább elégséges előmenetelű és jó magaviseletű tanulók kaphatnak könyvet írásbeli kérelemre. Bélyegmentes kérvényeket aug. hóban küldjék be a Segítő-Egyesület felügyelőjének Szeged, Kegyesrendi Városi Gimnázium címen.

⁴) Az 1932—33. tanévben: Lóky: Négyjegyű logaritmus könyv kerül használatba.

Tartalom.

<i>Az exakt tudományok és a modern műveltség. Irta: dr. Boharcsik Pál</i>	3
<i>Építész beszéd. Elmondta dr. Buza László egyet. nyilv. rendes tanár</i>	27
<i>Iskolánk múltja</i>	33
<i>Iskolánk az 1931—32. tanévben</i>	41
I. Iskolánk hatóságai	41
II. A tanév lefolyása és az intézet állapota	41
1. Az iskolai év főbb mozzanataiban	41
2. Változás a tanári testületben	42
3. A beírt tanulók száma	42
4. Hivatalos látogatások	43
5. Valláserkölcsei nevelés	43
6. Hazafias nevelés	44
7. A szülőkkel való érintkezés	45
8. Fegyelmi állapot	46
9. Tanulmányi állapot	46
10. Testnevelés	47
11. Egészségi állapot	47
12. A vidéki tanulók lakásvizonyai. Bejáró tanulók	47
13. Az intézet épülete	48
14. Könyv- és szertárak	49
15. Takarítás. Fűtés. Altisztek.	50
III. A tanári testület	50
a) A tanári testület tagjai: α) igazgató; β) rendes tanárok; δ) a rendes órarend keretén kívül tanító vallás tanárok; γ) gyakorló tanárjelölt	52
b) A tanári testület munkaköre az iskolában: α) Tantárgy- felosztás; β) Tananyag és a használt tankönyvek	54
c) A tanári testület működése az iskolán kívül. Hitéleti, tár- sadalmi és irodalmi munkássága	55
IV. Iskolánk tanulói	57
a) A tanulók érdemsorozata: a) <i>Rendes tantárgyak</i>	57
b) <i>Rendkívüli tantárgyak</i>	82
b) Magánvizsgálatok	85
c) Érettségi vizsgálatok	85
d) Üzemek és intézmények helyszíni tanulmányozása. Ki- rándulások	88
e) A tanulók az intézet egyesületi életében	90
f) Tanulóink nyilvános versenyeken. Tornavizsga	99
g) A tanulók jutalmazása, segélyezése. Ösztöndíjak.	100
h) Statisztikai adatok.	106
Tájékoztató az 1932—33. iskolai évre	110
a) Beírások	110
b) Különböző díjak	110
c) Felmentések	111
d) A szeptemberi javító, pótló és különbözeti vizsgálatok	111
e) Kezelési illeték	111
f) Magántanulásra vonatkozó közlések	111
g) Használatban lévő tankönyvek jegyzéke	112

